

Denne fil er downloadet fra
Danmarks Tekniske Kulturarv
www.tekniskkulturarv.dk

Danmarks Tekniske Kulturarv drives af DTU Bibliotek og indeholder scannede bøger og fotografier fra bibliotekets historiske samling.

Rettigheder

Du kan læse mere om, hvordan du må bruge filen, på *www.tekniskkulturarv.dk/about*

Er du i tvivl om brug af værker, bøger, fotografier og tekster fra siden, er du velkommen til at sende en mail til *tekniskkulturarv@dtu.dk*

71-1-7.

Cl. Rosenhoff

Industriindhlings

Tidende 1852

DB # 91 (489) KWh. (064)

232

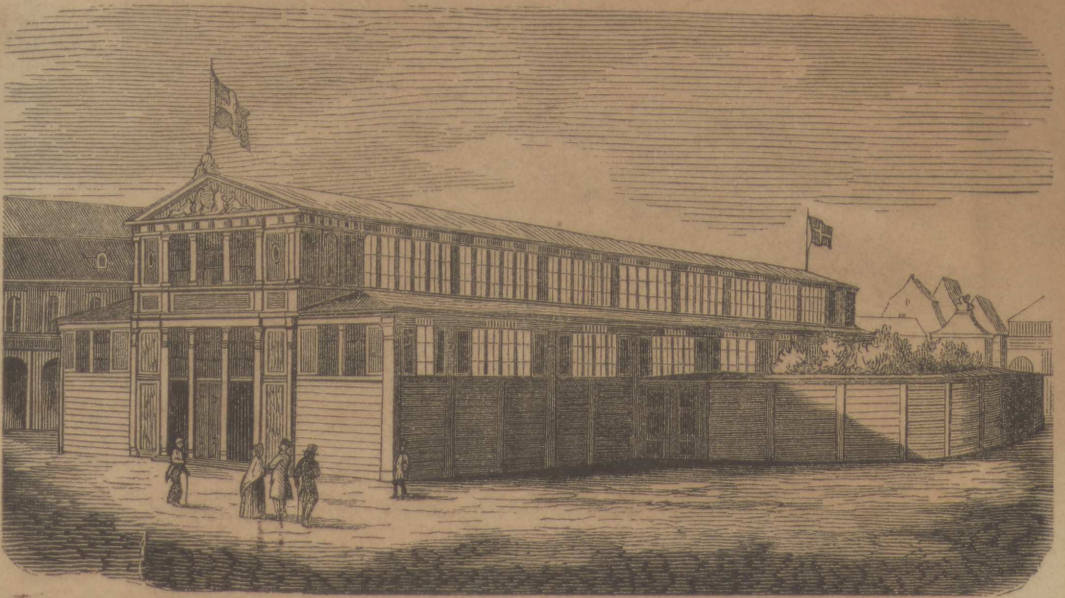

91 (489) Kbh (064)

71-1-7

Industriudstillings- Tidende.

1852.

Redigeret

af

Claudius Rosenhoff.

Kjøbenhavn.

S. Triers Forlag og Tryk.

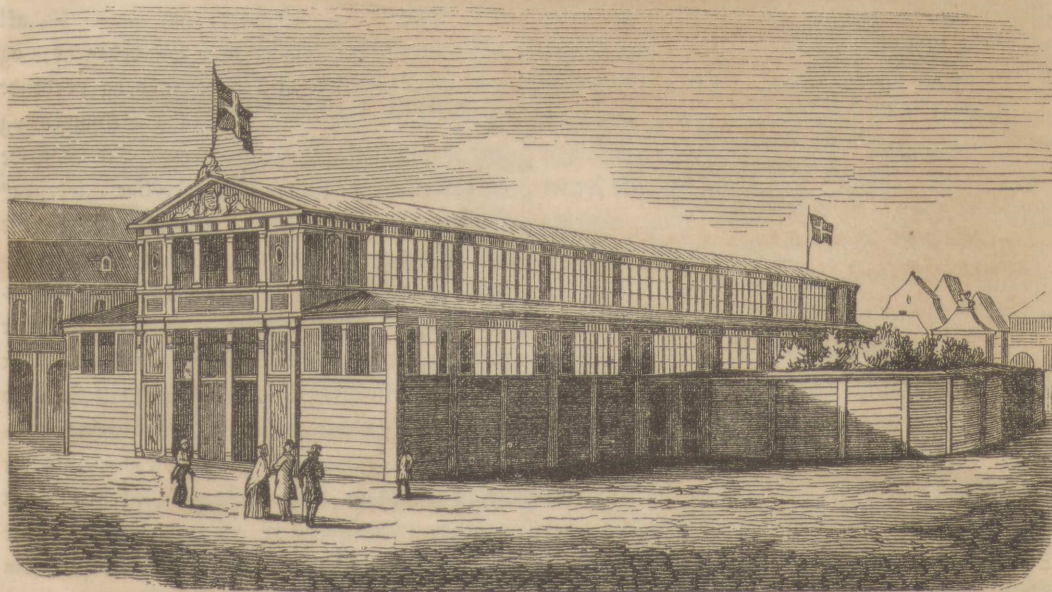
Trykt i Industriudstillingsbygningen med den der udfillede Hurtigpresse.

Industriudstillings= Tidende.

1852.

Nr. 1.

Redigeret af Claudius Rosenhoff.

4 Sk.

Industri-Dyngningen.

Nær ved Kongens eget Slot,
Hvor med høie Bjørnkindshuer
Garden Du for Syns Skyld stuer
At bevogte Landets Drot, —
For et Syns Skyld? ja, han veed,
Uden vi behøve sværge,
At hans bedste Skjold og Bærge
Dog er Folkets Kjærlighed, —

Nær ved dette store Slot
Kneiser nu et noget mindre,
Gjemmer ikke i sit Indre
Hvad Paladser smykker blot;
Nei, hvad Klid og Fred formaae
Til os Livet at forsøde
Det er stævnet hid til Møde,
Skal til Manges Stue staae.

Trød herind og see Dig om!
Et det Store blot og Høie
Ene fængsle lad Dit Die
Her i Kunstflids Helligdom;

Lad og Blikket sænkes ned
Til det mindre Bærstedes Prøver;
Dhi Dymuntrings Emil behøver
Just den stille Virksomhed.

„Danmark er et lille Land!“
Sang man til vor Varnerangle;
Men hvad mon vi her da mangle
I hver Stilling, i hver Stand?
Kunst og Videnskab og Drift,
Intet Jag staaer her tilbage —
Storheds Savn lad dem beklage,
Der kun læse Keiserkrift!

Et Par Maaneder.

Naar Begivenhederne selv synes at fare paa
Jernbaner, saa er et Par Maaneder en lille Gyg-
hed. Hvad kan der ikke Alt stee i Løbet af et
Par Maaneder? — Borgerkongeriger forvandles
i en blodig Haandevending til Republikker, Re-
publikker ved et mindre blodigt Coup de main

til quasi-Kaiserdommer; man revolutionerer idag, octroierer imorgen og stikker Biben i Sæk iovermorgen. Hele Europa — det catholske med det ikke-catholske — synger Piusshymner, og inden den sidste Accord har affummet, er den elskede hellige Fader Landflygtning. Det er Altsammen nu saaledes, som det altid har været; kun gaaer det lidt hurtigere. Man burde aldrig have sagt: „Det er ikke muligt;“ thi hvad har ikke været muligt her i Verden? I gamle Dage oplevede Tvivlerne ikke altid Umulighedens Virkeliggjorelse; nu derimod bliver politisk og social Umulighed gjort mulig forend den vantroe Thomas faaer Stunder til at sole Naglegabene. Være vi lidt ondskabsfulde, kunde vi jo rigtignok anføre enkelte Undtagelser fra denne Hastværksregel, vi kunde f. Ex. nævne visse Communalbestyrelser, der ikke ynde at fjøre med Damp; men vi ville være godmodige, ikke stumle med Bitterhed over Stadsfædrenes festina lente! — Nok er det: Tiden har Hastværk; og naar Archimedes i stolt Tillid til sine Skræver og Maskiner, skal have sagt: „Giv mig et fast Punct, hvorpaa jeg kan staae udenfor Jorden, og jeg vil paatage mig at dreie den rundt!“ —, saa lee vor Tids Archimeder; de forlange ikke det faste Punct, men kun — et Par Maaneder, og Jorden er endevendt!

Dog, den lille Grighed uførtalt, saa er et Par Maaneder for Journalisternes Vedkommende alligevel et temmelig indskrænket Tidsrum. Dette Folkeskæb vil ikke til at begynde en ny Æra, men regner bestandig efter „Nargange“. En Journalist kommer virkelig i Forlegenhed med et Par Maaneder — det er ikke engang et „Dvartal“.

Da nu Industriudstillingsbygningen ikke skal staae længere end et Par Maaneder, og dette Blad — poetisk talt — er Træets Dryade, hvis Liv staaer og falder med sin Foranledning, saa er Redaktionen i den nævnte Forlegenhed. Et Par Maaneder er baade for Lidt og for Meget. Et Par Aar, eller et Par Minuter; det er Extremer, Hvide og Venstre; men et Par Maaneder det er juste-milieu, Centrum, hverken Kjød eller Fisk. — Hvilken Plan, Tendens, Farve o. s. v., o. s. v. skal man vel give et saadant Tomaane-

ders Blad? — „Grundige og velstrevne“ Artikler om Danmarks Stilling som Fabrikland, om Industriens Udvikling og dens Indflydelse paa Cultur, Velstand og Velvære, om — — — af! hvistarede Læser, det er jo i Hundedagene, og med stadigt Hensyn til den værende og vordende Hede, vilde det være et Slags Selvmord og derhos attenteret Mord, paa denne Tid at skrive og fordre Opmærksomhed for deslige „ledende“ Artikler. — Først havde vi ifinde, at vandre dagligdags her i Bygningen, opsamle alle faldende Bittigheder og sætte dem i Bladet; thi saadant Noget lader sig let læse, og støder en Læser tilfældigviis paa, hvad han selv har sagt, saa er Bladets Lykke gjort, — man har talt ham ud af Hjertet, og critiserer han Artiklen, saa critiserer han sig selv, hvad han vel vil vogte sig for ifølge Skriftens Ord: „Ingen hader sit eget Legeme, men føder“ ic. Dog, Bladet tør ikke vente — prosaisk talt — at blive betragtet som tynde Pandekager, der smage bedst saa varme som de komme fra Panden. Bladet vil ikke altid blive hentet og endnu mindre læst ved selve Hurtigpressen; man vil tage det hjem med, maaskee læse det „med Andagt;“ maaskee samle de enkelte Numre, lade dem indbinde til en Souvenir og mere Saadant, hvorom vi gjøre os sanguiniske Forhaabninger, — da vilde et Bademecum af den omhandlede sammensiftede Natur strax falde fra hverandre, man vilde savne Fundament, Gehalt og Soliditet.

At fylde Bladet med Udskrifter af Cataloget over de udfillede Sager, vilde være et Indgreb i vedkommende Forlæggeres Rettighed, og hverken gavne eller glæde Publicum; og da der saaledes, saavidt vi skjønne, ikke gives flere Alternativer, saa finde vi det rigtigst, til en Forandring, at redigere Bladet planløst, det vil sige, at lade Industriens Muse vilkaarligen raade, at lade den daglige Stemning indvirke paa Bladets Tilstand, og omvendt Tilstanden paa Stemningen. Vi ville, hvad Bedømmelser og deslige „staaende“ Artikler angaaer, søge at indhente Sagfyndiges gode Bistand, og med Hensyn til det løbende Indhold ikke tage os Verden altfor nær, men

ved jevn Munterhed og stolende paa Lærernes Belvillie stræbe paa bedste Maade at fylde Spalterne i det tidnævnte Par Maaneder.

Om Kunstighed og Kunstleri.

„Skal Alting efter Nyttens da beregnes?“
(Wehlenschläger.)

I ældre Tider søgte Kunstnere og Haandverksfolk ofte ved noget Vanstykke, Forvovent eller Curieus at vise deres Mesterkab. Vi kjende saaledes vistnok Alle Historien om de tvende Malere, hvoraf den ene paa fri Haand med Krid slog en usigtlig Cirkel, og den anden med samme Krid voblikkelig satte Midtpunctet, saa at man ved usigtlig Eftermaalning fandt, at baade Cirkel og Centrum vare mathematisk betegnede. Vi have ogsaa læst, hvorledes en Mester gjendrev en Evend, der vilde tilegne sig Gælden af at have sat det hvide Spir, som engang prydede Truickirke; idet nemlig Mesteren lod lægge en Plank ud fra Kronen paa nævnte Spir, huggede en Dre fast i samme og bød nu Evenden hente den ind, hvilket han ikke formaaede, men styrkede ned. Det er ligeledes en bekjendt Historie, at en Orgelspiller varierede som Improvisator over BACHS Navn (BACH), hvorpaa denne spillede en Fuge med Hænderne paa Ryggen eller med Hovedet vendt fra Tasterne. Deilige virkelige eller opfundne Historier har man nok af, saa vel med Hensyn til Kunst som til Haandverk.

Som bekjendt rivalisere Engländerne og de Franske med hinanden i Henseende til Metalarbeider, og det mangler ikke paa Fortællinger om Provestykker, som disse tvende Parters Fabrikherrer have tilstillet hinanden gjensidigen som Beviis paa deres resp. Etablissemets Fuldkommenhed eller Færdighed. Men ogsaa Engländerne indbyrdes have undertiden udfordret hverandre paa denne Maade. Vi ville her tillade os at meddele en saadan, mindre bekjendt, Concurrence-Historie.

Da Staden Sheffield (i Grevskabet York i Northumberland) begyndte at komme i Raabet formedest sine Staalarbeider, forfærdiges samme-

steds en meget kunstig forarbejdet Kniv, der indeholdt mange forskjellige Instrumenter. Dette med den største Omhu fuldførte Stykke sendtes Knivsmedene i London til Foræring, og paa et af Bladene var graveret en Indskrift, der i Oversættelse omtrent lyder saaledes:

„Nig gjorde Sheffields Knivsmedsvende,
Kan Lignende nu Londons sende?“ —

For nu at give deres nordligere Laugsbrødre et Beviis paa, at de ikke stode tilbage i Duelighed, forfærdigede Knivsmedene i London en ganske ligefrem Pennekniv, men i hvis velhævede Blad var gjemt et — Halmstraa. En Indskrift paa Bladet fortalte, at en saadan besynderlig Skat fandtes skjult deri. Modtagerne vilde ikke troe det; men for dog at erholde Sikkerhed i Sagen, sønderbrød man Knivsbladet, og see! et Halmstraa, aldeles usviet eller usforbrændt, befundtes i et lidet Gjemme af samme. Sheffielderne formaaede ikke at udgrunde, hvorledes det var gaaet til, at Straaet ikke forfulledes da Kniven blev hærdet; de kunde ikke gjøre dette Kunststykke efter, og maatte erklære sig overvundne af Londons Knivsmede.

Ihvorel deilige Curiosa ere gaaede meget af Brug, saa at vor Tid ikke giver sig Tid til andet end hvad der har nogen practisk Anvendelse, saa seer man dog nu og da saadanne Arbeider dukke op, der i fordums Dage ikke turde mangle paa noget „Kunstammer“ eller i noget Kunstcabinet. Det er især altsens Dreierarbejde, som i saa Henseende udmærker sig; vel ogsaa forskjellige Glasvarer, skjøndt man rigtignok ikke nu spinder Parykker af Glas eller bærer Hattesjeder deraf, Vinene i sin Tid til liden Vaade.

Iblandt ældre Enurrepiberier, henhørende til Metalsaget, finder man Knive, i hvis Blad Guld, Sølv, Kobber, Jern og Staal ere lagte Lag for Lag. Da man nuomstunder i Reglen ikke selv skærer sig en Gaasfjeder, men kjober sig færdige Metalpenne, saa lægges heller ikke videre Vind paa at forskjønne eller forkunstle Penneknivene. Denne Omhed synes at have

tilflydt Pennene, der gives saamange Snit, Former og Udziringer, at en Pennesamler nu allerede vilde have anskaffet sig et ret anseeligt Cabinet, hvis han som Segl-, Mynt-, Medaille- og andre Samlere havde opbevaret et Exemplar af de Fabricata, som til Dato ere gaaede ud af Handlen.

For vort eget Vedkommende have vi ingen Aversjon for „Snitfler og Sving“, naar det stæer med Maade. Naturen selv forener jo ogsaa det Skønne og Behagelige med det Nyttige. Det smukke farvede Stov paa Sommerfuglevingerne er lutter Fjer. Hvilke Tegninger og Ornamente findes ikke paa Havebillernes eller Løbernes Bingedækker? Sporer man ikke overalt Symetri? Og selv det Curieuse mangler ikke i Naturen. Lægges man en Smeldeb (Glaser) paa Ryggen, slaer den Folehornene tilbage, giver en knipsende Lyd, springer høit i Veiret og kommer saaledes igjen til at staae paa Benene. Det er høist pudserligt at see, og den Mechanisme, hvormed dette stæer, er saa simpel sinderig — om vi saa maae sige — at det næsten kunde synes forunderligt, at Naturen ikke har meddeelt den til andre Skabninger, f. Ex. til Skilpadden, der, vendt paa Ryggen, maa blive saaledes liggende indtil Tilfældet eller en medlidende Haand atter vender den.

Men ville vore Læsere erfare noget Nærmere om den Gjenstand, vi her rhapsodisk have behandlet, saa henvisse vi til Prof. Hetsch's smukke Afhandlinger „Om Form og Farve“ og „Kunst og Haandværk“, der findes i Industriforeningens Qvartalsberetninger 9de Aarg. 2det Hef. og 11te Aarg. 4de Hef.

Notiser.

Naar vi her nævne, at Udstillingsbygningen, der har til Indskrift: „Dansk Industriudstilling“, har en Længde af 120 og en Brede af 34 Al.*), altsaa 4080

*) Et andet Blad har angivet, mindre rigtig, 32 Al. Men ogsaa vor Angivelse er noget knapt taget, idet selve Sovebygningen har over 4200 Quadratalens Fladerum, hvad den ikke vilde have ved 120 × 34 eller 32

Quadratalens Fladerum (+ 47 Al. d. e. 4127 Al.), samt at den midterste Gang omtrent er dobbelt saa bred som de tvende Sidegange, der ere 8 Al. høie, medens hiin er 14 Al. høi, — saa have vi omtrent nævnt de vigtigste Tal, paa hvis diplomatisk Nøiagtighed det forøvrigt her ikke kommer videre an; — naar kun Rummet er hensigtsmæssigt benyttet, er det stort nok.

For at skaffe Plads til de forskellige raa Producter ic.: saasom Steen og deslige, der tillige til Rod kunne taale et mindre gunstigt Veirligs Paavirkning, har man opført Rotunder paa hver Side af Hovedbygningen. Efter Nøgles Formening stode disse Diet. Det forekommer os, at de snarere gjøre et godt Indtryk, idet de give Bygningen en Brede, den synes at mangle uden disse.

Naar det hedder, at Tegningen til Bygningen er af Prof. Hetsch, og at Tommermester Meyer har opført den, saa maa det ved Bedømmelsen af Drogavens Løsning ikke oversees, at Architecten ei har kunnet arbejde med fuldkommen kunstnerisk Frihed, da der uden Tvivl har maattet været taget Hensyn til visse opgivne Betingelser og Dimensioner, der maa stæe ikke ganske falde sammen med Udstillingens udelukkende Lær. For at nemlig Bygningen, naar den har opfyldt sin Bestemmelse paa Christiansborgs Slotsplads, kan anvendes andetsteds i andet Diemed — og uden denne Forudsætning var den vel neppe saa godt og saa hurtigt bleven opført — maatte den vistnok konstrueres saaledes, at en paatænkt sildigere Anvendelse gjordes let mulig. Forsaa vidt maa man da heller ikke gjøre de allerstrengeste architectoniske Fordringer gjældende — hvormed vi imidlertid ikke ville have sagt, at Bygningen i nogen Henseende ei er et værdigt Udstillingssted for dansk Industri.

Taget er stiferdakt. Hensigtsmæssigheden af denne Tagbedækning synes nu meer og meer at vinde Anerkjendelse. At den tillige er smuk, fortjener ogsaa at komme i Betragtning. — De større Quadrater paa Facaderne ere beklædte med Lærred. Og saa dette er hensigtsmæssigt ved deslige Bygninger, da der paa en Brædebeklædning ikke retvel lader sig udføre større Malerier (her forestillende marmorerede indlagte Plader), idet Træ altid fillles noget i Jugerne ved Indtørring. (Fortsattes.)

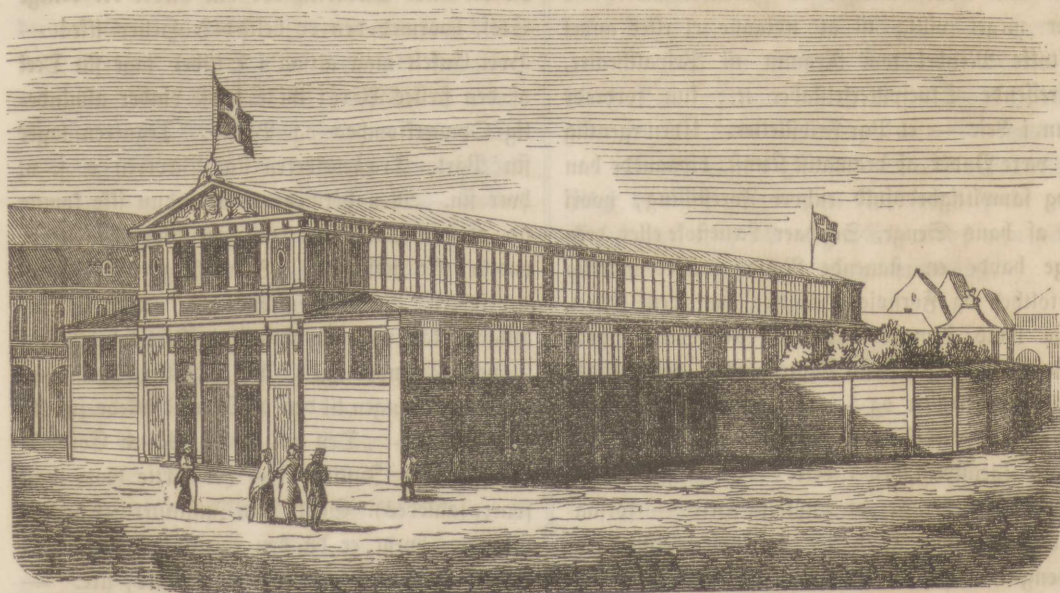
 Notiser og Bink dette Blad angaaende ville være Red. velkomne, og modtages hos Forlæggeren, Gothersgade Nr. 333.

Kjøbenhavn. — S. Triers Tryk og Forlag.

Industriudstillings= Tidende.

1852.

Nr. 2.

Redigeret af Claudius Rosenhoff.

4 Sk.

Til

Hans Majestæt Kongen

ved

den danske Industriudstillings Aabning.

I Ly af Slottet, som med Stoltthed stuer
Udover Bølgen og den grønne Bang,
Du lod os reise disse lette Buer,
Hvorfra Dig hilser nu vor Bølgens Sang.
Naar før i Kongens Gaard blev Skranke bygget,
Det var til Ridderispil med Spyd og Sværd,
Men Hallen her Du ene finder smykket
Med Vidnesbyrd om Fredens stille Færd.

Her seer Du Jernet brugt til Dø for Ploven
Og til Maskinen med det store Sving,
Mens Træet, som de sædte nys i Skoven,
Er dannet om til mangen nyttig Ting.
Af Jaarets Ud er vædet Bølfre bløde,
I kunstig Fletning bøies Straa og Siv,
Og Leret, som laae længe skult og øde,
Er gravet op, har faaet Form og Liv.

Dog hvor Dit Die gennem Massen glider
En kællens Lante findes overalt,

Og der hvor Nyttens med det Skjønne strider,
Jorener Kunsten dem i een Gestalt.
Hvad den forlanger, rette vi os efter,
Vi frede det, der før har været vildt,
Men af! vort Land er lille, faa dets Kræfter,
Og derfor domme Du vor Gjerning mildt!

Hust paa, at der, hvor Hjulet kunstigt sætter
Et Værk igang, som var det ingen Kunst,
Har Tanken kostet tusind vaagne Nætter,
Og mangt et Liv gik tabt for det omsonst,
At atter mangt et Værk, som Bifald vinder,
Og for hvis Held en Enkelt Værelse nød,
Er bleven til ved Hjælp af Børn og Kvinder,
Hvem det ei Værelse gjaldt, men dagligt Brød.

O hust derpaa, o Drot! og skjærm saa Landen,
At ei for tidligt alt den bliver træt,
Og bryd de Baand, der endnu tyngte Haanden,
Lad Leilighed til Arbeid vorde let.
Da skal Du deri dobbelt Glæde finde,
At i Din Gaard vor Bygning vi har sat,
Thi hvad vi moisomt samlede herinde,
Er Din og Landets Rigdom og dets Skat.

Samvirken.

En Marschandiser — Meubelhandler — var meget villig til at ublaane et eller andet Stykke Meubel som Requisit til Privattheatre, tilreisende Skuespillersejlsfaber ic.; kun fordrede han i Leie — et Par Frivilletter. Uden egentlig at være Under af dramatisk Kunst, bivaanede han dog samvittighedsfuld enhver Forestilling, hvori en af hans Senge, Sophaer, Kænestole eller deslige havde en staaende Rolle. Med inderlig Stolthed og Fornøielse iagttog han den Effect, som hans Kænestol, Sopha eller Seng gjorde paa Scenen, stødte sin Hægteløbsdeel betydningsfuld paa Armen og — saa forlod han Theatret. Vi ere overbeviste om, at den gode Mand — hans Tjenstvillighed i Gæst — i sit stille Sind nærrede den Tanke, at Stykkets Held — forsaavidt det havde Held — ene var betinget af Sengen, Sophaen eller Kænestolen, og at Gæsten altsaa var hans.

Man smiler over denne Marschandisers Egoisme, eller hvad man vil kalde det; men hvor ofte steer ikke omtrent det Samme i det daglige Liv lige for vore Dine, uden at det bemærkes, fordi just Meubelhandleren ikke staaer og breder sig i bedste Parquet midt for Scenen? Hvorofte glemmer man ikke her Billighedens, eller — rigtigere — Resfærdighedens Suum cuique! saa at ligesom tidt En faaer Lønningen medens en Anden har Arbeidet, saaledes hoster ikke sjelden hiin Gæsten, medens denne burde have nydt den.

Ved mangt et Stykke Arbeide, tildels ogsaa Kunstværk, er det vistnok vanskeligt at give Enhver Sit. Vi see til Exempel (for at blive ved Meublerne) en smuk Kænestol. Den er elegant og smagfuldt udstyret, mageligt og beqvemt indrettet, har en nobel Form o. s. v. Hvem skal nu her have Gæsten? Udstilleren, fra hvis Magazin den er fremgaaet? — Nei! — Den Kunstner, som har givet Tegningen eller Modellen? — Nei! — Snekkeren da, der har forarbejdet Træet? — Nei! — Ornamentffæjeren eller Forgyldereren, som har leveret Ziraterne? Sabelmageren eller Tapetseren, der har udstoppet

den, eller Smeden, som har gjort de elastiske Fjedre? Nei, Nei og atter Nei! Saa maa det da vel være Bøveren, der har vævet det deilige Stof, hvormed den er beklædt? Heller ikke! — Hver Enkelt maa altsaa i Stilhed tage sin Deel af den fælles Gæst; thi Stolen vinder almindelig Opmærksomhed og Bisald. Tegneren tager sin Part, Træarbejderen sin, Bøveren o. s. v. hver sin. Men dermed ere vi endnu ikke komne ud af det Collective; den egentlige Enkelte er endnu ikke udsundet. Selv Tegneren, Træarbejderen, Bøveren, skjøndt her nævnt i Singularis, kan være et omfattende Fleertal. Altsaa til vort Exempel igjen. Hr. Udstiller, hvem har leveret Tegningen til den af Dem udstillede smukke Kænestol? — „Den er fra N. N. & Comp.'s lithographiske Institut“ — (vi sætte blot, han svarer saaledes). Godt! men Institutet har mange Tegnere, hvem er da den egentlige i dette Tilfælde? — „Det veed jeg, paa Gæst, ikke.“ — Hr. Udstiller! hvem har leveret Træarbejdet, Jernarbejdet, Ornamenterne o. s. v. til den af Dem udstillede smukke Kænestol? — „Det er fra N. N.'s og fra N. N.'s og fra N. N.'s Værksted,“ svarer han berebwilligen. — Godt! men Mester N. N. har mange Svende, hvilken Svend har — — „Om Forladelse! det veed jeg sandelig ikke,“ falder han i Ordet, og vi ere lige nær. Man seer, at det bliver vanskeligt nok for Resfærdigheden, at give Enhver Sit, og til syvende og sidst, faaer den egentlige Arbejder tilsyneladende mindst af Gæsten, og Broderparten falder paa Udstilleren eller Entreprenøren.

Men den Ulykke er ikke saa stor, som det ved første Diefast synes. Hans er ogsaa den egentlige Gæst; thi han er den gode Samvirkens Bærer, han har vidst at forene disse forskjellige, hver for sig hæderlige, Dygtigheder til et fælles Maal. De enkelte Straaler vilde ubemærket have gaaet Tilsværens Blik forbi; ved at samles i et Brændpunct henledes Opmærksomheden paa dem, og det maa — for at blive i Billedet, være overladt Privatlivets Prisma atter at stille Straale fra Straale, eller Farve fra Farve. — Vel har man i Frankrige nu og da forsøgt paa at gjøre

Fællescritiken specielt ved at anføre hver enkelt Evidens eller Arbeiders Navn paa Stykket, og Principet er uenigelig meget smukt; men det er derhos aldeles upraktisk. I det ovenanførte Lænestols Exempel kunde det til Nød lade sig gjøre; men det vilde ikke være os vanskeligt at nævne Gjenstande fra Udstillingen, hvor en saadan Detaillering vilde lede til uendelig Bidtøftighed, uden at dog det tilsigtede Resultat — Enhver Sit — opnaaedes i Birkeligheden.

Det er derfor kun den berørte Samvirken, hvormed Publicum har at bestille; thi om end den enkelte Sagkyndige formaaer at stille Værket i sine Bestanddele og saaledes at bedømme, hvilken Kunstner eller Haandværker, der har leveret godt eller slet Arbejde, saa kan Almindeligheden kun dømme efter Totalindtrykket. Da dette nu vilde forfeiles, naar en Ene af de, der bidrage til Fællesmaalet, var en Kusker, saa kan man med god Samvittighed give Etablisementet, Fabrikken, Bærstedet eller Anstalten overhovedt Vren, fordi samme har forstaaet at samle og anvende de enkelte gode Egenstaber. Det kan ikke frænte Bøveren, der har været Tøiet til den fingerede Lænestol, at Alle finde Lænestolen i sin Totalitet smuk; men vel saare de øvrige Medarbejdere, om Alle kun beundrede det delilige Betrak, eller hvis Udstilleren havde særligt paahængt Bøverens Navn.

Noget om skaldede Hoveder.

„Herregud! hvad har dog et skaldet Hoved med Industrien overhovedt og med Industriudstillingen i Særdeleshed at gjøre?“ udbryder maaskee en eller anden Parysmager, der tilfældigvis støder paa denne Overskrift. Vi haabe imidlertid, ved nærværende Artikel netop at have truffet Sømmet paa Hovedet idet vi tale om skaldede Hoveder. Da Hovedet er det Vigtigste af Manden, da fremdeles det Vigtigste bør være Begyndelsen, og man jo skal begynde med Begyndelsen, saa er det i sin logiske Orden, at vi begynde med Hovedet, og just med det skaldede

Hoved, da Haaret, som en tilfældig Brydelse, et naturligt Surrogat for Faldehatte, trods al deres Skjønhed og Vigtighed, strengt taget ikke have Noget at bestille med dete gentlige Hoved.

Vi have en polidist Cousine. „Fætter!“ spurgte hun forleden: „hvad er det for et Hoved, man vel kan kalde ærværdigt, men ikke smukt?“

„Socrates's Hoved!“ svarede vi, da dette, ifølge de Ufbildninger man har, som bekendt just ikke udmærker sig ved nogen Skjønhed; men vistnok maa betragtes som meget ærværdigt.

„Nei!“

„Biskop Valles da?“

„Heller ikke.“

„Fortabt!“

„Det er,“ svarede Sphinxen leende: „et skaldet Hoved.“

„Meget sandt,“ indrømmede vi og kaldt, med vor Cousines gunstige Tilladelse, i dybe Betragtninger over de skaldede Hoveder. Vi bringe her de flygtige Resultater af disse grundige Overveielser.

Det kan desværre ikke negtes, at vor Tids Mennesker udmærke sig ved et tidligere Maanedstid, end de efter astronomisk Tidberegning i Forbindelse med Døbesedlen burde fremtræde med. Vi tale her kun om Mændene; thi med det „smukke Hjon“ troe vi ikke det i saa udstrakt Grad er Tilfældet. Tilforn hørtes kun Klage over de tidlige graae Haar; nu klager man ikke over hvad der er, men mest over, hvad der ikke er; og denne negative Beflagelse er færdig at være værre end den første, saa at Haarkunstnerne, der i mange Aar have sukket over Næringsløshed, nu have alt Haab om igjen at komme paa den grønne Green ved Forsærdigelsen af Parykker og Toure.

Men hvad kan vel være Aarsagen til denne tidlige Høst, denne ufriwillige Consurering? — De gamle, spidsborgerlige Haarfagre spille Pharisaerens Rolle, de slaae sig for deres Bryst, takke Gud fordi de ikke ere saadanne Toldere og moralisere svært over den fordærvede Ungdom. Men det er atter traditionel Snak, Vor Tids Ungdom er bestemt ikke værre end vore dydige

Herrer Fædres, og det er en Kjendsgjerning, at der er ligesaa mange Udhalere, der glæde sig ved en smuk, stærk Haarvært, som der er Josepher, der i Livets Vaar maae hentye til Fru Morvilles og andre Saadannes Redningsanstalter for Skindodes Opblivelse.

Vi have derimod en lille Mistanke til Hovedbedækningen. Hvad om denne ikke skulde være Skyld i den tidlige Grørdighed? For det Første er det nu høist usensigtsmæssigt, at gaae med sort Hat om Sommeren (Hær paa Vesterbro), og Mange have en vis Frygt for de hvide eller graae, saalænge de ikke ere ganske almindelige; men dernæst er den saakaldte Vandtæthed maastee ogsaa en Lufttæthed, og da turde det nok være muligt, at Uddunstningen, der naturligtvis er stærkest i Sommerens Hede, slaar sig tilbage, fordærver Haarrodterne og bevirker Afald. Man har seet de værste Folger af fuldkommen vandtæt (lufttæt) Fodtøj, ligesom Udskillige spore Arbejdende ved at bære de vandtætte, ellers hensigtsmæssige og lette Regnsfrakker (Mackintosh), der nu ere gaaede af Mode; var det da ikke tænkeligt, at Hattens lovpriiste Vandtæthed foranlediger den omhandlede Ulempe? — Hvorvidt den Lub, der bruges ved Hattens Forfærdigelse, ikke indeholder skarpe og for Sundheden skadelige Ingredienser, og saaledes kan være medvirkende Aarsag, overlade vi til Stadsphysicus' Skarpsindighed.

Men alvorligt talt, troe vi, at Sagen ikke er aldeles uvigtig; thi et for Haar blottet Hoved er i vort Klima udsat for mangehaande Forkjølelser; og skal man dømme efter de mange Takfigelser og Anbefalinger, som Goldbergs Kleder daglig producere, saa maa „Gigt“ i Hovedet være noget ganske Almindeligt.

Det fortjener derfor vistnok, at vort ærede Sundhedspoliti undersøgte Hattene noget nærmere, eller at kynbige Folk i det Hele taget viede denne Hovedgjensstand lidt Opmærksomhed.

Notitser.

Storsdagsmiddag Kl. 2 aabnedes Industriudstillingen i Hs. Maj. Kongens og det kgl. Hof's Nærværelse.

Efterat Hs. Maj., modtaget af Comiteen og under Orgelpræclodium havde taget Sæde, blev omstaaende smukke Sang afsunget af Haandværker-Sangforeningen. Derefter holdt Industriforeningens Formand, Justitsraad Ehlers, en kort Tale, der endte med et Leve for Kongen, som istemmedes af de Tilstedeværende med et 9 Gange Hurra. Med hjertelige Ord og høi Røst takkede Hs. Maj. og behagede derpaa at tage Udstillingen i Diebyn. Høifsamme tilbragte henved 3 Timer i Bygningen, og viste synlig Interesse og Deeltagelse ved Beskuelsen af de udstillede Gjenstande.

(Fortsat fra Nr. 1.)

Decoreringen er af Wegener (en Paarørende af Bindebøll). Frontespicerne, saavel til Støttet, hvor Bildmand holde Baabenet, som ud til Marmorbroen, hvor allegoriske, smagsfuldt drapperede Figurer ere Skjoldbærere, ere meget smukt malte.

Over de tvende Facader og paa den fremspringende Deel af Bygningens Sider, ere malte de forskjellige Byers Baaben. Det er en vakker Idee, men noget forvoven — om vi saa maae sige, forsaavidt man ikke har kunnet tage alle med. De gode Kjøbstadsbeboere, der ere udeglemte, kunde let blive stødte, og vi leve i en pirrelig Tid.

Hvis man, med Hensyn til nysnævnte Baabner, kun har valgt saadanne Byer, der ved indleverede Sager ere repræsenterede (hvilket vi forøvrigt ikke troe) saa er det allerede misligt, da adskillige Etablissementer saa at sige ere uafhængige af Kjøbstæder og have heller intet Baaben. — Et Spørgsmaal kan det saaledes blive om Christianshavn skal betragtes som Filial af Kjøbenhavn, og som saadant sortere under de tre Laarne; eller som Hovedstaden paa Amager, og i denne Egenkab have Dens Baaben: en Amager med et Bager i Haanden og en Kuro med Urter paa Armen.

(Fortsattes.)

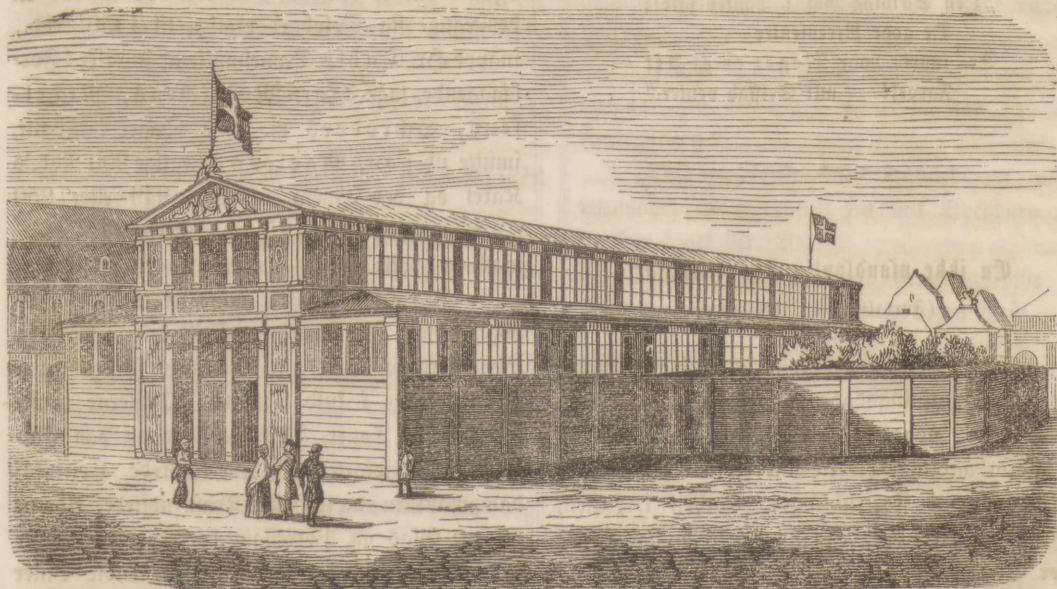
Notitser og Brev dette Blad angaaende ville være Red. velkomne, og modtages hos Forlæggeren, Gothersgade Nr. 333.

Kjøbenhavn. — S. Triers Tryk og Forlag.

Industriudstillings = Tidende.

1852.

Nr. 3.

Redigeret af Claudius Rosenhoff.

4 Sk.

De gnavne Besøgende.

En solid Matrone.

Maskiner har man fleer end nok
Opstillet smukt herinde;
Men seer man vel en arlig Rok
Hvorpaa jeg kunde spinde?

En Spydig.

Ak, Kjære! De er svært forsømt,
Saavidt jeg har bemærket; —
Hvo har vel her om Bartou drømt?
Hist staaer dog — Orgeleværket.

En Patriot.

Tænk! ingen Danst har prøvet paa
En Staalpen os at give;
Man Milliarder aarlig maa
Fra England end forskrive.

En Tabroder.

Dg tænk! med Pengene gaaer ud
Det Edleste af Landet;
Saa mangan Dre, mangan Stud
Dg Smør og meget Andet!

En practisk Astronom.

I Elibning her vi fatte af;
Thi det er ganske sikkert
Blandt Instrumenter ei Du traf
En astronomisk Kikkert.

Den Spydige.

Hvad skulde den benyttes til,
Da Rundetaarn jo ryster,
Dg Altona sit gamle Spil
Fornyer, saa snart det lyfter?

En Opmærksom.

Det „smukke Kjon“ jeg finder kun
Lidt svagt repræsenteret;
Hvor meget Skjont har dog ei hun
Af Broderi leveret!

En Ikke-Emanciperet.

Man indforstøver ogsaa nu
Jo de broderie Varer,
Dg Damerne — det er en Gru! —
De rulle nu Cigarer.

I Forbigaaende.

„Naa, hvordan morer De Dem her?“ —
„Saa, saa!“ — Det er for broget;

Jeg ved ei rigtig, hvad det er,
Men dog her fattes Noget." —

„Den Sætning mig i Tanker faldt:
De gode Recensenter
See suurt, naar Meget er ei Alt —
Farvel! — mit Selskab venter.“

En ikke usandsynlig Spøgelsehistorie.

(Fortællt af en Udenbyes.)

Som „Deeltager i Industrifundstillingen“ mødte jeg paa Dplufningsdagen i Hovedstaden. Dagen var varm, nogen Fortumling fra Gaarsdagens Valgforhandling, diverse undervejs til usædvanlig Tid indtagne Forfriskninger, Torden i Luften, Frygt og Uro over Haglbygernes mulige Skade for Sæden og flere andre Omstændigheder hvorblandt Gemysbevegelsen ved Bestuelsen af alle de indenlandske og nogle udenlandske Producter især maa fremhæves, — alt Dette gjorde, at jeg blev meget træt inde i Bygningen, og derfor opsogte mig en affides Krog bag Algerdyrkningsredskaberne i en af Rotunderne, for at hvile mig. Jeg faldt i Sovn, i en dyb og tryk Søvn; thi jeg havde ført hele den foregaaende Nat. Man mener vel, at jeg nu havde en Drøm, og at det er denne Drøm, jeg her vil fortælle. Nei, ingenlunde! Jeg var saa vaagen, som man kan være i dette forunderlige Liv, det vil sige, da jeg vaagne. Men da jeg havde fundet mig lidt og stirrede op i den blaa Luft over mig, saae jeg et Par blege Stjerner, og mærkede, det var Nat, dog henad Morgenstunden.

Det kunde være ret morsomt — tænkte jeg — saa ret i Stillehed og ugenert at bese Udstillingen i den usfne Morgen- og Maanebelysning. Sidste Qvarter har, som bekendt, noget magisk, eiendommeligt Stjævt i sine Straaler — rimeligvis fordi Maanen da stinner i Morgen-timerne, og man er mest vant til at see den lyse om Aftenen. Blot — vedblev jeg at tænke — man ikke attraperer Dig som en Thy! Hvormed

vil Du bevise Nattevagten, som sagtens patrouillerer derinde, at Du kommer i fredelig Hensigt, og ikke har et Attentat paa Nr. 819 isinde? At bemægtige sig Selvbordopsatsen til 1450 Rbd., snappe Hr. Da hls Damesmykke af Juveler i Forbigaaende, tage dHr. Mo nichens, Michelsens, Schrøders m. Fl.'s Sager i Tilgift, smutte ud i Hr. Madsens prægtige 900 Rbd.'s Karet og ved Hjælp af Nr. 949 eller 950 (Gamsst & Lunds Fire- og Serhestes Dampmaskiner) rulle bort, — det var jo en smal Sag; — — Jeg gif imidlertid uanfægtet ind i Hovedbygningen. Den forventede Stillehed var der dog ikke; tværtimod vare alle Maskiner, Instrumenter og Redskaber i fuld Activitet: Orglerne bruste med syldige Toner, Tasterne sloge an paa Flygler og Pianoforter, Vævene klappede, Høitryksdampmaskinen paa ti Hestes Kraft snøstede, Ulyrene tikkede, Glas og Porcellain klirrede, de chemiske Svovlstikker knitrede, Kobberkjæder rendte Buler imod Tinror, og Sproiterne havde gjort Fællesskab med de vellugtende Bænde, saa at en behagelig Duft var udspreddt over dette støiende „Stilleben“.

Af min salig Moster har jeg hørt en Formular. Tallet være min gode Hukommelse af Naturen (thi jeg troer ikke, Dr. Otto kan lære Sligt) faldt denne mig ind.

„Alle gode Aander love Herren!“ udbrød jeg og slog et stort †.

Og det blev stille, trykkende ængsteligt stille. Da blev jeg hvad man kalder ræd. Alle Tagstien, Muursteen, ildfast Leer, Cement og Side 27's Steenmasser tyngede som en Mare paa mit Bryst. Jeg ønskede mig nogle af Baildon Ferslews „Roborangdraaber“ eller en Slurk af L. Morsteins „Hyldebrandeviin“, for at komme til mig selv.

Dog — et saa blandet Selskab af Dame- og Herre- „Producter“ kan, trods den kraftigste Besværgelse, umuligen holde Munden i Længden. Der blev snart atter livligt og snassomt. Nu treen jeg dristig nærmere og bemærkede, at det var en formelig Debatte, der rigtignok manglede en Dirigent.

Nr. 33, en Hvaltrostand fra den kongelige grønlandſke Handel, førte Ordet:

„Maa jeg tillade mig at spørge, om der er flere end een Porcellainsfabrik i Danmark?“ sagde Taleren.

„Nei,“ svarede en Sphinx fra den kgl. Porcellainsfabrik.

„Høiere!“ raabte en af Forums Esterfølgers Indepotter.

„Nei, ikke det jeg veed,“ gjentog Sphinxen, og gjorde en Indskyldning for, at dens maaskee noget for høie Stilling eller Standpunkt ikke tillod den selv at tale høiere.

„Den ærede Taler sigter formodentlig til Porcellainsfagerne der foran,“ bemærkede en Figur i Biscuit efter Thorvaldsen, ikke uden en vis, berettiget Selvøielse.

„Ganſke rigtigt! — Ere de fra Gøttheborg, Mariesteb o. s. v.“

„Nei, fra Heide og Otensee.“

„Har man da Porcellainsfabriker der?“

„Ikke det jeg veed; men vel Porcellainsmalere. Godset selv er fra Franrige eller et andet Sted; men malet og decoreret hertilands.“

„Maa, saaledes.“

„Hvad De derimod seer her opstillet, er Alt fra den kgl. Porcellainsfabrik i Kjøbenhavn: malet her, formet her, brændt her, malet og decoreret her. Hvad synes Dem om den Tallerken der?“

„Hvad! er det en Tallerken? Jeg troede, det var et Skilderi.“

„De indseer vel, at et saa kostbart Stykke — 150 Rbd. — og hvoraf kun en Rothschild kan have i Dufinviis, nødvendigviis maa være under Glas og Ramme.“

„Det burde alle Porcellainsfagerne maaskee have været,“ tillod et Nr. 220 fra Børfienbinder Hansen sig at bemærke. „Trods alle Forsigtighedsregler falder her megen Støv inde.“

„Det Samme klagede man ogsaa over i England. Etatsraad Regnar Westenholz gif næsten hver Morgen, inden Udstillingen aabnedes, igjennem Bygningen og saae meget nøie til, at Sagerne idetmindste da være vel afstøvede,

men førend der luffedes, være de dog temmelig støvede. Eligt er uundgaeligt“ — paastod den omtalte indfattede Tallerken, der havde været i London.

„Blads!“ raabte nu en Lænestol fra Altona; „jeg koster 64 Daler og har Nr. 2 i Fortegnelsen.“

„Og? jeg koster 90,“ tilfoiede en anden Altonaer; „men er stilt fra mit Byesbarn, da jeg har faaet Nr. 207.“

Nr. 186 rykkede imod dem og viste sin Forgyltning; men den nævnte ingen Pris.

(Fortsattes.)

„Mok seer, men ikke røre.“

Det er bejsendt nok af Bladene, at ved Industriudstillingen i London maatte de Besøgende ikke berøre de udstillede Gjenstande; der fortælles jo endog, at Hds. Maj. Dronningen med hvistegen Haand tildelte en af de smaa kongelige Høiheder en allernaadigst Bisker i den engelske Nations Paashyn, fordi Hs. kgl. Høihed havde berørt et eller andet Stykke Legetoi. — Ved den danske Industriudstilling synes man ikke at tage det saa nøie, og forudsat det skeer med et vist Maadehold, vilde det ogsaa være uhenſigtsmæssig at forbyde enhver Berøring, da mange Gjenstande ere af den Natur, at det blotte Syn af dem kun vilde give et slet Begreb om deres egentlige Bestaendighed.

Men der er et helt Affnit i Fortegnelsen, nemlig Lit. F., der indeholder Producter og Rare, om hvilke man end ikke ved selve Berørelsen kan erholde en nogenlunde motiveret Dom; de maa sættes i Forbindelse med Smagsnerverne for at kunne forstaaes — med andre Ord: man maa smage paa dem, skal man ellers have en selvstændig Mening.

Med en vis Gemtylighed træde vi hen for Nr. 459 og 460. Madame Doris Esjelbach i Slesvig har under nævnte Numre udstillet „bairisk Lagerøl“ og „Bock D“, hint à 10 Rbd., dette à 15 Rbd. pr. Td. franco

Kjøbenhavn. — Folk, som have været med derovre, kunne naturligtvis forsikre os om Varenes Godhed; men vi Andre, som ikke personligen have taget Deel i Krigen og gjort Bekjendtskab med Madame Esjelbach og Ollet, vi — saafremt vi ikke hylde blind Autoritetstro — maae dog selv stikke paa Varene.

Værre ere vi farnø ved Nr. 433. Her har Consul Schibbye i Hjørring udstillet „1 Flaske Kartoffelbrændeviin“. Den vil umuligen strække til for hele Udstillingen, saafremt Afgang til at smage forundes; og tillades den ikke, saa forfeiles jo Hensigten med Udstillingen.

Bagermester Grønbech i Allinge har udstillet „en Kasse med Peaks“, Günzel i Ruwähren og Hamann paa Langeland have leveret Smør og Madame Bett ved Frederiksstad „Eiderstedtske Ost“. Man har saaledes de fornødne Bestanddele til en frugal Frokost eller „en Bid Brød;“ til Desfært kan man requirere syltede Frugter fra Mejer & Søn i Altona, og fra de Herr. Tobaksfabrikanter (?)*) de behørlige Cigarer — nei holdt! det gaaer ikke an, at ryge herinde; Frederiksværks Etablissement har sendt Prøver af Krudt, raffineret Svool og Salpeter samt Kul, her er Tran, Talg, Sælspæt ic. fra Færøerne og Grønland, almindelige og lakerede Frictionsfyrtikker fra Kjøbenhavn og Aalborg m. fl. brændbare Sager — lad os stikke Pibe i Sæk!

Men det forekommer os, at den ærede Comite, ved Opflag eller paa anden Maade, kunde bringe den omhandlede Bevarelse og — efter Omstændighed — Besmagelse lidt i System.

*) Vi tillade os at sætte et Spørgsmaalstegn; thi at „fabrikere“ Tobak maa man dog nok overlade Vorherre. — L. N. Schrøder i Kjøbenhavn og Wriedt i Altona kalde sig Tobaksfabrikanter. Hr. J. S. Trier derimod ikke. Ved denne Leilighed henlede vi Opmærksomheden paa sidstnævnte Udstillers kunstige Prøvefort. Det fortjener nok at tages i Diesyn.

Notitser.

(Fortfat fra Nr. 2.)

Hs. Maj. Kongen har tilladt, at Passagen igjennem Christiansborg Slots Hovedindgang er aaben for Publicum, der agter at besøge Udstillingen. — Ogsaa Dette er et Beviis paa, at vor folkeligindede Konge ikke blot ved Ord, men ogsaa i Gjærningen viser sin levende Deeltagelse for ethvert godt og nyttigt folkeligt Foretagende.

— Naar vi et Sted her i Bladet i Forbigaaende have nævnt „Støv“, maae vi dertil bemærke, at vi, ved i Formiddagstimer at besøge Udstillingen, have fundet det saa upaaklageligt luftet, stærket og afstøve inde i den omfangsrige Bygning, at ethvert billigt Dnske i saa Henseende maa forstumme. At der henimod Aften paa en besøgt Dag og naar det ikke har regnet kan falde lidt Støv paa zarte Gjenstande, der ikke ere i Glasffabe, er en Selsfølge.

— Da Hs. Maj. Kongen i Torsdags havde taget Udstillingen i Diesyn, ilede vi hjem, for at meddele vor Familie Noget om Modtagelsen (ærligt talt: for at affatte et Referat). Men førend vi aabnede Munden, vidste man Alt, ligesaa godt som vi kunde fortælle det. Vi studsede; men Hemmeligheden opdagedes snart: den Berl. Tidende var kommen, og den Berl. Tidende havde allerede meddelt Solennitetens Bigtighe — kan man vel forlange Mere af en Hurtigpresse?

— „Det er mærkeligt!“ sagde en vis Mand ved at see Blad for Blad flyve fra Hurtigpressen. For saa Aar siden vilde samme Mand ikke have fundet det „mærkeligt“ men „farligt“, for ikke at sige forbandet.

(Indsendt). Det vilde være ønskelig, maastee nyttigt, men i alle Tilfælde interessant, dersom en Sagkyndig til en vis Tid kunde være tilstede, navnlig i Notunderne, og give en lille Dplysning eller Forklaring med Hensyn til de der opstillede Maskiner og Redskaber, især naar Fortegnelsen er saa lidet betegnende som f. Ex. ved Nr. 75: „en mekanisk Vogn.“

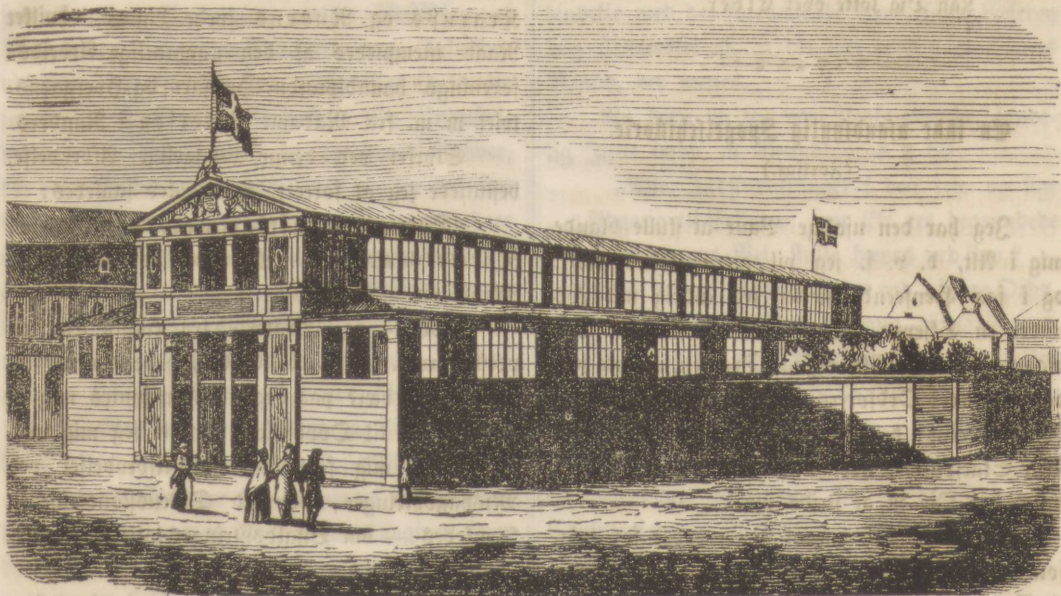
 Notitser og Bink dette Blad angaaende ville være Red. velkomne, og modtages hos Forlaggeren, Gotthersgade Nr. 333.

Kjøbenhavn. — S. Triers Tryk og Forlag.

Industriudstillings= Tidende.

1852.

Nr. 4.

Redigeret af Claudius Rosenhoff.

4 Sk.

Samtale

(betræffende Nr. 3).

Cousine.

Tag et Reb i Dine Seil!
Fatter, Du har vist seet feil?
Ingen Nok Du fandt derinde,
Dg jeg hele tre kan finde.

Jeg.

Du, Cousine, læser galt;
Jeg har jo blot gjenfortalt
„En solid Matrones“ kummer:
Om en „ærlig“ Nok hun brummer.

Cousine.

Ærlig Nok? Det er nok Spøg?
Om Mahogni eller Bøg
Man til Prøvestykket tager,
Lige „ærligt“ Rokken knager.

Jeg.

Ganste vist! Men Prisen: 60
Har gjort Konen utilfreds:

J sit lille Sind hun tænker
Et paa Fruer, men paa Enter.

Cousine.

Dernast finder Du det tyndt
Her med udstilt Damepynt;
Sitt mig, er her ei leveret
Nok af Hækket og Broderet?

Jeg.

Du, Cousine, jeg var Dolt
Jffun for de „gnavne“ Folt;
Jeg, for min Person, ei klager,
Meget meer Parti jeg tager:

Ihi hver Støvle og hver Sto
Dvindebander „naable“ jo,
Hatte ligervis de somme
Nok, til Kjønnet at bedømme.

Cousine.

Ja Du frir; men, min Ben,
Straffen for Din onde Pen
Udebliver derfor ikke;
Kurve stulle vi Dig stikke —

Dg vi dem skal tage fra
Mesterne i Altona,
At industrielle Fejder
kan Dig lokke over Eider.

En ikke usandsynlig Spøgelsehistorie.

(Fortsat.)

Jeg har den usalige Bane at skulle blande mig i Alt, d. v. s. jeg vil gjerne belære Folk, og i saa Henseende sætter jeg aldrig mit Lys under en Skjeppe, men lader det sinne. Der maa være Form i Alt, og saa i Tratten, meente jeg, og de Herrer Ordførere lade til ikke selv at vide, hvad de ville; de hugge ind paa hverandre som flette Skaffpillere, uden at have en egentlig Gjenstand for Die til at strids om.

Nu havde det vistnok været bedre for mig, som en virkelig Mand fra Landet, at holde mig til Rotundernes Smørjerner og Haffelsmaskiner, end at give mig af med at være Docent i Højsalens Ansliggender; men paa Grund af den nævnte usalige Bane, kunde jeg ikke dye mig. Jeg trængte mig frem, forlangte ikke Ordet, men tog det selv og aabnede mit Foredrag med den sædvanlige Hilsen:

„Mine Herrer!“

Da der nu med Gæt blev gravstille, saa havde jeg nær tabt Modet. Imidlertid fattede jeg mig, især da Hr. Smedker Nielsens antike Eggetræs Bogskab til 550 mummlede til Hr. Bøssjemager Christensens Jagtgeværer, at det nok var den ærede Talers Maiden-Speech eller Jomfrutale. Dette ærgrede mig, og vi Danste skulle nu engang ærgres og skjældes ud, førend vi kunne aabne Munden og løfte Haanden.

Følgelig fik jeg Courage, og tænkte, det er bedst Du taler frist fra Leveren til de Godtsolf. Altsaa begyndte jeg igjen:

„Mine Herrer!“

Det forekommer mig næsten, som De ikke ere orienterede herinde, som om De, der dog ere den egentlige Udfilling, ikke have gjort Dem fortroelige med Begrebet om en Industri Udfil-

ling. Det synes mig hartad, som om De ville have den betragtet som et Kunstammer —

„Hør ham!“ raabte Prover af d. H. De hns, Krarups og Rubens syede Linned, hvilket Raab istemmedes af den „qvindelige Arbeidsforenings“ haandspundne Hørgarn, og Hørgarnstviet m. m. fra Madame Petersen i Randers.

Styrket ved denne behagelige Afbrydelse, besluttede jeg at forcere, og vedblev saaledes:

„Som et Kunstammer, siger jeg, et Karitetscabinet. Men det er tilvisse ikke Meningen — —“

„Nei!“ og „Bravo!“ fra russist Hør og polst Hamp. Da iblandt de „syede Klæder“ en Best til at bære paa begge Sider syntes mig at gjøre Mine til Opposition, skyndte jeg mig med at udbede mig forsaanet for Afbrydelser ved Mishagsytringer, hvorved Discussionsfriheden frænkedes — om Bifaldsytringer talte jeg naturligviis ikke.)

„Elenkest af al L. vertro“ — fortsatte jeg, — „er den, at holde sin for taaleligere, og den Overtro, vi ere opvorne i, taber ikke sin Vælde over os skjøndt vi erkjende den,“ saaledes omtrent siger den vise Le s s i n g, der rigtignok hverken havde nogen Fabrik eller noget Etablissement, men dog var en Under af Frihandel og Concurrence. Er det vel stort Andet, end Overtro, medfødt og igroet Overtro, at man ikke skal kunne glæde sig uden ved Curieuseiteter og Snurrepibrier? Jeg kan begribe, at den store Masse med Begjærighed griber efter, betragter og beundrer Legetviet hithenne: det estergjorte Wienerbrød, det forlorne Ag, Spegesilden og — —“

„Maae vi være frie for Personligheder!“ faldt Papirmachée-Husaren mig i Ordet, truende med sin Blisfabel.

„Jeg siger ikke,“ vedblev jeg, „at deslige Sager mangle al Berettigelse, paa ingen Maade. Men ligesaa lidt som de kunne bortvende de Kyndiges Blik fra solidere Gjenstande, ligesaa lidt burde de hendrage Massens udelukkende Opmærksomhed. Dog mindst skulde De, mine Herrer! selv søge at vildebe istedetfor at vellede, og dertil syntes Deres begyndte Debatte retvel

at egne sig. — Først maa man — mener jeg — være paa det Rene med, hvilken Hensigt Udstillingen har. Den maa dog nok ikke betragtes som det kgl. Academies aarlige Udstilling af Malerier og deslige paa Charlottenborg. Industriudstillingen skal vække den almindelige Interesse for vore industrielle Forhold. De Industri-drivende, de Handlende, og overhoved Enhver, der deler Standens Interesse, ja, jeg tør vel sige Enhver, der mener det ærligt med vort dyrebare og dyrtkjøbte Fædrelands Bestand og Velvære, er i ævnet hid til Nøde. Hvilke Leiligheder ere ikke her til de interessanteste og nyttigste Sammenstillinger? Naar f. Ex. Peters i Neumünster leverer Prøver af Klæde til 1 Rbd. 2 Mk. pr. Alen, og Tugt-Rasp- og Forbedringshuset ligeledes leverer Klæde „for Militairretaten“ — saa ville Kjendere ikke forsumme at sammenligne, beklage, at man ikke har saaet opgivet, hvor dyrt nævnte Militairklæde bliver, men vistnok ikke undlade at indhente Oplysninger. Disse forskellige Prøver af Klæde, Kirsei, Duffel o. s. v. ere af største Vigtighed, i Forbindelse med Prøverne af de forskellige Udforter. Saadant er Udstillingens Fundament; at den ikke staaer blottet for Zirater, er naturligtvis i sin Orden.“

(Fortsættes.)

Lidt om en Htring i en Sang.

Det kan vel mindst falde os ind, kaldt at skeletere og stykkevis at kritisere en Digters Arbejde, og dog vove vi at lægge profaist Haand paa P. Fabers smukke og hjertelige Velkomstsang til Kongen, hvilken Sang vi have tilladt os at optage i Nr. 2 af denne Tidende.

I sammes sidste Vers hedder det nemlig:

„o Drot! —

— bryd de Vaand, der endnu tyngte Haanden,
Lad Leilighed til Arbeid worde let.“

Den nærmeste og naturligste Forklaring over denne Opfordrings Ord er vistnok den, at man ønsker, at Hs. Maj. Kongen skal have Laugene.

Thi vistnok kunne ogsaa andre Vaand tyngte Haanden, lamme gode Kræfter og standse deres Udvikling; men sættes de citerede Ord i Forbindelse med det foregaaende Vers, faaer Læseren dog Indtrykket af, at det især er Laugstrangens Vaand, der menes.

Nu have vi, for vort Bedkommende, sandelig Intet imod, at Grundlovens § 88:

„Alle Indskrænkninger i den frie og lige
„Afgang til Erhverv, som ikke ere begrundede

„i det almene Vel, skulle hæves ved Lov,“ —

jo for jo hellere blev til Andet end „faure Ord“, og at „den frie og lige Afgang til Erhverv“, sat i Forbindelse med „det almene Vel“, fortolkes paa den bedste og yndeligste Maade; men en Henviden til Kongen om af egen Magtsfuldkommenhed at bryde de tyngende Vaand, synes os dog noget betænkelig, da Landet jo har en Constitution, en Rigsdag af folkekaarne Mand, der ikke blot ere raadgivende, men ogsaa lovgivende i Forening med Kongen.

Dog, det er vel heller ikke ligesom Digterens Mening. Han har vel snarere villet udtale et velmeent Dnske om, at Hs. Majestæts Statsraad indledede dette vigtige Anliggende, og at Regeringen altsaa tog Initiativet. Herved — saaledes formode vi, han antager — vilde en Sag, der berører saa mange tilsyneladende Interesser, fremmes hurtigere til alle Parters størst mulige Tilfredshed, end hvis Rigsdagen selv indledede den.

Forsaaavdt altsaa, at hine Linier tilfugte, at et Lovforslag i den Mening hensigtsmæssig bør udgaae fra Ministeriet, og at Hs. Majestæt ved at udtale det som sit Dnske, at det skeer saasnart som muligt, giver Impulsen, — forsaaavdt ere vi fuldkommen enige med Digteren; thi det er unegtelig ulige lettere for Regeringen, der staaer udenfor Partierne, eller bør være hævet over dem, at indkomme med Forslaget, end for Rigsdagen selv, der paa mangeshaante Maader kan komme i Collision med Folket og dets Ordforere ved dette, endnu bestandig ikke klarede, noli-metangere-Spørgsmaals Fremdragelse.

Dansk Porcellain.

I Brockhaus's „Conversations-Lexicon“, Sec B., fortælles:

„Ogsaa i Holland i Weesp, Amsterdam og Tournay; i Danmark i Kjøbenhavn; i Sverig i Stockholm; i Rusland i Petersborg, Dmitrowsk; Sewsk, Riga og Siemsk finder man Porcellain-fabrikker, hvis Producter have mere eller mindre Værd, men dog i ingen Henseende kunne maale sig med de tydske og franske Kunstleveringer.“

Det er en droi Paaastand; men det er i sin Orden, at det tydske Conversationslexicon, der kommer hele den civiliserede Verden rundt, udbasuner sin egen Nøes overalt; thi at det franske Porcellain er taget med, har sine gode Grunde — det er en affecteret Besædenhed, som skal give den ellers stinkende Selvroes et Slags Duft.

Paa Udstillingen sees fuldstændige Prøver af den fgl. danske Porcellainfabriks Præstationer, saavel af Bisquit (uglaseret, men af de hvideste og fineste Materialer udsøgt Vare) som af decorerede og malede Sager. Vil man gjøre sig den Uleilighed at undersøge, hvorvidt det danske Porcellain er i Besiddelse af de 13 Egenstaber, som fordres af godt Porcellain, da vil man finde, at det ikke blot opfylder disse Fordringer, men at det endog svarer til de af Conversationslexiconet selv forestrevne Qualiteter for „agte“ Porcellain. Vi Danske have fra vor Barndom af altid hørt det danske Porcellain omtalt med Anerkjendelse; dette er vistnok intet Beviis, det kan være en Tradition og fra slige løsriver man sig ugjerne; men ogsaa Fremmede have nævnt og nævne endnu dette Fabricat paa en Maade, der lader formode, at det dog i nogen Henseende tør vove en Sammenligning med det tydske. Det er bekjendt, at det danske Porcellain vandt særdeles Opmærksomhed ved Londoner Udstillingen, og lad end de Thorvaldsenske Figurers Formskjønhed have bidraget en Deel til Berømmelsen, saa har den dog ikke ene Fortjenesten. Derom vidner ogsaa

den Omstændighed, at de fleste oversendte Porcellainsager fandt Kjøbere; at de smukke, men vistnok kostbare, Talletkner, som pryde den kjøbenhavnske Udstilling og ere placerede paa hver Side af de øvrige udstillede Sager fra Fabrikken, ikke ligeledes afhændigedes, maa — saavidt vides — nærmest tilskrives den Omstændighed, at de ere paamalede franske Prospecter og Portraiter, hvilket ikke stemmer med Englands nationale Egenhed.

Leilighed til Sammenligning med det forreste tydske Porcellain har vel Industri-Udstillingen ikke givet; thi det under Nr. 354 og 355 i Fortegnelsen opførte fra Heide og Ottensee kan kun bedømmes i Henseende til Decoreringen, da det Øvriges og tildels Bæsentligstes Oprindelse er noget apocryphisk. Men trods denne uundgaaelige Mangel — vi mene paa Sammenlignings Leilighed, — tør vi dristig sætte Paaastand imod Paaastand og sige: det kjøbenhavnske Porcellain tør i enhver Henseende maale sig med det tydske, det skulde da i alt Fald være med Undtagelse af „reiner glockenartiger Klang“ paa — Papiret.

Vi opfordre de Besøgende til ret nøie at tage de omhandlede Gjenstande i Betragtning.

Notitser.

Cataloger faaes ved Indgangen à 8 p. pr. Stk. Foruden en Fortegnelse over de til Industri-Udstillingen indsendte Gjenstande, findes deri en Mængde Adresser fra forskjellige Handlende, Fabrikanter, Haandværkere o. s. v. med og uden Prisangivelse ved deres resp. Fabricater.

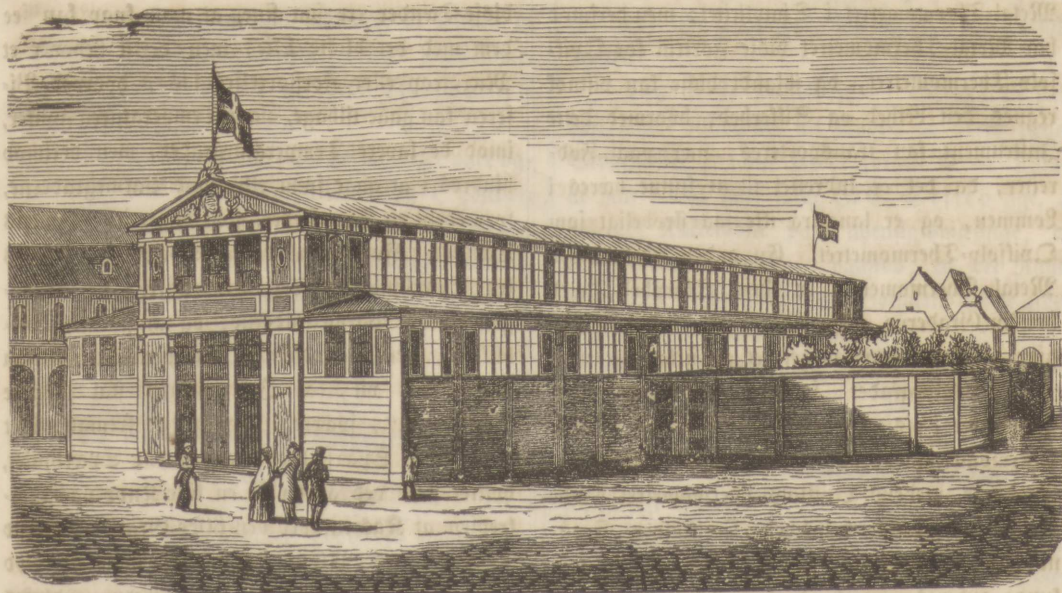
 Notitser og Vink dette Blad angaaende ville være Keb. velkomne, og modtages hos Forlaggeren, Gothersgade Nr. 333.

Kjøbenhavn. — S. Eriers Tryk og Forlag.

Industriudstillings= Tidende.

1852.

Nr. 5.

Redigeret af Claudius Rosenhoff.

4 Sk.

Industri og Poesi.

Du vil Alt til Indtægt tage
For den klare Poesi;
Selv den tørre Industri
Skal Du ind i Kredsen drage.
Herregud! Har Slikt vel Klang?
Haa Producter — Arbeidsprøver —
Hvad man legemlig behøver,
Egner sig dog ei til Sang?

Maanen, Blomsterduft og Stjerner,
Kildens Rislen, Stormens Brag
Det er Digtekunstens Sag,
Andet den fra Maalet fjerner.
„Aandepust i Nattens Bind“
Derom skal Du smukt fortælle;
Men om det Materielle
Skal Du stifte Piben ind. — —

Nei, ved Sangens høie Fader
Dg ved alle Muser ni!
Sangeren bør være fri,
Mest af Alle Vaand han hader.

Prosa er kun Døden ham:
Men hvor Livet frisk sig rører,
Der Du ham at synge hører,
Dg det gjør ham vist ei Stam.

Skal han ei besynge Tiden,
Med dens Lær og med dens Brost?
Skal for Læbhed han sin Røst
Hæve høit, men ei for Bliden? —
Lad ham synge, som han vil!
Sine Interesser taale
Meget vel en lille Straale
Af poetisk Farvespil.

Om de Jürgensen'ske Metal-Thermometre. *)

(Udfillingsnummer 917.)

Metal-Thermometrene have vundet meget
Bifald, imidlertid vil disses Brug aldrig blive

*) Urban Jürgensen's Metal-Thermometre findes udførligen beskrevne i det af Louis Urban Jürgensen udgivne Værk: „Die höhere Uhrmacher-

faa almindelig som Dviffsolv-Thermometerets, der unegteligen er eet af de fuldkomneste Instrumenter, Naturvidenskabens eier, og som overgaaer langt Metal-Thermometeret i Simplicitet; men derimod har Metal-Thermometeret visse Fortrin for Dviffsolv-Thermometeret, og iblandt disse kan vistnok regnes den Lethed og Sikkerhed, hvormed dette Instrument kan transporteres, især paa Fodreiser, da det er indrettet til at kunne bæres i Lommen, og er langtfra ikke saa skrøbeligt som Dviffsolv-Thermometeret. En anden Fordeel ved Metal-Thermometeret er den Skarphed, med hvilken Graderne affjæres (eller angives), hvilket gjør „Aflæsningen“ meget let og sikker.

I Kuldegrader, som de, der for Exempel finde Sted i visse Egne af Sibirien, vilde Metal-Thermometeret vedblive at angive Temperatur-Graderne, medens Dviffsolv-Thermometeret havde holdt op at virke, formedest Dviffsolvets Frysnings-Disse Fortrin, foruden flere andre, som kunde anføres, synes at gjøre dette Instrument værdigt til stundom at anvendes i Stedet for eller ved Siden af vore almindelige Dviffsolv-Thermometre, og den Lethed og Sikkerhed, hvormed dette Instrument nu kan indrettes til at angive den højeste Kulde- eller Varmegrad, som har fundet Sted i Jagttagernes Graværelse, vil formodentligen bidrage til, at forøge Interessesen for dette Instrument hos videnskabelige Jagttagere.

Det sædvanlige Metal-Thermometer er i Form af et Lommeuhr, dog udføres de ogsaa noget større, i Sørdelskhed naar de ere bestemte til at forblive paa et og samme Sted. De forsynes ogsaa i det Jürgensenske Etablissement med en Indretning, hvorved de blive til et „Indert-Thermometer“, saaledes at de foruden den nærværende Temperatur tillige angive „Maximum“ og „Minimum“.

Det større udfillede Metal-Thermometer angiver med een og samme Viser saavel den nærværende Temperatur, som den højeste Kulde, der har fundet Sted i en vis given Tid. Dette

kunst, Copenhagen 1842,“ og i det fgl. danske Videnskaberne's Selskabs mathematiske og naturvidenskabelige Afhandlinger 2 Deel.

opnaaes ved et Spærhjul med saare fine straaliggende Tænder (det udfillede har 300 Tænder indskaarne paa Omkredsen af Hjulet, og disse Tænder ere saa fine, at man knap kan see dem med det blotte Øie, men dertil behøver et Microscop eller Forstørrelsesglas), hvorved Viseren kan gaae tilbage, naar Temperaturen synker, imod de lavere Temperaturgrader, men derimod hindres i at gaae frem eller mod Varmegraderne, formedest en Spærstjeder, som hager ind i Hjulets Tænder. Først naar denne Spærstjeder udløses fra Spærhjulet, bliver Viseren fri i sin Bevægelse imod Varmegraderne, og angiver nu selvfølgelig den nærværende Temperatur. Altsaa naar man vil, at Instrumentet skal angive „Minimum“, spærres Bevægelsen fremad, idet man lader Spærstjederen hage ind i Spærhjulet, hvilket skeer ved at trykke en lille Knop paa Omkredsen af Kassen, ved den 60de Grad, ind imod Instrumentets Midtpunkt; omstøder man derimod at kjende den nærværende Temperatur, udløses Spærstjederen, ved at trykke Knoppen ud.

I Almindelighed medfølger til disse Instrumenter et Messingstativ, hvorpaa det kan opstilles saaledes, at Luften frit omgiver samme i alle Retninger.

De mindre Metal-Thermometre i Form af Lommeuhre ere af Urban Jürgensens Søner givne en saadan Indretning, at samme ved Hjælp af Tillægsvisere angive saavel Maximum som Minimum, idet nemlig Tillægsviserne føres af Hovedviseren imod Kulde- eller Varmegraderne, eftersom Temperaturen synker eller stiger. Gjøres Hovedviseren af Staal og Tillægsviserne af Guld, føres disse sidste hen imod Hovedviseren, førend Observationen begynder, ved Hjælp af en lille Pind, saa at Viserne nøiagtigen coincidere, og i saa Tilfælde maa Instrumentet være til at aabne fortil ved Skiven; gjøres derimod Hovedviseren af Guld, Tillægsviseren af Staal, da kan denne føres hen imod Hovedviseren ved Hjælp af en Magnet, og behøver da Instrumentets Kasse ikke at være til at aabne ved Skivesiden, da Magneten virker paa Tillægsviseren gjennem Glasset. Naar man vil kjende „Minimum“, føres Til-

lægsviseren hen paa venstre Side af Hovedviseren, ønsker man derimod at erholde „Maximum,“ føres Tillægsviseren hen paa højre Side af Hovedviseren, bestandigen saaledes, at Enden af Viserne nœagtigen coincidere eller samstemme. Det er saaledes at det udstillede Thermometer i Sølvsfasjen er konstrueret.

Jürgensens Metal-Thermometre vare ogsaa ved den store Industriudstilling i London forrige Aar, hvor de ikke alene vandt megen Paasjømmelse og Afsetning, men tillige blev tilkjendte Britis-Medailen af Bedømmelses-Comiteen.

En ikke usandsynlig Spøgelsehistorie.

(Sluttet.)

Efterat have udvisket, hvorledes man, efter mine Anstuelser, burde betragte en Industri-Udstilling, og tillige gjort opmærksom paa, hvor vanskeligt det var at stille den store Masse her-tillands paa det rigtige Standpunct, fra hvilket deslige Udstillinger maatte sees, saasom vi mere havde et agerdyrkende end et industridrivende Fædreland, hvis Sands endnu ikke var vaft for Sligt, — bemærkede en solid Kaffelovn ude fra Rotunden, at hvem der vilde tage Hensyn til „Massen“ havde Nok at bestille, Mængdens Bifald var igunden Haan, og den, der vilde behage Alle, stod i Fare for slet Ingen at behage.

„Dertil skal jeg dog tillade mig at bemærke,“ sagde en aspoleret Cylinderovn, der unegtelig saae ud baade som blankt og som anløbet Sølv, „at paa Massen kommer dog til Syvende og sidst det Hele an. Uden dens Bistand vare vi ikke her (ved disse Ord kastede den et veltilfreds Blik i det nærved hængende høie Speil), og da den — jeg mener Massen — skal betale Gibdet, saa indseer jeg ikke, hvi man ikke skulde bestræbe sig for at amuser den —“

„Amusere Massen?“ spurgte Hr. Mad-sens Froterapparater og gjorde en let forstaaelig Bevægelse.

„Ja jeg mener,“ vedblev den blanke Kaffel-

ovn, „at man burde hidbrage den ved Noget, som var lidt over det Hverdagelige, — Noget, som den ikke gratis kan see lige saa godt, om end med lidt Uleilighed, hist og her, end herinde samlet.“

Den første Kaffelovn — efterat den halv hoi havde tilhvidstet sin Nabo, at deres fælles Støbemester engang havde fortalt til en Dame, at han havde hørt salig H. C. Ørsted sige, at polerede Kaffelovne vare uhenfigtsmæssige, da de aflede de Varmen — paastod, at det Naad, som dens ærede Collega fra Højsalen havde givet, var aldeles upraktisk.

„Det finder jeg dog ikke,“ tog en Riffeduffe fra Vegetabilboret tilorde. „Man kunde retvel arrangere et Slags Forestilling herinde.“

(„Hør!“ — „Hvorledes?“ — „Tael!“ fra forskellige Sider.)

„Ganste klart har jeg vel ikke tænkt mig, hvorledes Sagen bedst lod sig iværksætte; men jeg har dog, troer jeg, en Idee, og klogtigere Hoveder, end mit, maatte see til at realisere den.“

„Frem med Ideen!“

„En Billet skulde, ifølge min Idee, uden Hensyn til Prisen forresten, gjælde for tvende Besøg. Et for den rolige Jagttagelse af Meubler og Jernvarer, for at undersøge Forskiellen paa Støvler til 6, 9 og 12 Rbd. Parret, prøve Kul-tjære, Vognsmørelse, Byg, Salt og deslige; det andet derimod skulde være den berorte Forestilling.“

„Og hvori skulde vel den bestaae?“ spurgte en Nævesar fra Hjørring.

„I hvad Huset formaaer,“ svarede Tale-ren. „Til et vist paa Billetten anført Klofleset, skulde et populært Musikstykke spilles, snart paa et, snart paa et andet af de herværende Instrumenter. Saa skulde efter denne Ouver-ture de Maskiner, der her kunde bevæges sættes i Virksomhed. Instrumentmagerne skulde anno-des om at udstille Instrumenter paa hensatte Borde f. Ex. Microskoper, hvori Enhver kunde see Virkningen. Dette og mere Andet vilde sidloffe Publicum, man vilde tale derom i Byen, Folk fik lyst til at komme her, og —“

En klar rødlig Straale trængte igjennem Binduerne imod Ost. Solen stod op; som ved et Trylleslag var Forsamlingen adskilt, hver af Deeltagerne havde sin Plads, stod stiv, taus og pæn som tilforn. Spøgeriet var hævet.

Hvorledes jeg, der havde samlet Momenter til Modbemærkninger, slap ud, skal jeg vel vogte mig at for fortælle. Det skete, som Tassenspillerne sige: "Uden Hereri, kun ved lidt Behændighed." —

Notitser.

Da det maaskee kan have nogen Interesse, at see de danske Kjøbstæders Baaben samlede, skulle vi her efterhaanden anføre dem, saavidt vi have Rum og ere i Kundskab om samme:

Sjælland. Kjøbenhavn: 3 Taarne. Helsingør: en Tremaster. Hillerød: (Frederiksborg) ubekendt. Slangerup: en Kirke med en Halvmaane og en Stjerne i Luften. Næstved: en Tårn i hvidt Felt. Kjøge: et Tårn med et Kors paa, en Krone i Luften og en Haand, som griber derafter. Holbek: en Urtepotte i Seglet (skal nok være et Kindetræ). Nykjøbing: en Halvmaane og 5 Stjerner, der danne et Kors. Kallundborg: 5 Taarne og Aarstallet 1648. Korsør har et Kors omgivet med en Cirkel (Cruisfix). Slagelse et Slags Engel eller Helgen (maaskee St. Andreas: hellig Anders) med Landsø og Skjold. Skjelskør tvende Kirker imellem hvilke løber en Vej eller muligen en Bro. Ringsted et gammelt catholsk Baaben, maaskee hell. tre Konger. Sorø ubekendt. Næstved en kongelig Krone (tidligere to Røgler overfors med en Krone over og nogle Bøger. Vordingborg en Fæstnings- eller Ringmure med 4 Landsespyd i Luften. Præsto — en Præst eller anden Geistlig med opløst hvide Haand og Kalken i venstre. Store-Heddinge har et ovalt Segl med 3 Taarne og 3 Porte (Stige-Slot, det bekjendte Stegeborg, har havt sit eget Baaben: en udstrakt Haand, Halvdelen i Vand, med Paastrift: Manus Petri).

Bornholm. Rønne: den lundeste Erkebisp med Krumshaven og tre Fisk (hvide Torst i blaat Felt). Nexø: Jernet af en Baadshage med Tallet 8 tilvenstre og 4 tilhøire. Svaneke: en Svane med

kronet Hals. Hasle: et ganske forunderligt Kors. Nafirkby: et Helgenbillede (form. Evang. St. Johannes) med en Fugl eller et bevinget Væger i Haanden og Bogstaverne S. I.

Holland. Nafskov: et Par Træer. Maribo: slet hen M. B. Sarkjøbing: 2 Sare (Overskjerersfare). Rysted: en Tremaster. Rødby: ubekendt. (Fortsattes.)

— Lovbæder à 2 Rbd. Stykket til den med Ud-
fyllingen

forbundne } af flere af de udfillede Sager af al-
mindelig Interesse,
Bortlodning } af flere af de udfillede Sager passende
for Agerbruget,

faaes hos samtlige Oplysningsmænd og paa Comptoirret, hvor ogsaa Bestillinger paa de udfillede Gjenstande modtages.

Der skal blive taget Hensyn til de os af Hr. „A. S.“ meddelte Bink.

Til følgende indsendte Bifte:

Ved de tidligere Udfyllinger har altid en af Comiteen antaget Musicus været tilstede for at lade de udfillede Pianoforter høre for det besøgende Publicum, hvilket man nu aldeles savner. — Da ellers ingen Beføstning er sparet for paa en værdig Maade at stille Landets industrielle Frembringelser til Skue, saa maa denne Mangel absolut frapper enhver Besøgende, da jo ved et Pianoforte — det være udstyret saa smukt det vil, — det jo dog er Tonen, der gjør Udslaget, og det staaer til at vente, at den ærede Comitee snarest muligt bøder herpaa, hvilket sikkert vil være lige meget i Udfillerens og de Besøgendes Interesse."

maa vi bemærke, at, saavidt vides, har idetmindste En af Udfillerne engageret en Musicerende, der til visse Tider spiller.

Den Ulempe, hvorover Hr. S. Ph. R., vistnok med Foie, klager, synes os ikke retvel egner sig til offentlig Paatale. Vi skulle derfor tillade os at meddele samme for Udfillingscomiteens vedkommende Medlem, i Overbeviisning om, at det givne Bink da vil være ligesaa kraftigt.

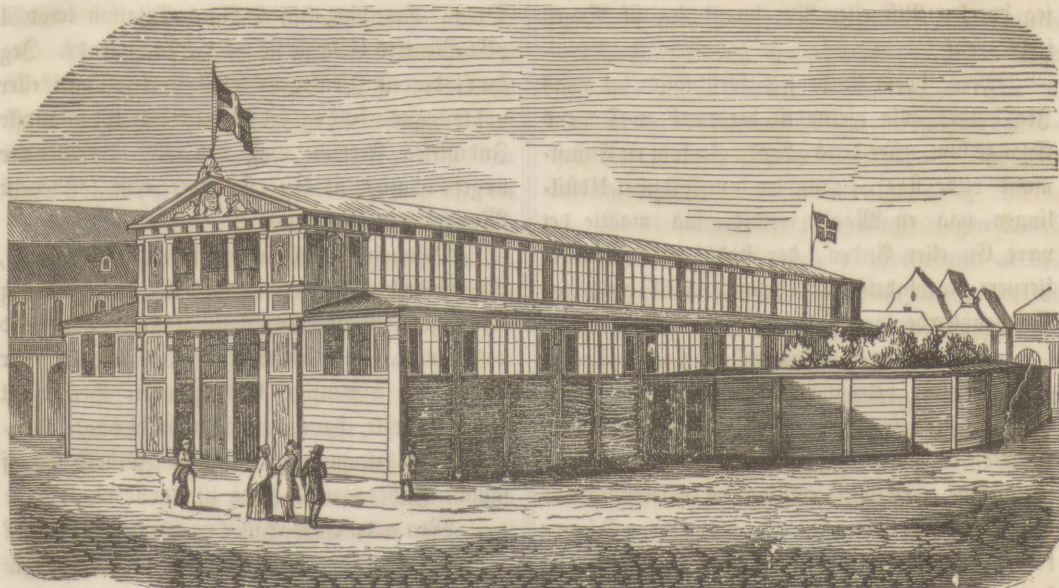
Notitser og Bink dette Blad angaaende ville være Red. velkomne, og modtages hos Forlæggeren, Gøttersgade Nr. 333.

Kjøbenhavn. — S. Triers Tryk og Forlag.

Industriudstillings= Tidende.

1852.

Mr. 6.

Redigeret af Claudius Rosenhoff.

4 Sk.

Notunderne.

De Notunder, de Notunder
Støde Alle udenfor —
(Der maa være Noget under),
Skylben er dog ikke vor.

Man paa Tværhed maatte regne,
Tog det gamle Vatterpas,
Men saa kom man allevegne
Dg forlangte mere Plads.

Det var smukt og godt af Somme,
Der saa sjelden ere med,
At engang de kunde komme
Med Producterne paa Gled.

Derfor hine Fissaler
Skjæmme ei, gjør Diet godt!
Thi en større Mængde taler
Jo om større Iver blot. —

Gaae derind i de Notunder,
Ei om udenfor Dig bryd!
Dg naar der Du lidt Dig sunder,
Piben saar en anden Lyd.

Luftigt, svalt det er derinde,
Benligt hilser grønne Træer;
Hvad vi ei i Salen finde,
Bi maaskee dog finde her.

Kurvestole, zirligt flettet,
Binte Dig til Hvilen sød,
Dg et Fremsyn Dig forjettet
Blive kan, mens Du den nød.

Kan Du ikke Sværmen taale,
Duffer Du lidt Eensomhed,
Nær den klare Vandspringsstraale
Har Du en Betragters Fred.

Ere Ijenkremmerne imod Industri-Udstillingen?

Hver Dag af Aarets 365 Dage i Minnidelighed føler jeg en medfødt — maaskee usalig — Tilboielighed hos mig til at opponere; men paa St. Hippolytus Dagen i Særdeleshed bliver denne Lyst uimodstaaelig. Den 13de dennes var det ommeldte Hippolytus's Dag —

(Hjender forresten Vorherre ikke bedre denne Helgen, end jeg Hjender ham, saa sveder han endnu i Skjærildten) — og som Folge heraf havde jeg hverken Rist eller No, førend jeg fik Nogen i Haarene.

Men hvem skulde jeg først tage fat paa? Jeg holder mig gjerne til det, der er Dagens Evangelium, eller dens „Love“ — som en Fransmand vilde sige —, og da nu Industri-Udstillingen paa en Maade er det, saa maatte det være En eller Anden, der stod i nærmere eller fjernere Forbindelse med denne, imod hvem jeg skulde optræde som Opponent.

Som jeg nu saaledes gik og i onde Tanker og Forsætter betragtede i Udstillingsbygningen de stotte og smeddede Metaller, Instrumenter, Værktøi og Waaben, som Noget, der bedst sympathiserede med min Stilling og Stemning for Diebliffet, faldt det mig ind, at de Herrer Isekræmmere kunde være en lige saa passende som værdig Gjenstand at binde an med.

„Jeg tør sværge paa — sagde jeg til mig selv, — at Isekræmmerne lade haant om Udstillingen, at den er dem en Torn i Diet, og at de overhoved betragte det som stik imod deres velforstaaede Interesser, at der gjøres Noget for at fremme indenlandsk Fabricata, skaffe dem Anvendelse og Anerkjendelse. Deres Troesartikkel er nu engang — forskrive! Alt hvad der er over den, er ondt. Naar og hvor seer man disse Stadens, i Reglen velhavende, Folk røre og bevæge sig? Gjør Nogen af dem Noget, der blot kan ligne et Offer paa Fædrelandets Alter? Da „Bondefrederik“ jo nylig er bleven til en Femdalers-Injurie, skal jeg vel vogte mig for at falde dem flette Patriotet; men at de ikke just ere saa overdrevne Ultraer i det Stykke, tør jeg dog nok vove at paastaae, uden Frygt for Mulct og Mortificationsdom.“

Saaledes raisonnerede jeg i mit stille Sind; men imidlertid faldt mit Die paa „Frederiks-værks Etablisement“ og „Naadvaddams Fabrik.“ Det er jo dog indenlandsk Industri — tænkte jeg — og det randt mig nu i Hu, at enhver Interessent i Lauget skal indstrie to Actier i sidst-

nævnte (Naadvaddams) Fabrik saaledes, at hvis han ikke kan betale hele Summen — 3000 Rbd. Sølv — med det fulde Beløb strax paa eet Bræt, har han kun 2 Mars Dilation imod 4 pCt. Renters Erlassgelse af det Manglende. Jeg fandt da, at Isekræmmerne — frivilligen eller nødvungue — dog bidrage til den indenlandske Industries Fremme, og det vilde derfor være noget ubilligt at fæste sig over dem formedelst Mangel paa Patriotisme.

Man kan nu ikke retvel fortænke den Mand, der tvinges til Noget, at han ikke har synderlig Kjærlighed til af egen Drift at gjøre Mere end dette Noget. Isekræmmerne maae selvfølgelig, efter Naturens sædvanlige Gang, uden Hensyn til andre Fordele, have en vis Antipathi imod indenlandsk Fabricata, og i samme Forhold og af samme Frihedsgrund helde til de udenlandske.

Men er da en saadan Tvang virkelig tilstede?

Vi maae desværre bevare dette Spørgsmaal med Ja.

Det hedder nemlig i Isekræmmerens Laugsartikler, at det skal være Pligt for samtlige Interessenter, til alle Tider at have et tilstrækkeligt Forraad af gode og brugbare Varer, fornemmeligen af Saadanne, som Haandværkerne til deres Professioners Drift og Landmanden til sit Agerbrug behøve, og at udsælge disse Varer til billigste Pris. — Ved denne sidste Bestemmelse, hvis den samvittighedsfuld overholdes (og det bør jo enhver ærefjær Mand, naar han indgaaer en Forpligtelse) umuliggjøres enhver Speculation; thi kunde en Isekræmmer forskaffe sig et Parti Varer under gangbare Priser og ved at holde Pris med sine Medborgere have en større Avance ved denne Leilighed, saa bør han dog udsælge dem, da han jo ellers ikke sælger Varerne til den „billigste Pris“, hvad dog vel maa forståes i Relation og Forhold til hans eget Indkjøb, og ei til de almindelige Priser. Men nu følger en værre Bestemmelse: de — Isekræmmerne — bør være omhyggelig for, at anskaffe sig Handelsvarerne fra første Haand, og saameget som muligt fra indenlandske Fabrikker og Haandværkere. Med Hensyn

hertil er det paalagt Isekræmmerne, at holde den i Jagersborg Dyrehave anlagte Raadvaddams Fabrik, som er Laugets Eiendom, i forsværlig Drift.

Heraf sees, at det er gjort Isekræmmerne til Pligt, at anskaffe sig Varer fra „indenlandste Fabrikker og Haandværkere“. Vel staaer der et betingende „saameget som muligt“; men den moralske Tvang er dog ligesuldt tilstede, og det bliver saaledes ikke af Fædrelandskjærlighedens skjønne Drift, men af simpel Pligtfølelse, at en Mand i det omhandlede Fag søger og holder sig til de danske Industrifrembringelser.

Men tydeligere udtaler hin moralske Forpligtelse sig endnu i det Følgende:

Ligesom og Interessenterne, som „ærefjære Mænd og Borgere“, ere forbundne til, ikke at forskrive fra fremmede Steder noget af de Slags Varer eller Redskaber, som paa Værket nu eller i Fremtiden kunne gives (?) — —

En Indforskriver gjøres altsaa til en æreløs Mand og Borger.

Værst er det dog, forekommer det os, at Værket tillige faaer et Slags Monopol paa andre indenlandste Fabrikker og Værksteders Besøftning, det hedder nemlig fremdeles:

— — ei heller Samme af Andre her at kjøbe, Alt under deres Actiers og Tilfuddes Forbrydelse til Værket.

Er nu Meningen af de Ord „af Andre her at kjøbe“ den, at Isekræmmerne, under nævnte Straffetruddsel, ere forpligtede til at tage de Varer eller Redskaber, som paa Raadvaddams Fabrik kan eller i Fremtiden kunne gjøres, uden Hensyn til, om „Andre her“ formaae at levere bedre og billigere Artikler i samme Genre (og det er dog den rimeligste Fortolkning), saa er Eneveretten færdig, om end, som Statsr. Thaarup i sin Tid paastod, „Forpligtelsen vel især overholdes med Hensyn til Zernpander og Spænder, som ere de to vigtigste Artikler, Fabrikken leverer“ (vi skulle dog nævne: Knive og Gasler).

Al det saaledes her Anførte, vil det være indlysende, med hvilke Følelser en Isekræmmer

kan betragte Industri-Udstillingen i Egenkab af Isekræmmer. Med en glad, patriotisk Følelse, naar han seer, hvorledes Industrien fremstrider, saa det gjøres ham let at holde sig til de „indenlandste Fabrikker og Haandværkere“; men tillige med en modsat Følelse, naar han seer „Andre her“ levere smukkere og billigere Varer end Raadvaddams Fabrik, „Laugets Eiendom,“ og som han er forpligtet til at holde i „forsværlig Drift“.

Alt vi hermed ikke ville udtale nogen Dabel over Værkets Fabricata, er uforment at bemærke. Men — med alt Dette forekommer det os dog, at en Isekræmmeres Samvittighed har flemme Conflicter at rede sig ud af, saa at vistnok Udstillingen kunde og burde bidrage Noget til at bringe ham paa det Rene med Hensyn til hinc Forpligtelses Holdbarhed eller Uhenigtsmæssighed.

Om Nødvendigheden af en Smule Ruus.

I Høstens Tid viser sig et lidet Insect, der udmærker sig ved meget lange Been. Den altid omsigtige Natur har uden Tvivl forsynet det med disse, for at sætte det i Stand til, hurtigt at skride hen over Stubbene paa Marken, der ellers vilde forhindre Dyret i at forfølge sit Rov. Ifølge vore Jagttagelser faaer Menneket ved en Smule Ruus saadanne lange Been. I fuldkommen ædruelig Pasgang støder man overalt imod Forhindringer, Myretuer blive til Alper, Sneglehuse til chinesiske Mure og nogle ustyldige Sandforn til forfærdelige Klippemasser; men har man en lille Ruus, saa spanker man rast hen over deslige Stubber, for at naae Maalet; man veed ret godt, at der er Myretuer, Sneglehuse o. s. v. paa Veien, dog agter man ikke derpaa, og i Reglen gaaer det heldigt. Det er en Selvefølge, at Rusen maa være i et vist Stadium, at den maa, for at tale med vore tapre Jenser, være „en blid Opstrammer“ og ikke grændse til Fuldstabsstallen — det vilde være at gjøre Ondt til Værre.

Da den Blinde ikke retvel med Haab om

noget Resultat kan tale om Farverne, kunne vi vel heller ikke systematisk beskrive det Nærmere med Hensyn til en saadan modificeret Ruses Frembringelse; thi vi nyde selv i Almindelighed ikke stærke Driftvarer — hvad vi forøvrigt ingenlunde med pharisaerisk Hovmod regne os til særlig Fortjeneste — og kunne saaledes ikke have nogen begrundet Mening om Quantum og Styrken af Bevirkningselementet. Men alligevel støtte vi os dog til Erfaringen, at Folk i en passende Ruus (Grændsen er rigtignok vanskelig at iagttage) ere langt meddelssommere, fløgtigere, aabnere, selfstabeligere o. s. v., end nøfterne Individuer. — Efter denne fornødne Indledning rykke vi nu vor Hensigt nærmere.

Comiteen for den offentlige Industriudstilling har overdraget til et Antal gode Mænd, i Udstillingsstiden at foranstalte et Møde af Industridrivende og Andre, der maatte dele denne Stands Interesser.

Hensigten med dette Møde er: ved Foredrag og Discussioner at foranledige Meddelelser, der have særlig og almindelig Interesse for de Industridrivende, ved selfstabelige Sammenkomster at forberede en indbyrdes Tilnærmelse mellem Deeltagerne og endelig at aabne disse Afgang til de større Værksteder og Fabrikker i Byen og Omegnen &c. &c.

Hvorvidt er dette Industrimøde avanceret? Det synes endnu kun at udmærke sig ved en stille Virksomhed.

Naar det i den gamle Bise hedder: „Vi Sømænd gjør ei mange Ord“, kunde man vist gjerne slette „Sømænd“ ud og sætte „Danste“ istedet. Det er vanskeligt, meget vanskeligt for de fleste Danste at faae Munden paa Gled; og derhos er der det, hvad Besjel kaldte Beskedenhed — Ingen vil være den Første: A seer paa B, B seer paa C, og C tier og D heder sig og E gaar hjem og saa hæves Mødet, eller har der slet intet Møde været. — Vi anbefale de af bemeldte Comitee udkaarne Mænd, der skulle for-

anstalte de ommeldte Sammenkomster og Discussioner en anstændig Ruus.

Gud bevare os fra at lede Nogen i Fristelse! — Men kan man ikke maafke ogsaa hente sig en Ruus af den Natur, vi have antydet, uden at nyde den saa befrygtede Alcohol? Vi mene jo — Varme, Begeistring, en dristig Henskruden over Myretuer, Sneglehus og Sandhorn behøver man ikke at søge paa Bunden af Viinflasten. En vis Udreven af det hverdaglige Triptrap, en levende Følelse af Formaalets Vigtighed, en mandig Tilfidsættelse af hiin vidtrevne Beskedenhed, der, ved at slaae mangen ellers dygtig Mand et Beglaster for Munden, unddrager Samfundet hans maafke geniale Tanker og Ideer — saadant Noget kan retvel opstaae ved en Inspiration fraoven, eller rettere fra inden, der, hvor den gode Billie har sit Sæde. De gode Gæner komme da nok efterhaanden af sig selv.

Det er til en saadan „Emule Ruus“, vi tillade os at opmuntre Comiteen, de af den udvalgte Mænd og overhoved alle i Industrisagen Bedkommende. Man kan jo sætte „Enthusiaste“ istedetfor „Ruus“, saa har man omtrent udfundet vor alvorlige Mening.

Notitser.

Forforskjellige Smaaklager ere indløbne til os med Hensyn til, at der dels i Fortegnelsen findes opførte Sager, der ikke sees i Udstillingen, dels at Prisen ikke overalt er opgivet, hvad dog er af Vigtighed, og dels angaaende forforskjellige andre dermed i Forbindelse staaende Smaaseil. Da Comiteen har udstedt Dpfordringer til Udstillerne i denne Retning, og da vi see den i ufortrøden Virksomhed for snarest at afhjælpe Manglerne, saa ville deslige Klager nu snart forstumme.

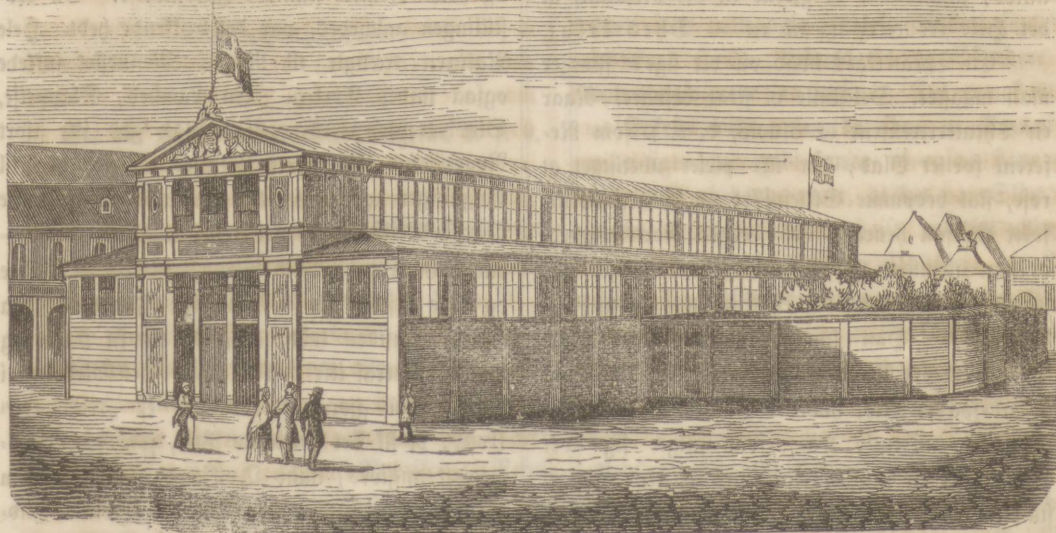
Notitser og Bink dette Blad angaaende ville være Red. velkomne, og modtages hos Forlæggeren, Gothersgade Nr. 333.

Kjøbenhavn. — S. Eriers Tryk og Forlag.

Industriudstillings= Tidende.

1852.

Nr. 7.

Redigeret af Claudius Rosenhoff.

4 Sk.

Orgeltoner.

Hvad er det? — Ha! mon jeg drømmer?
Har forfættet mine Fjed?
Lonehavet vældigt frømmer
Hist fra blanke Piber ned,
Bølger ud i Rummet sender,
Bakter Tro og aander Trøst;
O, den Stemme godt jeg kjender
Er det ikke Drglets Nøst?

Er jeg kommen ind i Kirken? —
Stillet havde jeg min Gang
For at skue Haandens Birken,
Dg jeg kom til Dttesang?
Selsomt! — men jeg vil mig stille
Sætte her affides ned,
Høre Drglet langsomt spille
For den kjære Menighed.

Ja, her kunde Kirke være,
Om den just er ikke her;
Overalt man Gud kan ære,
Overalt er han jo nær.

Vel! Jeg vil i Tanken gåede,
Læsen kommer nok tilfødt —
„I Dit Ansigts Sved Du æde
Skal Dit Brød“ er Terten vist.

Atter om gnavne Folk.

Vi have i et tidligere Numer i en versificeret Artikel havt Leilighed til at omtale de gnavne Folk, — disse Hypochondrister, der af legemlig eller aandig Guulsot see Alt igjennem Galdebriller. Vi have stor Lyst til i „solut Stiil“ at fornye vort Angreb, skjøndt vi rigtignok kun have lidet Haab om, at det vil hjælpe. Naar en Skribent siger: „Det er endnu et hæsligt Træk ved Sorgen, at tidt den er misundelig paa Glæden“, saa kunde man sige det Samme om Gnavenshed i Modsetning til jevngod Tilfredshed. De Gnavne misunde virkelig andre Folk, at de finde sig tilfredse. Vi støde i disse Dage ofte paa Folk, for hvem Udstillingen —

fra Bygningen af indtil den mindste Gjenstand, som den indeslutter — ikke er tilpas; og spørge vi saa, hvad der egentlig mangler, eller gaae vi de virkelige eller formeentlige Klager ordentlig tillivs, saa komme vi gjerne til det Resultat, at det Hele reducerer sig til en — Theaterkat.

En Theaterkat? hvad vil det sige? spørger man maaskee. Det skulle vi strax besvare. Naar en Theaterrecensent ex officio, d. v. s. som Referent for et Blad, der ikke pleier ubetinget at rose, skal bedømme Skuespillet og Skuespillerne, føler sig saa henrevet ved begges Fortrinlighed, at han glemmer, at han sidder her for at udforspionere Feil, da redder en Kat ham ud af Forlegenheden. Han kan tordne løs imod Bedkommende, der ikke har den Agtelse for Publicum at indespærre Mis, hvorved Illusionen er bleven forstyrret. Denne Kat, som sniger sig over Scenen, er en sand „gefundenes Fressen“ for en stakkels Theaterrecensent. Industriudstillings Recensenterne (de gnavne Folk nemlig) have ogsaa deres Katte. En Trykfeil i Fortegnelsen (s. Gr. at Stivelsesfabrikant Jul. Sturup under Nr. 478 leverer Stivelse til 16 Rbd. pr. Pd.), en uheldig Træk i Bygningen, eller hvadsomhelst anden Bagatel, er dem en saadan Theaterkat, der maa bære Skylden for, at Illusionen er gaaen tabt. Thi da Udstillingen af Mange betragtes som en Forestilling, ikke som en Virkelighed, saa er det ganske naturligt, at Illusionen ikke tør mangle.

Er det en Kjendsgjerning, at der findes mange gnavne Besøgende, at disse ovenikjøbet ikke kunne fordrage, at Andre finde Bygningen, Indholdet og Opstillingen saa heldig, som Omstændigheder og Bihensyn have tilladt, saa bliver det et Slags Bligt for os — skøndt vi hverken ere kaldede til at være eller ville være Apologister for Comiteen og øvrige Bedkommende, lige saalidet som vi ville skrive nogen Panegyrik — at undersøge og om muligen at udfinde, hvad der kan være Aarsagen til den mindre gunstige Stemning (der jo ogsaa maa indvirke paa de Tilfredse), og dernæst: hvad der maaskee kan gøres for at afhjælpe samme.

Disse tvende Spørgsmaal synes os nok værd at drøfte lidt.

Med Hensyn til Aarsagen, da tilskrive vi samme for en stor Deel Veirliget, Temperaturen og hvad dermed staaer i Forbindelse. Da Udstillingen aabnedes, var det trykkende hedt. Hele Naturen trængte til Regn, Menneftet sukede ogsaa under Tørfen. En Lamhed, Slappelse, Sløvhed var uundgaaelig; man gad ikke gjort Noget, end ikke været Tilstuer. Veien hen til Bygningen var allerede udmattende, i denne Dorskedstilstand — meer eller mindre bevidst — var man træt, førend man begyndte at bestue og saae tilsidst ikke Skoven for Træerne. Da Heden omsider tabte sig, da vi fik Regn og Lynild, indtraf ikke den Mildhed, den Reenhed i Luften, som gjerne følger efter et „rendsende“ Uveir; vi fik det bekendte Veir, som paa Barometeret angives, naar Dvifsolvet staaer imellem „Ustabigt“ og „Regn og Blæst“. Hvilken Indflydelse et saadant Veir har paa „Nerverne,“ er bejendt nok. Trækninger i alle Lemmer, Uro i Fødderne og fremfor Alt: Gigt i Hovedet, det følger med disse raee Vinde. I vore Dage lide forfærdelig Mange af deslige Trækninger, af Gigt og Rheumatisme — selv den evigunge Kjærligheds gud har jo maattet sitre sig ved hydroelectriske Gigtstjæder, hvad Enhver kan overbevise sig om endog i Udstillingsbygningen. Hvad Under, at denne bratte Overgang — det er nu engang ikke anderledes i det Land, hvor man skal have 9 Maanedes Vinter og 3 Maanedes Sommer — maa gjøre mangfoldige Mennefter gnavne og vrantne? Vi kaste ikke den første Steen. Men det gjør os kun ondt, at det skal gaae ud over Udstillingen — et Foretagende, hvoraf vi love os de bedste Frugter.

Dette ansee vi, som sagt, for Hovedaarsagen til Misstemningen. Naturligviis er der vel ogsaa en Deel Biaarsager, s. Gr. Reminiscenter fra den Londoner Verdensudstilling, med hvilken vor hverken kan eller vil maale sig, fremdeles en fellagtig Opfatning af deslige Udstillings Hensigt, overspændte, overdrevne og uberettigede Fordringer o. s. v.

Vi skulle nu gaae over til det andet Spørgsmaal: hvad der maaskee kan gøres for at afhjælpe Gnavenheden; men herom forbeholde vi os at tale i et følgende Nr.

— — — — —

Er alle Haandværker, Industrigrene o. s. v. repræsenterede?

Vi vilde allerede have besvaret dette Spørgsmaal benegtende; thi vi kjende den Ulyst, Mange endnu have for „Offentligheden“. Men for at være sikre i vor Sag, gjorde vi os dog først en Liste fra A til Ø, opstrev alle Professionister, Haandværker, Kunstgrene og hvad der staaer i Forbindelse med Industrien; dernæst tog vi Fortegnelsen for os og udfyldte Rubrikerne (Resultatet af disse statistiske Optegnelser skulle vi længe hen, naar et forventet Tillæg kommer, meddele Publicum), og Udsalbet blev, at ingensomhelst Bedrift kan siges at være ikke-repræsenteret ved Udstillingen, om end enkelte ikke fremtræde selvstændigt, men i Forbindelse med andre. Dette er sandelig et glædeligt Resultat; det vidner om en Vækkelse af borgerlig Bevidsthed, om Interesse for Fællesanliggender, som længe har manglet og uden hvilken vi maae bukke under i den store Kamp paa Industriens Balplads, der seent eller snart vil fortrænge Kronstrid, Grændsestrid og de øvrige sorgelige Krigsaarsager. Et andet Spørgsmaal er det nu rigtigst, hvorvidt den nævnte Repræsentation er lige stor og stærk, samt hvorvidt et eller andet Fag er værdigt repræsenteret. Men vi troe, at dette Spørgsmaal bør staae aabent indtil henimod den Tid da Bygningen luffes; adskillige Omstændigheder gjøre det mindre ønskeligt, allerede nu paa nærværende Stadium af Udstillingen at gaae ind paa en ordentlig Revue.

Det er naturligt, at mange af vore ellers dygtige Arbeidere i forskellige Retninger have staaet i den Formening, at de kun turde indsende et Slags Kunstværker, noget Usædvanligt eller

Ryt. Men dette har vistnok ikke været Indbyrdes Mening. Vel er det en Selvfølge, at man har ønsket godt Arbeide, det bedste, der omtrent kan præstere i det resp. Fag; men Mere har man heller ikke forlangt. Som Følge heraf seer man ogsaa enkelte almindelige Professioner f. Ex. Skomagere og Strædere især optræde isolerede saa at sige. Det er nok muligt, at Enkelte ville ansee det som en Anmasselse, ville sige: saa godt kunde vi ogsaa have gjort det, hvis vi havde troet, at det var Eligt, der skulde udstilles. Men høist urigtigt vilde det være, at sigte disse Herrer Udstillere for Arrogance, deres Medborgere og Laugsfæller til Fornærmelse; vi mene, de fortjene al Anerkjendelse, fordi de have brudt Isen, saa at sige, for Andre. De have ikke til Hensigt at optræde som Monstre, som de eksempelvis nævnte Lauges Dygtigste og Bedste; men ville kun vise, hvad der i denne Retning kan leveres. Naar saaledes dHr. Strædermestere P. Christensen, A. Proschowsky & P. H. Kessel og Hoffstræder H. Rasmussen have udstillet syede Klæder (Nr. 548—550 incl.), hvilke have fundet Anerkjendelse og hvilket Arbeide tilvisse ikke staaer tilbage for Udlandets, — saa er det dermed ikke sagt, at andre, udenfor Udstillingen, af deres Laugsbrødre ikke skulde kunne levere lige saa godt, smukt og billigt Arbeide, fordi de ikke have udstillet Prøver. Derom kan ikke tvivles; det vilde være uretfærdigt, at antage Andet; men det vilde være ubilligt, ei at yde Udstillerne fortjent Roes, fordi de have beriget Udstillingen, og derved gjort et væsentligt Skridt til at bekæmpe igroede Fordomme imod at fremtræde offentlig.

Men, som anført, Udstillingen mangler ikke, saavidt vi have kunnet skjønne, Repræsentant for noget som helst industrielt Fag. Det maa være Fremtiden forbeholdt nærmere at drøfte Repræsentationens Bestaaenhed.

Comiteen for Industrimodet i Kjøbenhavn.

Vi mente i forrige Nr., at en „Smule Ruus“ — fysisk eller aandig — ikke vilde være aldeles unødvendig, for at opmuntre den ærede Comite for Industrimodet. Af Avertissementsbladene vil sees, at Comiteen nu begynder at røre sig, og vi skyldte Sandheden at erklære, at denne Livsytning ikke er nogen Folge af vor velmeente Artikel; men, hvad der er os kjærere, er udgaaet fra Comiteen selv uden ydre Foranledning og Paavirkning.

Som et Discussions Spørgsmaal skulle vi tillade os at fremsætte: Hvorvidt vilde det være ønskeligt, om en permanent Udstilling fandt Sted, d. v. s. en saadan, hvor Industridrivende kunde, med vedføjede Priser og andre Oplysninger (dog uden at Udsalg fra selve Udstillingsstedet skulde finde Sted, men kun Bestillinger modtages) udfille Prøver af deres Arbejder og Fabricata? og: Hvorvidt vilde Børsen, ved nogle mindre væsentlige Forandringer, egne sig til et saadant Udstillingssted? *)

Hvad der nærmest leder os til at henlede Opmærksomheden paa denne Gjenstand, er den særdeles glædelige Jagttagelse, vi have gjort, at adskillige af de i Udstillingsbygningen fremsatte Arbejder have fundet ikke blot Kjøbere, men ogsaa nye Bestillere. Vi kjende saaledes en dygtig Arbejder, men som dels af Bøstedenhed, dels af Mangel paa Bekjendtskab ingen Afsetning har fundet for saadanne Arbejder i hans Fag, hvori han muligens er mest ferm, saa at han har maattet kaste sig over andre Arbejder, der vare meer „courante“; men neppe havde han udstillet hine Sager, førend Kjendere og Forbrugere — der ellers vanskelig havde fundet ham — indfandt sig, og da Arbejdet var baade godt og billigt, saa ikke alene solgte han det, men erholdt endog Bestillinger paa lignende.

*) Vel udstilles om Foredagen i „Industriforeningen“, men det kan ikke kaldes offentligt, og Tilfældet spiller altsaa for stor Rolle.

Dette Exempel er ingenlunde enestaaende. Vi troe derfor, at det opkastede Spørgsmaal ikke er uvigtigt, og nære derfor Haab om, at det maa komme under Overveielse.

Notitser.

Det vil maaskee være denne Tidendes Belydere behageligt at erfare, at vi, snarest muligt, ville ledsage Bladet med Tegninger over interessante Udstillingsgjenstande. Ethvert Blik i saa Henseende vil være os velkomment, og, saavidt det staaer i vor Magt, blive taget tilfølge.

— En ret smuk Udstillingsmedaille er nu ogsaa udfkommen her, ligesom ved Londoner Udstillingen. Den har paa den ene Side Udstillingsbygningen, og paa den anden Hs. Maj. Kongens Portrait med Navn og Valgsprog: „Folkets Kjærlighed min Styrke“. — Den sælges til den billige Pris 1 Mark og vil dog altid være en lille Grindring om Udstillingen 1852.

— (De danske Byers Baaben. Fortsat.) — **Falster.** Nykjøbing: et tremastet Skib — tidligere skal det have været 3 Løver. Stubbekjøbing: en Jagt.

Fyen. Odense: har et større og et mindre Baaben; hiint viser en Konge i Harnisk, Byens og Landets Patron: Knud den Hellige; dette 3 Viller. Kjerterminde: et Skib. Bogense: ligeledes et Skib og Arstallet 1565. Middelfart: en Fregat og 1577. Assens: et Lam med Seirsfane og 1591. Nyborg: en Borgmuur med 2 Taarne, en Stjerne og en Halvmaane imellem begge. Svendborg: 3 Taarne, 2 Træer, en Halvmaane og 2 Stjerner. Faaborg: en Muur med Skydehaar, et Tag i Luft over samme og Arstallet 1564.

Langeland. Rudkjøbing: 3 Fisk.

(Fortsættes.)

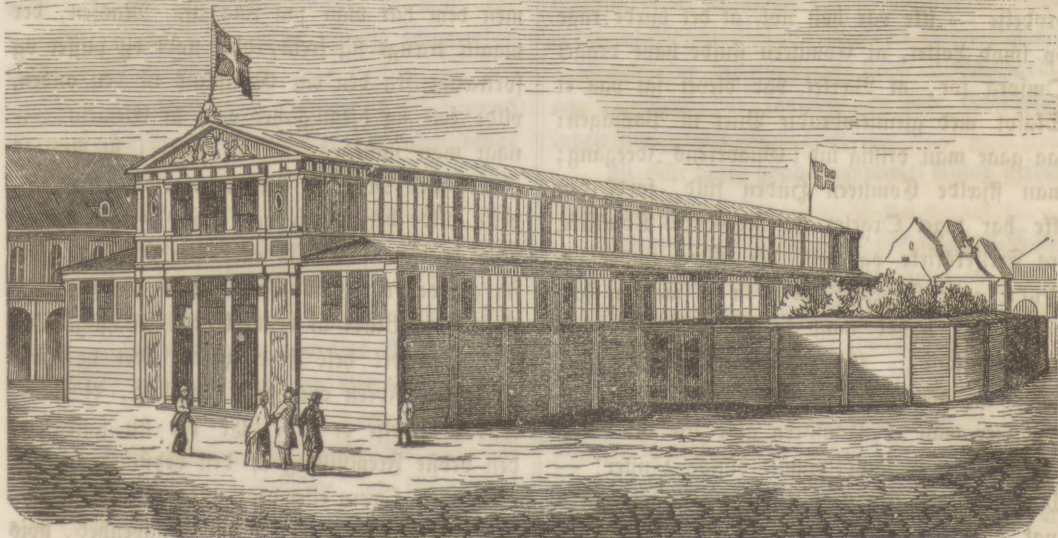
Notitser og Bink dette Blad angaaende ville være Red. velkomne, og modtages hos Forlæggeren, Gothersgade Nr. 333.

Kjøbenhavn. — S. Triers Tryk og Forlag.

Industriudstillings= Tidende.

1852.

Nr. 8.

Redigeret af Claudius Rosenhoff.

4 Sk.

Tidsaanden.

Naar paa Kirtegaardens Grave
Blege Skygger gjør Dig ræd,
Kun lidt Mod Du da skal have,
Dg Du dem kan mane ned.

Er et Grændseled aflave,
Tvistes om, hvad dog er Bort,
Kun lidt Magt Du da skal have,
Dg Du jager Fienden bort.

Men ei Mod, ei heller Magten
Tidens Aand kan mane ned;
Denne Figen, denne Tragten
Spøger i al Evighed.

Hvo, som den vil overvinde,
Kommer dog tilsidst tilkort; —
Denne Aand er og herinde,
Lader sig ei kysse bort.

Hvad kan der gøres for at afhjælpe Gnavenhed ?

(See forr. Nr.!)

Det er et bekendt og for probat befundet
Middel imod Lyve-Mani, at overtrumpe Vogneren
med en endnu større og haandgribeligere Røver-
historie. Kjører han med Hest og Vogn ind i
en udenlandsk Kanon, da prøve man ikke paa
at raabe Holdt! Nei, man bør ikke modstige
ham, men meget mere give ham Medhold og
bekræfte hans Fabel ved ganske tørt at fortælle,
at man selv har været inde i samme monstrose
Kanon, mødte Fortælleren der, og førte med
sin Kabriolet ud af Fænghuset, for at undgaae
Sammenstød, hvad forøvrigt var en unødvendig
Forsigtighed, da man retvel uden Frygt for Ca-
rambolage kunde vende med Ser derinde og til
samme Tid kjøre forbi med Genspænderen. —
Noget lignende kunde maastee bringes i Anven-
delse, naar Rogen uden Marsag er gnaven.
Gnavenhed er i saa Tilfælde ogsaa et Slags
Løgn, og maatte rimeligvis lade sig curere eller

dog for en Tid drive paa Flugten ved et endnu større Gnaveri. Vilde f. Ex. En skumle med Bitterhed over, at Orgelet for at vi atter skulle tale om denne, Udstillingsfalens Centralprydelse — ikke var høit nok, at det burde rage op imod Loftet, at Comiteen skulde have draget Omforg for, at Værket var blevet sat paa et Skafot med gjenembrudte Buer til Pasfagen: saa gaae man dristig ind i Gnaverens Ideegang; man ffælde Comiteen Huden fuld, fordi den ikke har taget Orgelet fra Koeskilde-Domkirke, fra Frelserkirke og hvor der ellers findes be kjendte gode Orgeler; thi uden en saadan Foranstaltning havde man jo ingen Leilighed til Sammenligning. En saa ringe Opmærksomhed var man dog de Besøgende skyldig; men — vedbliver man — Comiteen gjør ikke det Allerbitterste for at imødefomme billige Zisser! — Maaskee kunde Gnaverne ved deslige Galmands snaf bringes til Fornuft; det vilde dog være et Forsøg værd, at experimentere paa denne Maade.

Vi have formeent, at Sygdommen fornemmelig maa søges i Luften. Forsaavidt er det at haabe, at nogen Affjøling, en blid Augustslutning og en mild September vil indvirke fordeedlagtigt paa Gemyterne. Det forekommer os virkelig, at Stemningen allerede er bedre, at Tilfredsheden er bleven til Majoritet ved nogen Veirforandring.

Vistnok var der Et og Andet, der ikke væsentlig vilde have bidraget til, at Gnavenheden aldrig var bleven Andet, end en gehaltløs Minoritet, der nu engang er uundgaelig ved alle Dødeliges Foretagender og for hvilken ikke engang den alvise gamle Styrrer deroppe gaar fri. Saaledes vilde det umegtelig have hjulpet paa Stemningen, hvis der havde været bestemt en mere concentreret Udstillingsstid. Havde Afdgangen kun været aabnet visse saa Timer daglig, var Tilstrømningen bleven sammentrængt. Man seer jo blot om Søndagen efter Kl. 4. Man havde da kunnet sat alt i Gang, hvad der kan sættes i Bevægelse, Musik, Maskiner o. s. v.; havde der, bedre end som ved den nærværende

Indretning, kunnet være kyndige Folk tilstede ved alt Interessant, givet Oplysninger, Forklaringer og eksperimenteret ic. For den rolige Betragter havde det rigtignok været en Ulempe; men dem har man saa saa af. Massen, der maatte trænge sig frem, blev stødt og puffet og fortrængt fra den ene Gjenstand til den anden, vilde føle sig hjemlig her og i sit Element, — naar man saaledes, saa at sige, i sit Ansigts Svøb, med Nøie og Besvær købte sig sin Nydelse, vilde den saae forhyiet Værd, Gnavenheden vilde hverken saae Tid eller Blads til at gjøre sig gjældende. — Vi have tidnok havt Leilighed til i disse Blade at bemærke den feilagtige Opfatning af det hele Foretagende, idet de Fleste medbringe Ideen om en Forestilling, et Skuespils Opførelse o. s. v. Er det nu sandt, at den bedste Fremstilling af den bedste Tragødie, Comødie, Opera eller desl. vilde være trætende, fjedende og bevise den fatale Gnavenhed, hvis man var eneste Tilskuere eller Tilhører, hvorimod Nydelsen forhøies, naar Huset er nogenlunde fyldt, — saa bliver det ogsaa klart, at en Omvankning i Udstillingsbygningen paa en Tid af Dagen, hvor Frequenten kun er ringe, maa gjøre et lignende Indtryk, for det Tilfælde, at Bedkommende ikke har kunnet frigjøre sig fra den meerbemeldte Forestillings Betragtning. Meddelsomhed, godt Selskab og hvad dertil mere hører er nu engang bleven til Vane og Nødvendighed hertilands.

Hvorvidt Comiteen har havt en Følelse af en saadan sammentrængt Udstillingsstids gode Indflydelse, vide vi ikke; i saa Fald kunde den maaskee retvel have truffen den nævnte Foranstaltning, uden Frygt for, at en kortere Afdgangstid vilde give en mindre daglig Indtægt, da det er sandsynligt, at Sammenstrømningen vilde omtrent have indbragt det samme Resultat, hvorhos tillige mange flere Besøgende, end nu, vilde være blevne nødsagede til at gjentage Besøget, formedelst den anførte Bortpuffen, Bortstøden og Fortrængen fra de mest seeværdige Gjenstande. Men, det vilde være ganske under Comiteens og det hele Foretagendes Værdighed

at bruge deslige kunstige Midler. En sammen-
trængt Udstillingstid er aldeles impracticabel under
vort Forhold. Forretninger, Spisetid og mere
andet Saadant er saa forskjelligt hertilbøjet, at
man umuligen vilde kunne vælge en Tid, der
var Alle tilpas. Da vilde virkelig Gnavenhed
først ret finde Sted. Vi troe derfor, at den
valgte Fremgangsmaade er mest i Publicums
Interesse og stemmer bedst med den almindelige
Bequemmelighed, om end, hvad ikke kan fra-
gaaes, nogen dramatisk Effect derved gaaer tabt,
og den omhandlede Gnavenhed til visse Lidelser
af Søgnebagene gives Næring og Epillerum.

Dog, vi mærke, at vi med alt Dette endnu
ikke have fundet noget egentligt Middel imod
det Onde, vi have viet vor Betragtning. Vi
betvivle ogsaa, at der eksisterer noget useilbarligt
Middel imod samme. Vi holde for, at alle
Pirringmidler ere forkastelige, at Gnavenhed
maa betragtes som henhørende til det Slags
Sygdomme, der behandles bedst ved at lade
Naturen hjælpe sig selv.

Lad da Naturen i Guds Navn hjælpe sig
selv! Er det forresten en god, sund Natur, vil
den nok glatte Rynkerne uden China og Op-
strammingsmidler.

Randerss Handsker.

Udstillingen mangler ikke Prøver af Hand-
sker. Alene fra Østergade have 4 Handskemagere
leveret saadanne, ligesom 1 fra st. Kjobmager-
gade. Fremdeles er der hidsendt Prøver fra
Viborg, og et Sortiment Glacé-Handsker fra
Altona. Naturligvis har det for sine Handsker
saa berømte Randers heller ikke forsjømt Leilig-
heden til at producere sig, idet Handskefabr. C.
Mattats Sønn er have leveret Prøver af Ran-
ders- og couleurede Handsker, og Handskemager
J. Thomsen forskjellige Handsker.

Det er ret interessant at see, hvor fortvovlet
ældre Technologier ere, fordi de ikke kunne ud-
finde, hvad det giver de danske (Randers) Hand-

sker deres eiendommelige Bellugt og Blødhed.
Beckmann fortæller i sin *Technologi*, at det
er Barken af *Salix caprea*, der giver Skindet
den brunlige Farve og Lugt; Andre hidlede disse
Egenskaber af Vandets Eiendommelighed. Nok
er det, at Sagen til Dato synes en Hemmelighed.
— Handskerne beholde derved stedse en vis Bærdi,
og Danmark har saaledes en lille Guldmine
inden sine snevne Grændser.

Vi ville høre, hvad en gammel Autor skriver
desangaaende:

„Handskerne er det, som har og gjort Ran-
ders saa bekjendt. Men under Navn af Ran-
ders-Handsker sælges mange, som aldrig har
været her, men ere fabrikerede andetsteds her i
Landet (Sjælland) og i Fyen, hvilke undertiden
kan være nok saa hvide, smukke og net syede,
alene de mangle den særdeles fine og behagelige
Lugt, som disse har fremfor hine, og som giver
dem altid et stort Fortrin. Hvoraf det nu kom-
mer, at denne ypperlige Lugt have alene ved
de i Randers beredte Skin, og kan ei faaes paa
noget andet Sted, har ei Nogen kunnet med
Bløshed sige. Nogle mene, det kommer af Fjords-
Vandet, som de bruge dertil, — Andre af Bar-
ken og dens Behandling, — Andre af Maaden,
Skindet beredes paa, da det ikke bedes, som
de kalde det, og Andre mene endelig, at dette
Alt tilhøbe skulde udgjøre Sagen. Det maa
dog rimeligt være saadant Noget, der foraa-
sager den Lugt, som falder her, og intet andet
Sted; thi Kunsten at berede Skindene paa, kunde
Andre vel faae at vide ved reisende Evende, som
her havde lært. Vist er det, de tilberedte Skind
ere meget søgte, og føres ei alene ud til andre
Steder i Riget, men og til fremmede Lande, da
fornemme Folk bruge Skindene til Overdyner,
for Lugtens og Blødhedens Skyld. Ja fremmede
Handskemagere kjøbe dem, for at lægge dem
blandt deres Handsker, at de kan trække Lugten
til sig, hvilken de dog snart igjen miste, naar de
Randerske beholde deres saa længe der er en
Pjalt tilbage af dem. I Randers kan sjelden
eller aldrig faaes et Par Handsker, med mindre
man nogle Dage forud maa bestille dem; thi

saar saare de ere færdige, opkjøbes de i hele Partier, og udføres, ei alene til Kjøbenhavn og overalt baade i Danmark og Norge, men endog til Sverrige, Rusland, Tydskland, Frankrige og England. Foruden den angenehme Lugt, har de Ord for at give Hænderne en glat og skjon Hud."

Saaledes strev man for henvend et Aarhundrede siden; og det er et ret mærkeligt Phænomen, at man den Dag i Dag endnu ikke er trængt dybere ind i Hemmeligheden.

Forøvrigt har Mattatts Handstefabrik længe været navnkundig; ogsaa Tregder skriver derom i 1824, idet han siger: det drives stærkt, og Fabricatet finder ogsaa udenlands Affætning.

Jern — contra Træ.

I Industriforeningens Qvartalsberetninger, 12 Marg. 2 Heft., læses et interessant Brev fra London om Jernets Vigtighed. „Den Letthed, hvormed Jernet kan anvendes — hedder det et Sted i samme Brev, — har deraf medført en Mængde nye Forbrug, der baade fremme Reenlighed og Velvære og tillige ere i Overensstemmelse med en fornuftig Sparksomhed.“

Seer man hen til de forskjellige Jernarbejder, støbte og smeddede, hvoraf vor Industriudstilling har leveret Prøver, saa horer der ikke nogen overspændt Phantasi til, for at forudsæe, hvilken vigtig Rolle, Jernet endnu vil komme til at spille, og man kan i saa Henseende vistnok overlade sig til de meest sanguinste Forhaabninger. Medens Jernstøbere have leveret Borde, Bænke, Stole o. s. v. møde Kleinsmedene med Bindueskarne og smeddede Jernsprosser. Det er virkelig til at undres over, at Jernarbejde endnu ikke benyttes mere herillands, end Tilfældet er; endnu indskrænker Brugen sig for endel til Brogelændere, Bindeltrapper (i Zahlkammerbygningen) Dørrtrin, og nogle Bænke i Sønder-

marken samt i enkelte private Haver, hvormod endnu paa mange offentlige Steder de flosjede og let forjængelige Træbænke ikke fortrække. Der er ingen Tvivl om, at Jernet mere og mere vil blive benyttet; Jernstøbernes Antal stige; Arbejderne ville blive billigere, eftersom Brugen bliver almindeligere, og en ny Æra vil oprinde for Civilisationen.

Men hvad siger Træarbejderne om dette Overgreb? Vil der ikke opstaae Oprør og Tumulter i Tømrenes, Smedernes og desliges Leir? Det er ikke behageligt, at see sig saaledes fortrængt fra Skuepladsen. — Vi maae spørge, hvad sagde Tømrene, da Bindingsværksbygningerne vege Pladsen for grundmurede Baaningshuse? Var der ikke Grund til at ribe Hovedet af Murerne, der dengang gjorde en Erobring? Jo, idetmindste med samme Ret som nu med Hensyn til Jernstøberne og Smedene, (hvilke Sidste ligerviis trues af Maskinarbejde: pressede Røgler, Maskinlaase, maskinclippede Søm, o. s. v., o. s. v.). Men Erfaringen har viist, at Byggelyst og Byggetrang stiger med Grundmurene, saa at Tømrene ingenlunde ere blevne reducerede til en Overflødighedsartikel, men meget mere have i en forøget Virksomhed fundet rigelig Erstatning for Tabet af Bindingsværket.

Imidlertid kan det ikke negtes, at altfor voldsomme Fremstridt kunde blive farlige. Vel er det sandt, at de Enkelte maae finde sig i at være Ofre for det Almindeliges Vel; men da det Almindelige bestaaer af luttet Enkeltheder, kunde disse Ofringer heelt vel være mindre ønskelige, og det Almindelige har derfor den Pligt imod de Enkelte, som Dele af et fælles Legeme, ikke at berøve sig dem, ikke at fræve flere og større Ofre end nødvendigt og itide sørge for Erstatning med et Slags moderlig Omhu.

Dog, Naturen habder store Spring; ogsaa i Samfundet finder kun undtagelsesviis bratte Overgange Sted. Det er jo nok muligt, at Jernet engang i en betydelig Grad vil fortrænge Træet; men det vil skee efterhaands og saa umærkeligt, at den befrygtede Fare for de Enkelte vil forsvinde i Tidens Løb, saa at imidlertid nye Hjælpekilder aabnes.

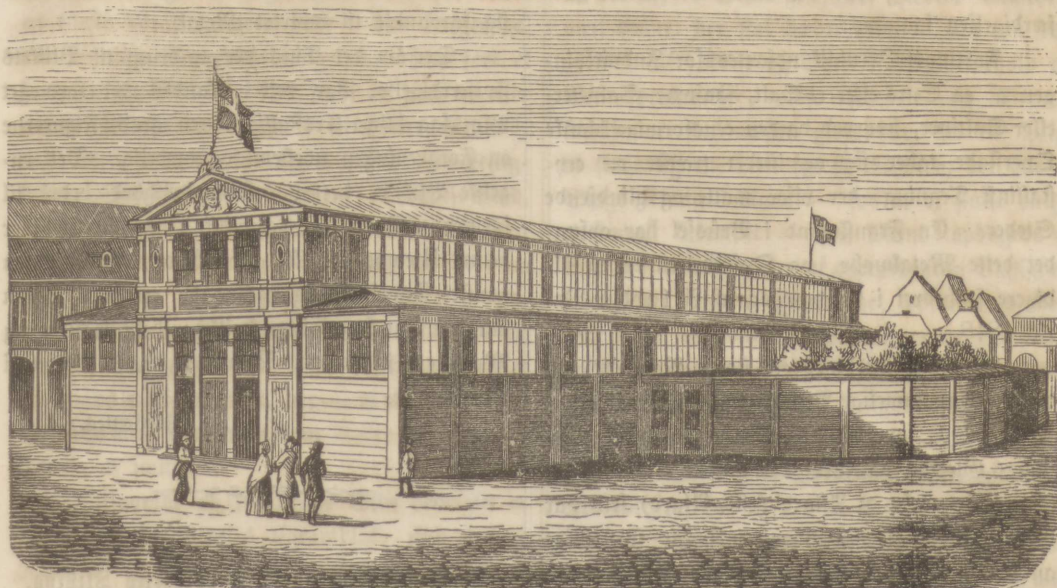
Notitser og Bink dette Blad angaaende ville være Red. velkomne, og modtages hos Forlæggeren, Gothersgade Nr. 333.

Kjøbenhavn. — S. Triers Tryk og Forlag.

Industriudstillings= Tidende.

1852.

Nr. 9.

Redigeret af Claudius Rosenhoff.

4 Sk.

Lovligt Tyveri.

Bræstrup! Du, som aldrig sover
Meer end med det ene Die,
For at kunne vaage over
Stadens mange Tyve noie, —
Bræstrup! hør, hvad jeg Dig siger:
Sig en Tyv herinde sniger.

En? Nei, sikkerligen Mange
Er det, som herinde dvale;
Dog, o Bræstrup! bliv ei bange:
De med Vinene kun stjæle.
Hvad de troe, der kan dem nytte,
Tage herfra de som Bytte.

Det er vist en tilladt Stjælen,
Hæderlig jeg tør den nævne;
Ja, det er igrunnen Stjælen
I det folkelige Stævne.
Derfor lad i disse Dage
Diet Næstens Gods kun tage!

Fuldt og fast jeg troer, at denne
Stjælen med Betragter=Die
Vil til Løttelse Dig tjene
Og Dig spare megen Noie;
Alt som Tallet siger, Herre,
Saaer Du paa Din Kiste færre!

Moirert eller Perlemoers Metal.

(Moiré métallique — Peinture métallique.)

Baand og Loi af Silke gives med Moirer=pressen et flammert, vatret Udseende, hvorved det faaer nogen Lighed med Perlemoer. Til den Ende besprænger man det med Vand, lægger det afkalkformigt sammen, anbringer imellem ethvert Lag et Blad Pappir eller tyndt glat Pap, og presser det da imellem to ophevede Metalplader eller Metalcylindre.

Et lignende moirert eller vatret Udseende har man ogsaa givet Blikket d. e. forlignet Jern.

Englanderne kalde det crySTALLiseret Tin, og have anvendt det istedetfor laferet Blik til allehaande nette Daaser og Kar. I Korthed beskrives Forfærdigelsen saaledes:

Fortinnet Jernblik udsættes for Indvirkningen af en Syre eller et Salt, saasom: Salpeter eller Saltsyre, hvorved da den eensformige blanke Overflade taber sig og istedet træder en crySTALLinst Tegning, der viser matte og glindsende Steder. En Fransmand i Brüssel har opfundet dette Metalmoir, og Opfindelsen er da sildigere forbedret i London og af Allard i Paris 1818.

Vi skulle her meddele noget Nærmere om denne eiendommelige Bliklakering, hvorved saavel Perlemoers, som Gulds, Sølv og andre Metallers Glans og Farve ret stoffende efterlignes, idet vi bemærke, at Allard (eller Allard) selv har hemmeligholdt Opfindelsen, men at forskjellige andre Chemikere meget snart have opdaget den hele Kunst og meddelt Publicum samme. Nærværende er efter Fr. Schwarze.

Til at forfærdige dette Metalmoir — siger Schwarze — er ethvert af Tinnet's Oplosningsmidler brugbart, især dog Syrer, og fremfor alle svag (fortyndet) Salpetersyre (Eftesvand). Først rendser man Blikket, som man vil præparere, ved en svag Potaske-Oplosning fra alt Smuds og Fedt, hvilket ved hamrede Varer er aldeles nødvendigt; og da enten dypper man det i Beidsen (Eftesvandet) eller overstryger det nogle Gange med samme ved Hjælp af en af Lærred gjort Balle, saa at det rigeligt er fugtet og holdes saaledes. Den blanke Tinflade antager først et mat Skin, da vise sig lyse Steder og Striber, der stedse træde frem i bestemte og tydeligere Figurer. Er Tegningen som man ønsker den, saa afviser man fra Tid til anden med Ballen det fremkomne salpetersure Tin fra Blikpladen. Lader man Figurerne indvædes for dybt, saa skinner Jernet graaligt eller ganske sort og derpaa med Dffer-Grund igjennem. Til sidst afvasker man Metallet omhyggeligt i reent Vand og beskytter den vatrede Glans ved at overtrække Pladen med en gennemsigtig reen eller

couleurt Kaffernis. I 5 Minuter kan dette Metalmoir gøres færdigt, og med 1 Pund Salpetersyre lader nogle hundrede Quadratsod Blik sig forvandle til moirert Metal.

Derfor det Tin, der er brugt til Blikkets Forfærdigelse, har været blandet med formeget Bly, saa bliver CrySTALLisationen grov, Figurerne og Forgreningen ubestemt og tarvelig. Det engelske Blik er derfor i Almindelighed bedre til fornævnte Brug, end det tyske. Smidertid lader denne Ulempe sig ikke blot hæve, men ved en ganske simpel Fremgangsmaade er man ogsaa istand til at frembringe hvilke som helst Figurer og Mønstre, ja endog Navnetræk paa Blikket i Metalmoire.

(Fortsættes.)

Nogle Bemærkninger om borgerlig Stilling.

Vor Tid aabner uregtelig en heel Deel nye Erhvervsstilder; der opstaae hidtil ubekjendte Forholdenheder og en Trang til Bequemmeligheder, hvorved Opfindsomheden ansøres og en Mængde Industrigrene, som man tilforn neppe havde en Aelse om, fremskyde fra den altid frugtbare Aand. Hiin Mand's Phantasi om de 100,000 Levebrød, hvoraf man i sin Tid lo saameget, synes næsten nu at blive til et Slags Virkelighed.

Det er naturligt, at naar en saadan ny Virksomhed staves, maa den have et Navn. Men ikke altid er man lige heldig i Valget. Vistnok er det af underordnet Vigtighed; men enhver arbejdende Statsborger ønsker dog, naar han skal angive „Stand og Stilling“, at have et betegnende Navn for sin Drift. Ikke sjældent er han da i nogen Forlegenhed; idetmindste synes man at spore det ved mange eiendommelige Benævnelser, isølge hvilke man skal have Vanskelighed nok at forklare sig Vedkommendes egentlige Eysjel.

Naar det hedder, at Ingen bør leve over sin Stand, saa maa man ved denne Leilighed vistnok først blive enig med sig selv om denne

Stand's Natur; thi ellers faaer man aldrig noget ret Hold paa Livet. Der gives Folk, der kunde have levet meget lykkelig, hvis de havde været en eneste Grad længere nede i den borgerlige, den usynlige Rangforordning; men som føre et kummerligt Hulleliv, blot fordi de paa en eller anden Maade ere komne i en høiere Stilling, end deres Erhverv kan bære. Ved alle Keiligheder: Huusrum, Meublement, Lyndeforhold, Børneopdragelse, Paaklædning, fort: ved den hele Maade at leve og være paa, ere de i en skjæv Stilling, og er det dem ikke muligt at udvide Næringen efter Læringen, saa føre de en sorgelig Tilværelse, ene fordi de have indtaget en Plads i Samsundet, der — vi ville ikke sige: ei tilkom dem, men som — er dem for besværlig at souteneres.

Forsaavidt og fra denne Side betragtet er det ingenlunde aldeles ligegyldigt, med hvilket Navn en ny Erhvervskilde opkaldes, fordi dette Navn stundom kan indeholde være sig nu en Berettigelse eller en Forpligtelse til at indtage en vis Stilling i Samsundet, der ikke svarer til Producentens Formuesomstændigheder eller til Udbyttet af hiint Erhverv. Heldigt maa da vel et saadant Navn ansees, der er i Besiddelse af en vis Elasticitet, om vi saa maae sige, der indensfor sine vide Grændser kan omfatte Millionærer og Fattigfolk, uden derfor, i og for sig, at være misbrugt, og uden at give Anledning til det frygtelige: det kan jeg ikke være bekendt! hvorved saa mangen Mand er bragt til Betlerstaven.

Betænker man, hvormange Lidelser, virkelige eller indbildte Sorger og Ulykker denne „honnerte Ambition“ har foraarsaget i det borgerlige Samsund, saa vil man tilvisse ikke finde vor Bemærkning smaalig eller overflødig; om vi end ikke paa dette Sted finde det passende at udtale os bestemt, men maa lade os nøie med Antydninger.

Paa den anden Side ville vi dog ikke ubetinget fordømme Noget, fordi han, ved at søge efter en ny Benævnelse for et nyt Erhverv, lader en lille Forsængelighed lede hans Bvalg.

Selv om han personligen føler sig hævet over deelige Smaaligheder, om han tilfulde erkender, at det ikke er Stillingen, der hædrer Manden, men denne, der skal hædre hiin, — saa kan dog Hensyn til „Kone og Børn“, Familieforhold og Venneforbindelser, visse Fordele og Begunstigelser ic. ic., næsten gjøre ham det til Pligt at skabe sig en Titel for sit Erhverv, der har et Slags Klang. Naar — for at vi skulle vælge et simpelt Gremmel — en Mand opdagede et Stof i Latrindørsførselen af overordentlig Bigtighed i en eller anden Henseende, opfandt derhos Midler til at udstille dette Stof og derved skabte sig en betydelig Indtægtskilde, saa indsee vi ikke, hvorfor han just med stoist Resignation stulde kalde sig Natmand, sluttende som saa: „jeg vil ikke stille mig høiere eller gjøre mig bedre, end mine Medborgere, der udføre til Kulen de Sager, af hvilke jeg kan udbrage store Fordele; de kaldes Natmænd, ergo maa jeg, der jo ogsaa har med Sigt at bestille, betragte mig som en saadan, og Andet vil jeg derfor ikke hebde.“ Det kan være en meget snu Tanke, der ligger til Grund for et saadant Raisonnement; men ved at stige ned til hine Folk, drager han dem jo ikke op til sig, derimod nedtrykker han sine Egne og kan, saaledes som Samsundsforholdene nu engang have udviklet sig, staa og forulempe langt mere paa sin nærmeste Side, end han paa den modsatte Side kan høve og nytte ved sit urigtigt anbragte Lighedsprincip.

Men idet vi saaledes baade advare imod den falske borgerlige Forsængelighed og dog tillige undskyldte Antagelsen af klingende Erhvervsbenævnelser, — saa kunne vi dog ikke billige, at Navne indføres, der ere aldeles feilagtige og latterlige. En Kobbersmed kaldte sig engang — i et Anfald af Orgjerrighed — Kobbersfabrikant. Denne sære Titel gav Anledning til endel Railleri, og han frasaldt den snart. Det er indlysende, at Ingen retvel kan fabrikere d. e. forfærdige Kobber, som er et naturligt Metal, hvorimod vel en Messingfabrikant lader sig høre, da Messing er et ved Kunsten sammensat Metal. Desuagtet see vi dog i vore Dage ad-

stillige Slags „Fabrikanter“ opstaae, der med lige saa lidt Føle kunne kalde sig saaledes. Vi have allerede i et tidligere Nr. havt Leilighed til at berøre det Urigtige i Benævnelsen: Tobaksfabrikant. Fortegnelsen over Udstillingsgjæstandene har adskillige saadanne snurrige Fabrikteurer. S. 26 nævner en Blomsterfabrikant; her havde dog Silke-, Løi- eller Bøx-Blomsterfabrikant været rigtigere. „Læderfabrikant“ er heller ikke saa ganske heldigt. I adskillige Tilfælde synes os, at Vedkommende, der ere i Forlegenhed for at finde en passende Titel, gjorde bedst i, ligefrem blot at kalde sig „Fabrikant“, saaledes som d'Herr. A. Fibiger, P. Ipsen o. fl. A. — Ogsaa imod Benævnelsen: „Vandbygningsinspektør“ (S. 30.) vilde vi gjerne reise en lille Opposition; men vi maae nøies med at ønske den noget forkortet, da Vand-sagen giver noksom Anledning til langt Skrivi, saa at dette ikke end yderligere burde forlænges ved en Titulatur paa 22 Bogstaver.

En smuk Gaade.

Naar man træder ind i Udstillingsbygningen fra Indgangen imod Marmorbroen, seer man strax til Venstre et Arbejde, der især i de første Dage af Udstillingen, da det endnu ikke var betegnet med nogen Paaskrift, gav Anledning til mange Formodninger, Gissninger og Forespørgsler. En paastod, det var et Maleri paa Elfenbeen, en Anden paa Perlemoer, en Tredie, at det var et colossalt Daguerreotyp efter et ligesaa colossalt Kobberstik, fortsagt: Enhver Betragter havde en særskilt Mening; en Metalglands var umiskjendelig, men om det var en Sølvplade, eller hvorledes Tegningen var udført, og i hvilken Hensigt den var udført, derom vidste Ingen Bested.

Der var dog Noget, hvorom Alle vare og vistnok endnu ere enige, derom nemlig, at det

var et godt Arbejde, et Kunstværk maaskee af første Rang.

I den mystiske Poestes Interesse kunde vi have ønsket, at man var forbleven i evig Uvisshed om Autor og Hensigt. At f. Ex. dette fortrinlige og smagsfuldt behandlede Stykke Arbejde paa en smuk Dag pludselig var forsvundet, uden at Noget vidste hvorhen, ligesom Ingen havde vidst, hvorfra det kom.

Men det skulde nu ikke være saa. Phænomenet er blevet til en om muligt endnu skjønnere Birkelighed, idet Publicum ved en Seddel underrettes om, at det er „Amor og Psyche“ efter Krægenstein = Stub, stylographeret af E. Fortling.

Altsaa veed man dog nu Autors Navn, og Kunstens Belyndere vilde i dette nye, eiendommelige Arbejde see et tilstrækkeligt Beviis for, at Hr. Fortling vedbliver at have sin Berømmelse som en af vore dygtigste lithographiske Tegnerere. Men hvad Hensigten med dette, i og for sig smukke, Stykke er, derom er man omtrent lige flog. Skal det mangfoldiggjøres ved Trykken, eller skal det blot henstaae som en Aelse om, hvad Stylographien muligen kunde blive? — Som en Prøve, et Forsøg o. s. v., synes det os udført med altfor megen Fliid og Opofrelse.

Vel kan man erindre, at Kobberstifter Schøller og en Hr. Bibl samtidigen opfandt Chemitypien og Stylographien, samt at Regeringen betalte Opfindelsen for at offentliggjøres; ogsaa fandt omsider en saadan Offentliggjørelse Sted, om den end var noget usfuldkommen. Af Chemitypien har man seet Prøver, men af Stylographien, der dog nok lovede mest, derimod — saavidt vides — ikke nogen saadan.

Vi skulle derfor tillade os at opfordre Sagskyndige, Indviiede eller bedre Underrettede om at give nogen Oplysning i denne Sag, der af flere end een Grund maa have Interesse for Offentligheden. Indtil den Tid vilde vi betragte Hr. Fortlings Arbejde som en „smuk Gaade“.

Notitser.

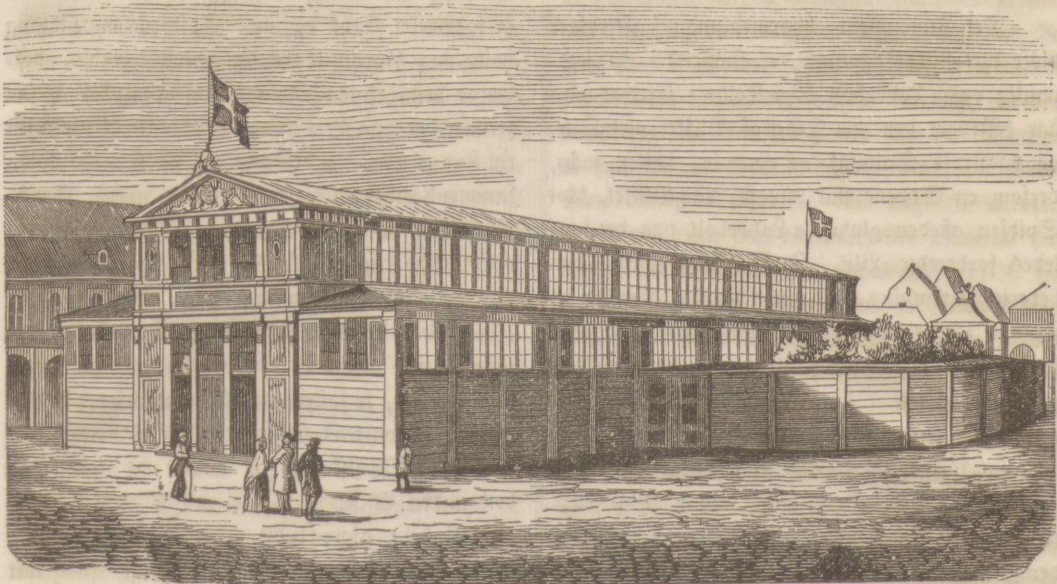
Industriudstillingen har fra dens Aabning den 5te August indtil den 15de været besøgt af 10,259 Personer, foruden Abonnenter.

Kjøbenhavn. — S. Triers Tryk og Forlag.

Industriudstillings= Tidende.

1852.

Nr. 10.

Redigeret af Claudius Rosenhoff.

4 Sk.

Nr. 868 — 883.

Kommer, før det er for seent,
Kommer hid til Bordet!
Risfen (ikke „Folkets,, meent),
Har mig givet Ordet:
Her er Metre alleslags,
Som knap kan udtales strax —
Syng blot: „Psychrometer!“ *)

Her er Bægte, hvorpaa Du
Selv et Haar kan veie,
(Valgforamlingerne nu
Burde sige eie).
Her til Luft en Pompe staaer —
Ja, naar Luften fra Dig gaaer,
Er Du nivelleret!

Har Du Børn — hør, Kammerat,
Det har Du tilvise! —
Køb saa dette Apparat,
Der kan Blyant spidse!
„Tid er Penge“, siger man,
Du for tre Rigsdaler kan
Megen Tid da spare.

*) d. e. Luftfugtighedsmaaler.

Varmemaalere Du seer
Til diverse Priser;
Naar det regner, naar det sneer,
Barometret viser.
Har Du, som man siger, „Spir“,
Køb til Nytte eller Ziv
Et Sympiesometer!

Lider Du af Snue, Gigt,
Bærf i alle Lemmer,
Rykninger og andet Sligt,
Som Enhver fornemmer, —
Et magnetisk Apparat
Bilde være ret krabat,
Her er nok af disse. — —

Skulpe rime jeg i Sang
Alle Instrumenter,
Blev min Bise vist for lang —
Andet Sted mig venter.
Derfor lad det være nok:
Bed Hr. Risfens Maalestot
Bil jeg Punctum sætte.

Moirert eller Perlemoers Metal.

(Sluttet — see forr. Nr. 1)

Det Instrument, hvormed man forfærdiger disse metalliske Tegninger, er simpelthen en sædvanlig varm Loddebolt eller Kolbe. Efterat man har bestrøget den ene Side af Blikket med Olie, og paastroet Salmiak og Harpir, sætter man, dersom en Stjerne skal vise sig paa Blikket, blot Spidsen af den glødende Loddebolt paa det saaledes forberedte Blik. I Dieblikket smelter den berørte Fortinning og danner en klar Kreds; til samme Tid er ogsaa, den udstraalende Stjerne færdig, og det kommer kun an paa, at gjøre den synlig for Diet. Paa den berørte Side sammenhober Tinnets sig uregelmæssigen og bliver brunligt formedelst det anvendte Flysmiddel; derfor kan den Side ikke bruges. Man vælger derfor den anden, usfortærede Side og bestryger denne med Gsemidlet: fortyndet Salpetersyre; man vil da blive overrasket ved Synet af en smuk Stjerne med mange Straaler. Jo større Udstrækning den ved Loddebolten smeltede Tinsflade har, jo større bliver Stjernen og jo bredere dens Straaler; man har det derfor saa temmelig i sin Magt, at give Stjernefiguren en hvilken som helst Størrelse. Drager man derimod med den glødende Loddebolt en Linie paa Blikket, saa frembringer Gsemidlet paa den anden Side en Linie, fra hvilken udspringe parallelle Straaler, ligesom Hjedrene paa en Pæl. Denne smukt beffedrede Linie bliver bredere alt eftersom Tinnets ved Boltens langsomme Frembevægelse er geraadet i Fluss. Der lader sig derfor paa denne Maade meget let fremstille Navnetræk og Characterer, der udfordre en forskjellig Styrke af Linien, i Metalmoire. Man skynder sig, der hvor Linierne skulle være svage og fine, rask hen over den smeltende Fortinning med Loddebolten; og trækker langsommere, hvor Linierne skulle være stærkere. For at see et Bogstavs Slutningspunkt smykket med en glimrende Stjerne, behøver man kun at betegne det med et stærkt Tryk af Boltens

Parallellinier, som krydse hinanden, give, dragne med Boltens, en ualmindelig rig Sammen-

hobning af crystallinske Figurer, og disse blive endnu rigere, naar man derimellem puncterer med Boltens. Lader man den varme Loddebolt med et forstærket Tryk og med Spidsen en Tidlang hvile paa Fortinningen, og puncterer da, holdende den i kort Tid, omkring i en Kreds, saa fremtræder paa den anden Side efter Gtsningen en stor Stjerne, indesluttet af en Krands smaa sammenhængende Stjerner.

Man forstyrer paa denne Maade Tinnets oprindelige crystallinske Figurer, og lader istedet nye opstaae, hvilke antage større Bestemthed og Ziellighed. Navnetræk, Krandsse, Blomster o. s. v. tage sig ved denne Maade at tegne paa saa meget skjønnere ud, jo fastere og sikrere man fører Loddebolten. Navnetræk maae naturligviis skrives forkeert (med Speilskrift), for at vise sig rigtigt paa den anden Side.

Uøvede gjøre bedst i at tage meget svag Bletse eller Gtsvand, altsaa meget fortyndet Salpetersyre. En stærkere Syre virker hurtigere. Det saaledes behandlede Blik maa omhyggeligen afvaskes, dersom man vil beholde en smuk metallisk glindsende Flade. Bliver Syre tilbage paa samme, saa erholder den med Tiden et mat, blygraat Udseende, der end yderligere befordres ved Fjernis-Overtreffets Indtørring.

Da den Side af Blikket, der er behandlet med Loddebolten, bliver fordærvet, og kun den modsatte Side duer til Metalmoir, saa bør man ved en uigjennemsigtig Fjernis eller paa anden Maade søge at unddrage Diet samme, naar Blikket anvendes til Kar. — Man kan vel ogsaa, ved at overføre den brugelige Side af Blikpladen med den gloende Bolt uden Berøring, frembringe Tegninger og Figurer; men denne Fremgangsmaade er uvisommeligere og mislykkes ofte; den kan idethvieste kun anbefales, naar man vil efterhjelpe den naturlige crystallinske Tinfoformation noget paa enkelte Steder.

Om Aarsagen til dette Phænomen er her ikke Stedet at tale. At Grunden til Figurdannelsen virkelig ligger i Tinnets crystallinske Bestaffenhed, er ingen Tvivl underkastet, skjøndt et kemisk eller electro-kemisk (galvanisk) Nedslag af

det opløste Tin vistnok ogsaa finder Sted for- medelst Jernet under Fortinningen.

Vi vide ret godt, at vi her ikke have sagt Bedkommende, der benytte denne Blistegning, som, anvendt med Smag, tager sig godt ud, noget Nytt, og at Erfaringen har lært dem mangt et Kunstgreb, hvorom vi her ikke have ytret os. Men vi antage desuagtet, at der i denne lille Artikel kunne findes Vink, der ikke ere uden al Interesse og som maaskee tidligere ere bleven upaaagtede.

Det kostbareste Stykke i Industrindstillingen.

Engang befaae jeg en Samling af Oldsager. Ved Besfuelsen af et Guldsmykke ytrede en tilstedeværende Dame, at dette vistnok var det kostbareste Stykke, Samlingen eiede; men Antiquaren snillede med ubestribelig Haan, lagde Guldet med kjendelig Foragt paa sin Plads og præsenterede os varsomt imellem to Fingre en Stump gammelt Pottefaar, med den hoitidelige Forsikring, at her saae vi Museets kostbareste Brydelse. Vi nærmede os Helligdommen med behørig Veneration; men med vor bedste Villie var og blev det for os kun et Pottefaar.

Denne lille Scene har ofte forehværet mig inde i Udstillingsbygningen. — Det synes at være en medfødt Hang hos de Fleste, at ville vurdere Gjenstandene; og da man nu engang ikke har anden Maalestof, end de kjære Penge, ingen anden Bismær end Penge og overhoved hverken kan tælle, maale eller veie uden ved Hjælp af Penge, naar man vil vide Gjenstandenes Værdi, saa er det naturligt, at Prisen spiller en saare vigtig Rolle. Som smukt, i og for sig, kan Et eller Andet gjerne maale sig med et langt kostbarere Arbejde; men det er dog Værdien, som giver det Nimbus. Man kan godt tænke sig en Raalemager-Kurv i Tin tiltale Besfueren langt mere end et Juvelarbejde af lignende Form, især i nogen Fraastand; men hører han saa, at dette koster lige saa mange

Tusinde Daler, som Tinnet koster Stillinger, saa begynder han at tage de ægte Perler og Diamanter i nærmere Oiesyn, de faae en forhoiet Glæds, og han begriber ikke, hvor han har havt sine Dine; ja, han finder det endog maaskee en Anmasselse, at det stakkels Tin har povet at fremtræde saa blankt og med saadanne Former, at han for en Stund ansaae det for Juveler. Men mangt et Arbejde kan dog ikke vurderes efter den Værdi, som det Stof eller Material har, hvoraf det er forfærdiget; hvad vilde vel f. Ex. et godt chirurgisk Instrument være værd i et Jernstøberi eller for Folk, som kjøbe gammelt Jern o. s. v.? I dette Tilfælde maa da Arbejdet tages i Betragtning. Der er endnu et tredie Tilfælde, nemlig, hvor Materialets Værdi og Arbejdslønnen begge træde i Forbindelse og om trent ballancere. Dette finder ikke sjældent Sted. Men, vil man indlade sig paa det i sig selv temmelig overflødige Spørgsmaal, hvilken Gjenstand, der er den kostbareste af alle de udstillede, saa maa man først blive enig om, i hvilken Forstand, Kostbarheden skal tages.

Jeg sluttede mig forleden til et lidet Selskab, der netop havde besøgt Udstillingen og vilde til at forlade den. „Hør, Fader!“ sagde Datteren, „hvilket Stykke vilde Du tage med Dig, hvis Du havde Lov at vælge Dig en Gjenstand herinde?“

„Jeg vilde tage Nr. 941“, svarede Manden, der just havde Fortegnelsen i Haanden.

„Hvad for Noget!“ udbød den unge Dame efter at have kastet et Blik i Cataloget. „Det er jo en Sprøite!“

„Ja vel er det saa. Det er Kobbersmed P. Breums Karresprøite af ny Construction.“

„Men — Fader — Du er jo dog ikke Brandmajor!“ bemærkede Datteren.

„Eigemeget! Man har fortalt mig, at Sprøiten er god, og den seer mig ud til at kunne yde Gavn, naar det kniber. 120 Rbd. er slet ikke for meget for saadant et nyttigt Stykke.“

„Ja — men — Fader — det maa jo være Brandmajorens Sag,“ gjentog hun.

„Var jeg Brandmajor,“ vedblev Manden,

som nu fik en Idee — „saa veed jeg nok, hvad jeg gjorde.“

„Det veed jeg med,“ paastod Datteren.

„Hvad gjorde jeg da?“

„Du lod det være nok med det store Sugeværk og Cabinetssprøiterne og alle de Brandspande og Sluffer, der allerede findes, og købte mig hellere Hornungs Cabinetsflygel, eller et andet godt Instrument.“

Papa lo. Men jeg, som var nysgjerrig efter at vide, hvad han egentlig vilde gjøre som Brandmajor, udnævnte ham paa staaende Fod af egen Magtfuldkommenhed til denne ansvarsfulde Post.

„Var jeg Brandmajor, eller havde jeg ellers Noget at sige,“ — forklarede han nu — „da skulde enhver Bygherre, der opfører en ny Bygning, være pligtig til at anskaffe sig saadan en lille beqvem Sprøite; især skulde dette gjælde udenfor Portene, hvor der anvendes Tusinder paa Bygningernes Forstjønne. Et Par Hundrede Daler til en Sprøite maatte ved en saadan Leilighed nok kunde overkommes; og sjernt fra alle Slutningsapparater, vilde en sliq Tingest gjøre uberegnelig Tjeneste. Men derpaa tænker Ingen. Dragør brænder, Constantinopel brænder, Husum brænder — det er altsammen, fordi man ikke betimelig har havt Karresprøiter.“

Jeg fandt, at der var noget Sandt i Mandens Tale og at hans Idee ikke var aldeles upractisk. Uden hans Tilladelse har jeg henkastet den her. Hvis den paa en eller anden Maade blev optagen, kunde jeg selv føle mig fristet til at ansee Nr. 941 for det kostbareste Stykke i Industriudstillingen.

Notitser.

Industriudstillingen har fra den 16de til den 22de August været besøgt af 10,236 Personer. Siden dens Aabning den 5te August ialt af 20,495 Personer, foruden Abonnenter.

— Da det har viist sig, at selv et Par Tusinde Menneſter med Lethed paa en Dag kunne bevæge sig i Udſtillingsbygningen, uden at genere hinanden, og uden at hindre Sagens Beskuelse, er Comiteen kommen overeens om at nedſætte Entreebetalingen om Onsdagen til 16 ſ. i Lighed med den for andre Dage, idet det ved den forhøiede Betaling tilſigtede Niemed, at lette Overſigten for dem, der ſærlig maatte intereſſere ſig for Sagen, ſaaledes ikke findes fornødent.

— (De danſke Byers Vaaben. Fortſat.) —

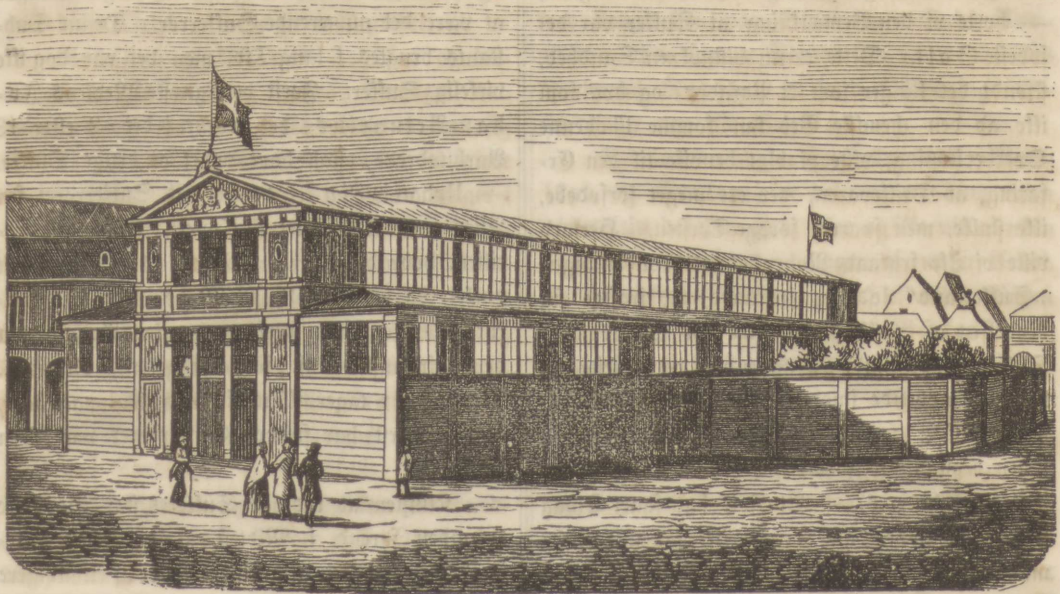
Jylland. Aarhuus: i ældre Tider 3 Aarer paatvers, ſidligere havde de faaet et Huus over ſig (altsaa et Slags Rebus: „Aarehuus“), endvidere blev Huset pyntet med en Hjelm og fik et Par Bildmand ved Siderne. Saaledes er Seglet fra 1672, hvorhos under Aarehuset ſees et Par Fiſk overfors. Horsens: har en Hest eller Hors bunden ved et Lindetræ. Grenaa: en lang Bro over et Vand med en Stjerne og en Halvmaane over. Ebeltoft (Ebletoft): et Ebletræ med Frugt paa Grenene. Skanderborg: vides ikke. Randers: tre Taarne med blaae Spidser, og en Bro over en flydende Aa. Mariager: et omvendt Anker og 1648 (det store Segl har Aarstallet 1700). Hobro: en Bro paa 6 Stolper, ved hver Side en Bildmand, Aarst. 1648. Viborg: har i ældre Tider havt i Stadsseglet tvende Dommere, en gammel og en ung, ſiddende paa Domstolen; den nyere Tid har gjort diſſe tvende Dommere til — Adam og Eva ſtaaende ved et Træ imellem ſig. Skive: en lang Bro, hvorunder ſees en Drot (Laxort); Aarstallet 1579. Ribe: 3 Silb. Alborg: en Bygning med 3 Taarne foruden Spidse, paa det mellemſte Taarn en Port, hvori ſtaaer en Løve i blaåt Felt; nedenunder 3 Aal. Hjerring: St Catharinas Billed med en Krone paa Hovedet, en Stav eller et Sværd i den ene Haand og et Slags Hjul i den anden, det lignende Hjul ſees paa hendes Kjørtels Nederdeel; Kjørtlen er rød og guul, hun ſtaaer paa et sort og gult Gulv, ved hendes Fødder ligger en Mand med Krone paa Hovedet og støttende ſig paa ſin Albue. Skagen: en Figur, ſom Nogle forklare ved en Hale- eller Fiſke-Lyſter, Andre ved en Fyr-Pande (Alluſion til Fyrtaarnet); men ſom rimeligviis er en Riſt, da St. Laurentius var Stedets og Kirkens Skytſpatron. Seglet har Indſkriften: Voris Hob tihll Gudt allen og 1630. (Fortſettes.)

Kjøbenhavn. — S. Eriers Tryk og Forlag.

Industriudstillings= Tidende.

1852.

Nr. 11.

Redigeret af Claudius Rosenhoff.

4 Sk.

Hvad er Industri?

„Kjære Hjende! jeg min Håndste
Kaster Dig for Foden hen;
Holder Du ei paa det Danste,
Kalder jeg Dig aldrig Ven.

Giv mig nu da først tilkjende,
Hvad forstaaes ved „Industri“?
At ei Duft af Danmarks Hjende
Man bemærke skal deri.“ — —

Gud bevares, Holger Danste!
Lydst Du dog ei for Dig seer;
Stjøndt det gaaer med Ordet ganske
Som med Lydskernes „Berkehr“.

Industrien slutter inde
Kunsthid, Virksomhed og Drift;
Men et Navn paa Danst at finde,
Bilde falde noget stift.

Biting er dog jo en Kamme;
Er den fremmed af Natur,
Kan det være os det Samme,
Naar dens Billede kun duer.

Hid, foruden af Indstrækning,
Hellig Kunsthid kalde vi
Uden megen dansk Betænkning
Eigefrem nu: Industri.

Dg i den Forstand vi tage
Alt, hvad Haand med Hand formaaer —
Mele lad Enhver sin Rage,
Naar det Hele Brød kun faaer!

Sukker.

Ved at betragte det smukke klare Sukker,
som et Par af vore Raffinaderier have udskillet,
og hvoraf Hr. H. D. Fabricius's er opført

med Pris, nemlig fra 18 til 20 f pr. Pd . en gros, medens Helsingørsgadens Raffinaderi (idetmindste ikke dengang) ingen Pris har angivet, — hørte vi den Bemærkning at Sukker var det sødeste Salt. Dette er nu vistnok en Sandhed, skjøndt det klinger som et Paradox; og hvo som ikke ad den kemiske Vej kan komme til denne Overbevisning, ville vi blot henvise til den Erfaring, at Drifkevarer, der ere meget forsøbede, ikke slukke, men snarere forøge Tørsten. Hermed ville vi ikke fraraade Nogen (hvad desuden ingen „Sukkertand“ lod sig fraraade) at frasisge sig Nydelsen af Sukker; thi efter vor Mening, er Sukker baade sundt og nærende; det Gæste, vi have at indvende imod Sukkeret, men som desværre nok er dets største Dyd, er dets Haardhed i den crySTALLINSTE Form, hvorved Tænderne sandsynligviis læderes. — At Folk har faaet Smag paa dette „søde Salt“ er slet ikke saa underligt; man har jo læst, at der gives Nationer, hvis Børn med den største Fornøielse sugte paa et Stykke salt Salt, hvad skal man saa sige om det søde?

Imidlertid faldt det os dog ind, paa Hjemveien at tænke lidt over Sukkerets Alderdom, d. v. s. at tilbagefalde i vor historiske Grindring, i hvilket Aarhundrede man egentlig havde begyndt at finde Livet saa surt, at det absolut maatte forsødes. Ved vor Hjemkomst søgte vi efter passende Hjælpeilder, og sandt omfjerd Et og Andet af nogen Interesse betræffende en saa populair Gjenstand, der vilde være endnu sødere, hvis ikke den fatale Menneſtehandel dermed stod i Forbindelse. — Da vi antog, at vore Læsere, selv om de have besøgt et „Sukkerhuus“ og seet, hvorledes Raffineringen gaar for sig, dog ikke i Almindelighed kunne faae ifinde at granſte efter Sukkerets Historie, saa skulle vi her gjøre dem Sagen beqvemmere, ved at meddele, hvad vi have fundet i berørte Henſeende — det er ikke Meget.

Vort Sukker var, som man kan begribe, ubekjendt for de Grækere og Romere; de forsøbede deres Episer med Honning, hvilket ogsaa, ligesom endnu, brugtes i Medicinen. I Aaret 625 opdagede Paulus Aegineta, eller nævner

idetmindste, en Rørhonning (mel arundinaceum) — et sødt Salt, der af sig selv forekom af en Rørplante, men som urigtigen af Nogle antages at være det nuværende Sukkerør. Denne Substant brugtes i lang Tid, men det var dog ikke virkelig Sukker. Først den græske Medicus Joha Actuarius, der levede i det 12 eller 13 Aarhundrede, skal have vovet at bruge Sukker. — Upaatvileligt er det vel, at Sukkerøret fra Asien først er kommet til Cypren, derpaa til Sicilien, hvor det allerede i Aaret 1148 blev stærkt dyrket, da ogsaa tidlig til Madeira og de canariske Øer, og enten derfra, eller fra Angola paa den afrikanske Kyst først bragt til Brasilien. Dempst er tager sikkert feil, naar han paastaar, at man først har fundet Sukkerøret paa Den Øvja.

Kunsten at indfoge Sukkeret skal ikke være opfundet førend i Midten af det 15de Aarhundrede. Kunsten at raffinere det er af en sildigere Oprindelse, og skyldes en Venetianer, som derved skal have erhvervet sig en Formue paa 100,000 Kroner. I Slutningen af det 16de Aarh. var Sukkeret endnu saa dyrt, at de Fleste behjælp sig med Moscovade, eller med Sirup, eller med den gode gamle Honning. Men siden Kaffe, The, Chocolate ere indførte, og siden politiske og sociale Edikebryggerier ere stegne i Antal, er Sukkerets Forbrug tiltaget umaadeligt og derved Prisen bleven billigere. — Lad os altsaa bruge dygtig Sukker, desto mere vil det falde i Prisen — det er reen Deconomi!

Redskab — Verktøi.

Man spurgte engang en Bondemand, hvilken Forſkjel der var paa en Forordning og en Anordning. „Det er let at forklare“, sagde Bonden, „en Forordning — det er en Forordning, og en Anordning — det er en Anordning“, og hermed var Definitionen færdig.

For at det nu ikke skal gaae os, som det gif Bonden, med et Par eenstyddige Ord, som

for Diebliffet ligge os nærmere, nemlig: Redskab og Verktøi, tillade vi os at gjengive Benj. Georg Sporons smukke Betragtninger over disse Ord's nærbeslægtede Begreber.

Redskab er det, ved hvilket og formedelst hvilket en Ting gjøres; Verktøi det, hvormed det gjøres. Hiint betjener man sig af i at gøre en vis Ting; dette, til at gjøre en vis Ting. Alt det, den Arbeidende bruger i sin Haandtering, det er hans Redskab. Endog hans Stol, han sidder paa, naar derved til hans Arbeide gives ham en Bequemmelighed, kan kaldes hans Redskab. Men en Stol, hvor nyttig den end til Arbeidets Befordring maatte være, kunde dog ikke kaldes hans Verktøi.

En Hammer er i Smedens Haand og Høvlen i Smedferens et Verktøi. Men Ambolten hos Smeden og Høvlebønten hos Smedferen er et Redskab; thi der virkes Intet med dem, men ved dem og formedelst dem. Saaledes kan Pennen og Griffet maaskee kaldes et Verktøi i deres Haand, som bruge det; men Papiret eller Tavlen med hvad andet, som kunde bruges derved, ere slet hen Redskaber.

Forstjellen synes da egentlig at være denne, at Verktøiet nytter, fordi det føres, styres, bruges; Redskabet derimod idet det bruges. Alt Verktøi kan da og kaldes Redskab; thi det, som nytter, fordi det bruges, nytter og idet det bruges. Men ikke tværtimod.

En Riffert er den Stjernefyndiges Redskab, men den kan ikke kaldes hans Verktøi; thi Rifferten gjør selv det, den gjør, nemlig leder Straalerne igjennem; og han gjør egentlig Intet med Rifferten, men ved og formedelst Rifferten. Ligeledes har det sig med Veir-Jagttageren og hans Veirglas. Formedelst Veirglasset gjør han sine Jagtagelser og Slutninger, men ikke egentlig med Veirglasset: det er da hans Redskab. Vel sandt: man siger, at see med en Riffert, og maaskee man ogsaa ikke vilde tage i Betænkning at sige: at gjøre Jagtagelser med et Barometer; men det er nok ikke den første og egentlige Bemærkelse af Ordet „med“; endstjøndt det derfor ikke negtes, at Talemaaderne ere gode nok.

I det Figurlige giver en altfor stor Misagt paa denne Forstjel en betydelig Feil i Udtrykket. Moses bør ikke kaldes Guds Verktøi ved Lovgivelsen paa Sinai, men Guds Redskab. Paa samme Maade kan Luther kaldes Forsynets Redskab til sand Oplysnings Befordring; men ikke Verktøi.

Det, som da udgjør Forstjellen imellem Redskab og Verktøi, er det, at en Ting enten virker selv det den gjør, eller og ikke virker uden at drives eller føres, tvungen af noget Andet. Et selvvirkende Væsen, hvoraf et andet Væsen betjener sig, kan da ikke kaldes Verktøi, men maa, just fordi det utvunget virker selv, kaldes et Redskab.

Det kunde derfor maaskee give en Blanding i Udtrykket til at forstærke en Mening, naar man om et taabeligt Menneffe sagde, at han havde været et andet ondt Menneffes Verktøi, for ikke engang at gjøre ham den Ære, at have tænkt eller virket selv. Historien giver og Exempler nok paa saadanne blot Verktøier for Andres Ondskab.

„Solgt.“

Naar vi see dette lille Ord hist og her — endog temmelig hyppigt — anført paa ubstillede Gjenstande af den mest forstjellige Natur, da glæde vi os meget derover. Ikke formedelst den Binding, som vedkommende Udfiller kan have ved Salget, thi Industriudfillingens Bestemmelse er jo ingenlunde den, at være en „mid i Byen“ beliggende Central-Boutik med „lige Indgang“ til Gunst for saadanne Producenter, der ikke selv boe paa et „nær somt Strøg“; — men fordi det vidner om Interesse og Deeltagelse, fordi det — saa at sige — bekræfter den gamle Sætning: et godt Ord finder et godt Sted. — Det er en Opmuntring for Udfilleren, en Spore for Andre til fremtidigen ikke at holde sig tilbage med den fatale Undskyldning: hvad kan det hjælpe?

Det vedkommer os ikke, her at undersøge

Motiverne til Høbmandskabet, hvilket desuden vilde blive et vanskeligt Stykke Arbeide, da disse kunne være og vistnok ogsaa ere høist forskjellige. Men saa meget er dog vist, at det ikke blot er Kunstgjenstande, Luxusartikler o. s. v., der have fundet Affætning, men at ogsaa saakaldte nyttige Sager, Redskaber og Værktøier af og til ere betegnede med et „Solgt“. Kan man altsaa end i nogle Tilfælde betragte Salget som Rigmandens Tribut paa Haandværkerens Alter, vil man i andre Tilfælde finde en for Sælgerne glædeligere Opmuntring, nemlig: at man har virkelig Brug for hans Arbeide.

Vi gjentage det: Udstillingen er ingen Bazar; men desuagtet kan denne Bihensigt retvel forenes med Hovedviemedet. Vi haabe ogsaa, at det Gavnlige af et vedvarende Udstillingssted, s. Ex. Børsen, saaledes som vi tidligere have ytret, vil blive indlysende.

Notitser.

Til Hovedcataloget er nu udkommet et „første Tillæg“ (sluttet d. 15de Aug.) og faaes for 4 š. Det nævner 84 nye Nr., hvoraf flere, ligesom i Fortegnelsen, indeholde forskellige Gjenstande. Samme Tillæg er vedføiet en alfabetafisk Navne-Fortegnelse over Udstillerne, hvad enten de optræde i Egenskab af Person eller Fabrik, Forening, Etablisement, Selskab o. s. v. med Henviisning til det Udstillede Nr., — en Indretning, der meget letter Opsøgningen.

— Iblandt de i Tillæget anførte Gjenstande nævne vi som en Curiositet: en Melon, som veier 21 Pund, fra Handløgartner Meisling paa Jagtveien.

— De danske Byers Vaaben. (Fortsat.) —
 — Jylland. Søby: Jomfru Maria med Kristusbarnet og Omkriften: Sigillum Sebiense. Flastrand ubekjendt, ligesom Hals, da de i Vaaben- og Segltiden ansaaes som Fisserleier og Flekker. Thisted: et kronet Jomfru Maria Billede med Barnet, rundtombestraalet med en Glorie. Rykjøbing (paa Nørre): en Due staaende paa en Niegreen og Karstallet 1556, Ribe har et stort firkantet Segl (fra det 13de—14de Aarhundrede), der forestiller en anelig Bygning med et høit og et lavt Taarn; af det første udspringe tre kronede Løver. Varde: en kronet Løve, der staaer opreist over et Band, og en Indskrift med gothiske Bogstaver samt 1547. — Lemvig: et Taarn, staaende paa eller i Bølger, med et høit Spir, paa hvilket er en Stang med en Klob og paa Spidsen en Hane; ved hver Side af Spiret sees en Stjerne. — Hølstebro: St. Jørgen til Hest, sridende med Dragen paa en Bro; Karstallet 1652. Ringkjøbing: en langbenet Dren, staaende paa et Bjerg med udstrakte Binger ifærd med at flyve; Karstallet 1625. Eolding har et ottekantet Segl; Vaabnet er en Dren med udstrakte Binger staaende paa et Bjerg, nedenfor hvilket sees en Dal med en mindre Bakke, hvorpaa vorer et Træ. Fredericia: en opstaaende gul kronet Løve i blaat Felt, i den høire Fremfod en Krumsabel, i den venstre en Palmegren, samt Valgspøget: Pro Pace Armatus. Beike: endeel Strømme, løbende imellem to høie Bjerge og med en Bro over i Form af en Due, som sammensøier Bjergene, beplantet med høie Træer.

☞ Notitser og Vink dette Blad angaaende ville være Red. velkomne, og modtages hos Forlæggeren, Gøttersgade Nr. 333.

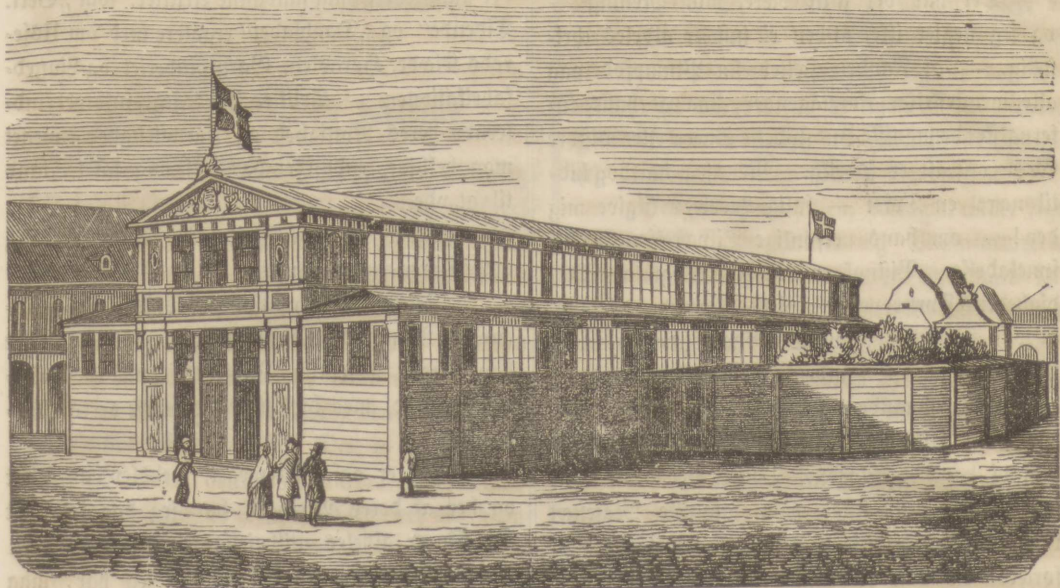
Kjøbenhavn. — S. Tiers Tryk og Forlag.

Trykt i Industriudstillings-Bygningen i den af Massinbygger Ed. Riisen udstillede Furtigpresse.

Industriudstillings= Tidende.

1852.

Nr. 12.

Redigeret af Claudius Rosenhoff.

4 Sk.

Repræsentanten.

En Sømand gif med Standssegang
Fra Ende og til anden;
Han ikke fløited', ikke sang —
Det var en stille Banden.

Omfi der fik hans Tanker Ord,
Som Sømands Ord kan falde,
Han sagde: „Man den halve Jord
Seer her i denne Halle.“ —

„Nei stop, min Ven!“ man ham afbrød:
„Du Indenlandsk kun stuer;
Vor Smedker Bord og Sopha bød,
Vor Smed har udstilt Skruer.“ —

„Mon Guld og Sølv og Perlemoer
Dg mere saadant Andet
Da ogsaa som Meloner groer,
For Pokker! her i Landet?“

Nei, vi, min Fa'er! maae hente Sligt
Til Jer fra fjerne Zoner,
Dg derfor er det Løgn og Digt
Det Flag, som her man toner.“

Saa bandte han. Men pludselig
Den Søbjørn blev formildet:
Han seer en SkibsmodeL, som sig
Har synes her forvildet.

„Aha! det var en anden Snak;
Her seer saa smaat jeg Skroget;
Nu skal I have mange Tak —
Det var dog altid Roget.“

Ehi Ingen tænke kan og tro
Hvad Ondt en Sømand døier —
Dansk er det lille Skib dog jo
Dg det mig her fornøier. . . .“

Det var nu hans Repræsentant,
En Anden har — en anden;
Dg hvo, som her sletingen fandt,
Gaaer bort med stille Banden.

Forskrivninger til Fanden.

Det har vel altid været min Mening — og jeg negter ikke, at den ei just er aldeles kristelig, — at Fanden sætter sin Plumpsod paa alle mennestelige Foretagender, saa at hans infernalske demoniske Indflydelse i meer eller mindre Grad overalt er sporlig. Men jeg har dog hidtil næret en Tvivl — salig Luther tilgive mig den! — om hans personlige Tilværelse og Tilsyneladelse. Vistnok er det begribeligt, at Eneighedens Tyrste vel ikke vilde være saa erkendum, at vise sig ved hoi Lys Dag paa Gader og Stræder med Horn i Panden, Svands, Hestefod, og en Blære i Haanden, saaledes som i gamle Dage, eller som Djævlene i Casottis Pantomimer, saasom vi have et velordnet Politii, der i saa Tilfælde snart vilde faae Hs. sataniske Majestæt ved Vingebenet, ikke at tale om, at han i sligt forældet Costume vilde jage sine Kunder fra sig; og derfor holder jeg ogsaa for, at hvis han som Person virkelig ikke er nedmanet ved Hjælp af den rene — d: e: slet ingen — Tro til Jordens Kerne, saa at kun hans Indflydelse er mærkelig paa dens Overflade, saa maa han fremtræde i en til Liderne og Sæderne svarende anstændig Skikkelse. Men hvor langt jeg i saa Henseende er fra det Rette, hvor sikkert det er, at Løgnens Fader endnu den Dag i Dag — idetmindste naar han kommer i Embedsmædfor — har sit behørigt Skilt og sine Identitets Rekviziter med sig, dette fremgaaer af følgende sandsfærdige Historie.

En Dag kom en ung Mand til mig, tilkjendegav sig som en Haandværker og spurgte, om jeg ikke redigerede det Blad, der blev trykt i Udstillingsbygningen. Da jeg havde bejaet dette, udbad han sig Tilladelse til at meddele mig Noget, men som just ikke var fortalt paa et Dieblif. Den unge Mand's hele Væsen behagede mig, og med sand Fornøielse opmuntrede jeg ham til at aabne sit Hjerte; thi det lod til, efter hans Tale at domme, at hans Meddelelse mere var af en Skristestols Natur, end i Industriens Interessesje, — hvilket forsaavidt rigtig-

nok gjorde mig ondt, da jeg i Enhver, som nævner Industriudstillingen, venter en solid Medarbejder, der kan levere mig saadanne Artikler, som „Berl. Tidende“ og „Dagbladet“ regalere med om Udsærvs Klæde, Høravlens, Garnspinderiet og Linnedfabrikationen, — Artikler hvilke jeg, fuldtvel indseende deres Nyttighed og Fornøielse, meget maa beklage, endnu ei har seet mig sat i Stand til at yde.

„Troer De paa Fanden?“ faldt han mig med Døren ind i Huset.

„Det er et Samvittigheds spørgsmål, Høiherede! Men min Tro i saa Henseende vil ikke have nogen væsentlig Indflydelse paa den Opmærksomhed, med hvilken jeg vil høre deres Meddelelser.“

„Det er ogsaa ligemeget,“ vedblev han, „hif og her af deres Dringer har jeg dog seet, at De ikke er aldeles utilbøielig til at — — men jeg vil strax gaae til Sagen. Jeg har, maa De vide, været forlovet med en god og smuk lille Pige i nogle Aar. Vi ere egentlig Søstendebørn. Forleden Dag gif jeg og Amalie — det hedder hun — hen sammen, for at see Udstillingen. Ved hvert Stykke Meubel bleve vi staaende, og halvt i Skjemt halvt i Alvor ytrede jeg: Gid jeg kunde give Dig et saadant Meublement, naar vi skulle sætte Bod! Hun meente vel, at Mindre kunde gjøre det; men skjøndt hun, som sagt, er en god Pige, troer jeg dog nok, at hun ikke just vilde blive vred over at see sig i slige Omgivelser. Især var der nu et stort Speil, som trak os Begge til sig; jeg veed ikke, hvordan det gif til, men jeg kunde ikke komme bort fra Speilet; det forekom mig, at Amalie endnu var smukkere, endnu saae mere blid og god ud, naar jeg saae hende tilsmile og tilnikke mig fra den blanke Flade. Imidlertid traf vi Bekjendter derinde. Nogle fik sat paa mig, Andre paa hende; vi bleve adskilte, og jeg gif nu omkring for at opsøge hende, hvorved jeg atter kom hen til det forherede Speil — —“

„Det var ganske naturligt,“ bemærkede jeg; „thi da De var bleven silt fra Deres Forlovede paa dette Sted, maatte De have en Formodning

om, at hun vilde søge det, saasnart hun kunde frigjøre sig fra det fremmede Selskab."

(Fortsættes.)

Af en fransk Tale om Industrien.

Man skulde ikke tro, at den for Letfindighed saa udfregne franske Nation, endog umiddelbar efter den store, blodige Revolution, skulde have saa levende Interesse for Kunst og Haandværker — disse fredelige, materielle og profaiske Gjenstande — saaledes, som det dog frengaaer navnlig af den Beretning, hvilken Gregoire gav i de Femhundredes Raad, den 26de Floreal (den 15de Mai) 1798. Det er meget længe siden! vil man maaskee udbryde. Ja, vistnok er det saa; men de Sandhedsord, der ved denne Leilighed bleve udtalte, ere evigunge, de ere ogsaa talte for vor Tid, og saa moderne, at de, sagde ved „Industrimødet“, ingenlunde vilde være Anachronismer. Vi skulle her blot anføre nogle Brudstykker; de ville tilstrækkeligen bekræfte vor Paaastand.

Efterat fornævnte „Borger“ Gregoire har berettet det Vigtigste om Conservatoriets (for Kunstnerne og Haandværkerne) Tilstand, om dets Dplag af Modeller ic., og især har hvælet ved den af Vaucanson skænkede Samling af over 500 Maskiner, ytrer han:

„Man maa undre sig over visse Folks Haandnækkethed, som endnu bestandig see Farer i Industriens Forædling og Arbeidets Simplificering, fordi mange Arbeidere, efter deres Paaastand, derved blive berøvede Midler til at forskaffe sig deres Underholdning. Det samme Sprog førte ogsaa Afstøverne, da Bogtrykkeriet blev opfundet; og Matroserne i London, som vilde gjøre Opstand, da Westminsterbroen blev bygget; og endnu for neppe syv Aar siden maatte man i Rouen skule de Maskiner, som bleve brugte til Bomulds-Spinding. Efter denne barnagtige Indvending maatte man tilintetgjøre Maskiner til Strømpers Forfærdigelse, til Sildens Afvinding, og alle de Mester-

værker, som Industrien har frembragt til Selskabets Lykke. Behøves der da en saa stor Anstrengelse, for at indsee, at vi have mere Arbeide end Arme, at dets Pris bliver formindsket ved Arbeidets Simplificering, og at det er et usejlsomt Middel til at indføre en betydelig Handel, som nedslaaer den udenlandske Industri, ved at ubelufte deres Vares Concurrance?“

„Brugen af Maskinen, betragtet under Agerdyrkningens, Industriens og Manufakturernes forskellige Synspuncter, har til Gjenstand 1) at faae en større Qvantitet af Arbeide med en sparsommere Anvendelse af Menneskekræfter og et ringere Antal af Individer, 2) at give Fabrikterne en større Fuldkommenhed, uden derfor at forudsætte en større Duelighed hos Arbeiderne. Heri bestaaer den uhyre Forskjel imellem Paraguays Indvaanere, som melc deres Marker med Kørnes Ribbeen istedet for med Leer, og Euro-pæerne, som har bragt det til at spinde, og endog at væve Metallerne.“

„Den — siger Jean Jacques Rousseau — er sand fri, som ei til sit Ophold har nødig at sætte en Andens Arme til sine. — Hvad han siger om Individer, lader sig fuldkommen anvende paa Nationer. Kunsternes Forædling er Frihedens opholdende Princip; at afryste fremmed Industries Nag, er at sikre sin egen Uafhængighed.“

„Denne Sandhed saarer ny Kraft, naar man betænker, at Industri er et af de virksomste Midler til at forjage Udvævelser og Laster — Dovenskabs Følger. Friheden kan ei have andre Støtter end Oplysning og Dyden, og man vilde forraade Folkets Sag, om man ei uophørlig glemte for det, at Uvidenhed og Usædelighed ere skadelige Udværter, som fortære Staten.“

Gregoire gaaer nu over til at omtale, i hvilke Industriegrene de Franske staae tilbage for Ublændingerne, og hvilke hvori de kunne kappes ja overgaae deres Naboer. Sammenstillingen synes meget upartisk. Derefter nævner han de nyere Opfindelser, iblandt hvilke vi blot skulle udhæve: Jernets Forvandling til Staal, ved hvilken Tilværlning Republiken undgik at betale

Ublandet for støbt Staal, hvoraf der dengang i Paris alene aarlig indførtes 60,000 Pd.

Det er ogsaa et smukt Træk af Gregoire, at han i sit Foredrag ikke taler som en Pariser, men som en fransk Borger, d. v. s., at han ikke vil, at Alt skal opbygges i Paris. „Departementerne — siger han — maae tage Deel i denne Indretnings Belgjeringer, den lovgivende Forsamling kan ikke have nogen Forkjærlighed for nogen særdeles Deel af Republiken. Den Gjerrighed, hvormed visse Folk gjerne ville sammenkrabe i Paris alle Geniets Producter, er ligesaa uretfærdig som upolitisk. De ville, om det kun var muligt, forlange, at man ogsaa lod bringe Triumphbuen fra Oranges, Pont du Gard og Amphitheatret i Nimes til Paris. Midlerne til Underviisning maae udbredes over hele Republikens Overflade, ligesom man fordeleer Reverbere i alle en Stads Gader.“

Han viser, hvor skadende dette Sammenbygningsystem har været i mange Retninger, og hvilke uheldbringende Følger Mangel at Communication imellem Landets forskjellige Dele har bevirket, hvorledes disse adskilte Dele ere bleve fremmede for hverandre, og hvorledes nyttige Skiftes og Opfindelsers Udbredelse er bleven forhindret eller dog forsinket.

Derefter slutter han saaledes:

„Der gives ikke en eneste Borger, som jo Kunsternes og Haandværkernes Fremstridt maa ligge paa Hjerte; enhver Dag, enhver Time behøver han deres Hjælp. Kongers Stolthed anstod det at bygge Palladser paa deres Sveds og Laarers Beføstning, som de kaldte deres Undersaatter, men en republikansk Regering beskæftiger sig med Anstalter, som tjene til at udbrede Lykken fra oven af ned til Straahytten.“

Nr. 232.

Ovennævnte Nr. angives i Fortegnelsen at være „en indbunden Bog“, udstillet af Hr. Bog-

binder L. E. Møller. Ved nærmere at tage denne Bog i Oiesyn vil man see, at den ikke ganske er indbunden paa sædvanlig Maade. Det har nemlig altid havt Vanskelighed at indbinde Bøger, der bestaae af enkelte Blade, f. Ex. Kobberer ic., da man først paa forskjellig Maade har maattet sammenbringe adskillige Blade til et Hefte, for senere deri at kunne anbringe den saakaldte Hefstning eller Syning. Dette er afhjulpet ved Anvendelsen af Gummi; idet Bladene her ere sammenbragte ved Katschu eller Kautschuk.

Den under Nr. 232 udstillede Bog viser saaledes Kautschukens Styrke. De paa Siderne indlagte Stykker ere Steentryk og tilligemed de indvendig paa Bindet siddende Blade udførte i eget Steentrykkeri.

En ser Associationsider.

Baucanson (hvem vi have berørt i Brudstykker af en fransk Tale) var en Dag i ondt Lune over nogle Lyoneserarbejdere, som slavisk hængte ved den gamle Elendrian. I sin Hid-sighed kaldte han dem for Gsler. — Ligesom forfærdet ved Lyden af dette Ord, standsede han pludselig, — smilede og — fik en Idee. I Diebliffet forfærdigede han en Maskine, saaledes indrettet, at et Gsel, idet det dreiede en Vinde, som bevægede Kjæden og gav Skytterne det behøriges Spil, drog Laden op og ned, og tilvirkede et blommet Løi. Man har opbevaret Prøver af dette, ligesom Maskinen har sin Sjældenhed.

Notitser.

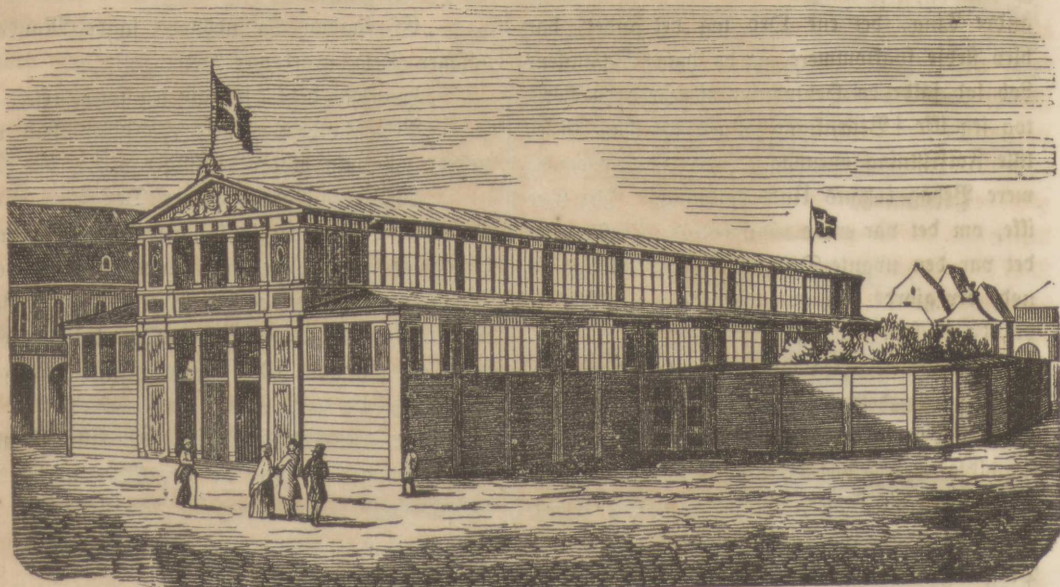
Industriarbejdet er nu i fuld Gang. — Indtegningsfinder Sted i Localet, Kongens Nytorv Nr. 5, 2den Sal.

Kjøbenhavn. — S. Triers Tryk og Forlag.

Industriudstillings= Tidende.

1852.

Nr. 13.

Redigeret af Claudius Rosenhoff.

4 Sk.

Svalesang.

Moder, Moder, see hvor breder
Sig et nyt og stort Palads!
D, her vil til mange Reber
Næste Joraaer blive Plads!

Snart til Afrika vi drage,
Naar først Løvet hvirvler ned;
Men vi vende jo tilbage,
Bringe Vaaren atter med.

Da skal her vi bo og bygge
Paa det delige Palads;
Her er Sikkerhed og Skygge
Dg for alle Unge Plads.

Mens I Gamle, som I pleie,
Drage ind i Kongens Slot,
Vi til samme billig Leie
Her vil faae det trygt og godt. — —

Datter! nei, naar Løvet falder,
Denne Bygning falder med,
Dg naar Vaaren hid os kalder,
Finde tomt vi dette Sted. — —

Men hvi lod man da ei være
Sligt Palads at bygge her? —
Det mit Barn, vil Dagen lære;
End er det kun Morgensfær.

Flyve vi dog selv ei over
Det usikre, store Hav?
Sæd at vinde, Fæs man vover;
Den kun faaer, som Noget gav!

Forskrivninger til Fanden.

(Fortsat.)

„Nok muligt!“ indrømmede min Gæst.
„Men imedens jeg nu atter stod der og beundrede det gode Arbejde og gjorde mine Bemærkninger i mit stille Sind over den menneskelige Opfindsomhed, nærmede sig en aldrende lille Mand. Han havde et saa venligt aabent Ansigt, at jeg retsøm følte mig fristet til at give mig i Snak med ham. For at indlede Sam-

talen, spurgte jeg, om han mente, at Speilet var solgt. Han benegtede det og lod til at vide god Bæfke om Alt herinde. Vi talte om adskillige andre Ting, det ene Ord tog det andet, han blev stedse snaffommere, og da han i Samtalens Løb lod falde en Hentydning til Hebe og Tørst, tog jeg ikke i Betænkning at indbyde ham til en lille Forfriskning ovenpaa, da jeg fandt mere og mere Behag i hans Underholdning. Jeg veed ikke, om det var mine vidtsvævende Tanker, eller det var den uvante Drif, jeg til usædvanlig Tid nød, der gjorde mig ør i Hovedet; men Nok er det, da vi kom ned igjen i Salen, var jeg ligesom forvandlet. Jeg havde reent glemt Amalie, og dog var det netop hende, der bragte mit Sind i Bevægelse. Jeg saae hende sidde i den forgyldte, med Fløiel betrukne Kænestol, omgiven af de smukkeste Sager, Bygningen havde at opvise; hun var som en Dronning, og al den Pragt og Luxus havde jeg skabt. Vi kom nu hen til de forskjellige Daguerreotypen. Hvad det dog er for en herlig Opfindelse — sagde jeg —, saaledes ligesom at kunne frastjæle Speilet sit Billede og fastholde det. — Ja — indrømmede han — og hvor mange Mennesker have ikke fundet Erhverv ved denne Opfindelse? — Det var et smukt Træk af den franske Regering — bemærkede jeg —, at den affjødte Daguerre denne Opfindelse og publicerede den for den vide Verden — Na ja, saamænd! svarede han med et sølsomt Smil. — Kunde man dog — vedblev jeg — være saa heldig at gjøre en saadan Opdagelse, der kunde skaffe Indtægt, Navnkundighed, og mange Andre Brødet. — Det var vel ikke saa vanskeligt, mente Manden, og det uhyggelige Smil fremtraadte tydeligere.

„Vi vare imidlertid komne ud i en af Rotunderne, hvor det var kjøligere. Jeg vedblev at forfølge den Idee, som Daguerreotypen havde fremkaldt hos mig, og ytrede blandt Andet, at jeg ikke vidste, hvad jeg vilde give for at være saa lykkelig at gjøre en Opdagelse eller Opfindelse af lignende Natur. Ved en noget usorgsigtig Berørelse af en Hæftelsekniv, eller hvad det var for et Redskab, der stod, kom jeg til at saare

min Pegefinger. Det blødte temmelig stærkt, men jeg var for dybt inde i mine Betragtninger til at ændse det.“

„En saadan Opfindelse,“ sagde Manden, „ligger Dem meget nær.“

„Hvordan det?“ spurgte jeg forundret.

„Ved Fandens Hjælp“, vedblev han og pegede paa min blødende Finger.

„Hvorledes! Hvad mener De?“

„H! De behøver jo kun ved denne gode Leilighed at give Fanden en Smule Revers, en Anviisning paa det dog Ubestemte: Sjælen efter Døden, for det Bestemte: en Opfindelse, hvorved De kan komme i Besiddelse af en elsket Pige, Ære, Anseelse o. s. v.“

Forundret betragtede jeg den lille Mand. „Med hvem har jeg da den Ære at tale?“ spurgte jeg.

„At skjule mig var aldrig end min Bane.

Jeg heller aldrig dulgte

Mit gode Navn, skøndt Skjæbnen det forfulgte.

Jeg kalder mig — — —

„De kalder Dem?!“ udbrød jeg spørgende, da han holdt inde, efter at have fremsat dette Vers af en bejendigt Digter.

„Jeg kan ikke saae Fanden til at rime paa „Bane“, skal jeg sige Dem,“ svarede han leende.

„Men for Fanden!“

„Hys! nævn ikke mit Navn saa høit. Ja vist er jeg Fanden. Og for at komme til Forretningerne, seer De, saa har jeg længe mærket, at De speculerede paa en Speculation; men uden min Hjælp kommer De dog ingen Begne. Hvor til Dmsvøb iblandt Mænd? De har i dette Dieblif Blod, jeg har Pergament. Skriv Deres ærede Navn under dette Certificat, og inden De veed et Ord deraf, har De drømt en Opfindelse, der slaaer Sparto til Daguerres.“

„Det er — tænkte jeg ved mig selv — en gal Mand. Han har paa Bidstrup faaet et Nys om Industriudstillingen, er smuttet fra sine Bevogtere, har taget en Plads paa Koeskibejernbane og er nu her. Han bilder sig ind, han er Fanden — det er hans fixe Idee; Andre ud-

give sig for Vorherre eller Kristus, de ere ikke saa beskedne. At modsigge ham, kunde være farligt, vilde i alt Fald give Anledning til Dødelighed; bedst derfor at tale ham efter Munden. Saaledes tænkte jeg, som sagt, og indrettede mine Ord derefter."

"Altsaa er De Hr. Fanden," sagde jeg, "og De vil virkelig staae mig bi med en lille Opfindelse imod det omtalte Pennestrøg?"

"Ja. Her er Pergamentet."

Med disse Ord fremtog han af en stor Lædertegebog et Papir, dyppede en medhavende Fjerpen i mit Blod og bød mig skrive.

Noget ængstelig, mere over den formeente Gales Selskab, end ved Tanken om min Sjæl, som jeg stod i Begreb med at frafrivte mig, søgte jeg mig et beqvemt Sted til Pult. Jeg veed ikke, om det var en Havreknusemaskine eller en Kornharpe, men det forekom mig som det var et Marterredskab fra Helvede, hvorpaa jeg havde lagt Pergamentet. Mit Mod svigtede mig; det løb mig iiskold ned over Ryggen. Men et Blif paa Manden, der godmodig leende ligesom ventede paa min Underskrift, bevægede mig til at fortsætte Spøgen, for ikke at bringe ham i Harnisk. Jeg havde allerede skrevet mit Fornavn da det faldt mig ind, først dog at læse Documentet. Det løb, saavidt jeg kunde forstaae, slet hen paa, at jeg gav min Sjæl Fanden i Bold formedelst modtagne Tjenester. Jeg fandt det i sin Orden nærmere at erkjendte mig om disse Tjenesters Natur. Den saakaldte Fanden blev ikke stødt over mine Betæneligheder; meget mere tilkjendegav han sin Tilfredshed over min Forsigtighed, hvor der handlede om noget Skriftligt."

"De husker vel," sagde han, "det smukke Speil, ved hvilket jeg havde den Ære at gjøre Deres Bekjendtskab."

"Ja vistnok," svarede jeg med et Suk, tænkende paa Amalies Udstyr.

"Godt! dersom vi med vore forenede jordiske Kræfter trommede løs paa dette Speil, hvad blev saa Følgen?"

"At Glasset vilde gaae i tusinde Stykker." "Rimeligviis! med et rundt Tal; nogle flere eller færre kommer her ikke i Betragtning. Nu vil jeg derimod lære Dem, hvorledes de skal tilberede Glasset saaledes, at det bliver saa elastisk som Biskelæder, at man kan kaste Steen paa Folks Ruder, uden at de knække — hvad synes De om en saadan Opfindelse?"

"Den lader sig høre."

"Saa skriv da under!" — —

(Fortsættes.)

Et Sælvordopsats.

Vi meddele herved vore Læsere en Chemityperet Afbildning af det af Hr. Guldsmed Herz (St. Kjobnagergade 40) udstillede og under Nr. 819 i Fortegnelsen opførte Bordopsats, hvis Pris er ansat til 1450 Rbd.

Naar man hørte og her har yttret, at dette smukke Stykke har faaet en maaffæ mindre heldig Plads i Udstillingslocalet paa Grund af, at Tegningen til samme ikke har været forevist Akademiet for de skønne Kunster, eller af dette er blevet approberet, saa troe vi at kunne forsikre, at en saadan Smaalighed ingenlunde har fundet Sted, saa at Opsættets Placering, forsaavidt den virkelig maatte være ugunstig, er en reen Tilfældighed. Vistnok er det saa, at Tegningen ikke er af nogen navnkundig Architect, men at samtlige større og mindre Figurer og Zirater ere componerede i Hr. Herz's eget Værksted; dog er det Hele saavel som Enkeltheberne udført med en saa reen Smag, at det neppe kunde falde Nogen ind i Opstillingstiden først at spørge om Autoritet og Autorskab, naar det kom an paa at anvise et saadant Stykke en passende Plads. —

Hvad Arbeidet angaaer, da have vi kun hørt det gunstigt bedømt saavel af Folk i Faget, som af saadanne, der kun dømmes umiddelbart efter Indtrykket. — Vi maae navnlig udbæve Frugterne foroven, som udarbejdede med megen Dygtighed, især naar der tages Hensyn til, hvorlidet der i vor Tid gives Leilighed til at præstere deslige Arbejder.

Notitser.

Industri-Udstillingen har i Aagen fra 23. til 29. Aug. været besøgt af 9,645 Pers. eller i Alt siden dens Åbning den 5. Aug. af 30,140 Personer, foruden Abonnenter.

Kjøbenhavn. — S. Eriers Tryk og Forlag.

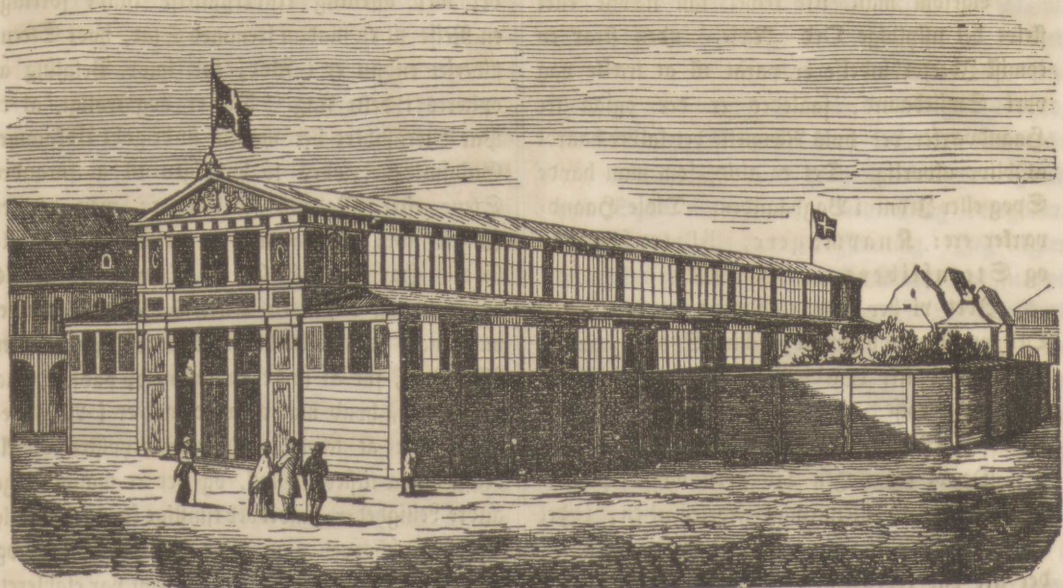

Solobordopsats af Juveler. Herk.

Industriudstillings= Tidende.

1852.

Nr. 14.

Redigeret af Claudius Rosenhoff.

4 Sk.

En Tønde Guld.

Harde jeg en Tønde Guld,
Glas og Jern jeg skulde kjøbe,
En Bazar i England støbe,
Men af danske Sager fuld.

Daglig aaben for Enhver,
Fri Entree jeg vilde byde;
Alt, hvad Landet kunde yde,
Skulde findes samlet her. — —

Det var smukt, min ædle Ven!
Bidner om Din gode Jver
For hvad Borgerstanden giver
Bærd og Bægt og adler den.

Dog, desværre! har ei Du
Denne Tønde Guld for Liden,
(Jaaer den neppe heller siden) —
Siig da, hvad Du ofrer nu?

Skriftens Enke, som sin Hvid
Ned i Fattigblokken lagde,
Meer end mangen Rlig dog bragde, —
Siig da, hvad Du bragde hid? —

Sm! — jeg er en fattig Mand;
Jeg min Mari jo gav til Bunke,
Dg trods Onsdagsgjæster strunke
Er min Jver reen og sand. — —

Har Du og med Kjærlighed
Mildt retfærdigt Alt betragtet,
Dgsaa paa det Ringe agtet,
Som fandt her et Tilflugtssted?

Ikke blot hvad Alles Blit
Fængsler, just, de gyldne Smykker;
Dgsaa hine simple Stykker,
Som fra fattigt Bærksted gif?

Fulgte blindt Du Tidens Gang
Til den Bittige at spille?
Taug Du feig i Spotten stille,
Eller mod den Sværdet spang?

Er Du Industrien huld,
Kan Din Skjærv den Held berede, —
Kan om den Du ogsaa frede
Uden nogen Tønde Guld!

Om Steenslibere.

Ligesom man ikke retvel kan nævne eller skrive det ufsyldige Ord „Næse,“ uden strax en comist Ideeforbindelse er parat til at trække paa vort Smilebaand, saaledes er der ogsaa tre Haandværker ved hvis Nævnelse det falder haardt at blive alvorlig. Det er altid, som man havde Spøg eller Ironi i Baghaanden. Disse Haandværker ere: Knapmagere, Platenflagere og Steenslibere.

I det vi her ville tillade os at tale nogle Ord om den sidstnævnte af hine Syssler, maae vi derfor forudstikke de ædle Riddere af Høsebaandsordenens Devise: *Honni soit qui mal y pense*, og den Forsikring, at vi mene det ganske alvorligt.

Da vi for nogen Tid siden med diplomatisk Noiagtighed gjennemgik Fortegnelsen, i det Haab at finde en eller anden Industri og Drift, der ikke var repræsenteret i Kjøbenhavns Industri-Udstilling, men fandt kun den dyre Stivelse til 16 Rbd. pr. Pbd., saa afsøgte vi trostigen „Steensliber“ paa vor Liste, da vi stødte paa Nr. 266 og 267 i Fortegnelsen. Under nævnte Numre have nemlig d'Hrr. Glasliber J. Ronge udstillet forskjellige slebne Glas, og Graveur P. C. Schulz Prøveaftryk af Baaben-Segl, „skaarne i Steen“. Men det var en Overilelse af os: Glasliber og Steengraveur ere ikke Steenslibere; denne borgerlige Syssel er virkelig ikke bleven repræsenteret.

Aarsagen er ganske naturlig. Kjøbenhavn har ingen Steenslibere. Her er en Mand, som afliber Glas for Glashandlerne, og her har været en Glas- og Agatliber ved Navn Hr. Carlsen, hvilken Sidste nok neppe mere besætter sig med Slibning; men forøvrigt er denne Kunst aldeles udyrket. Forsaavidt har heller ikke Udstillingen kunnet levere nogen Prøve; thi hvad man hos Juvelererne seer i Forbindelse med Guld og Sølv, er vistnok ikke slebet hertillands.

Smidlertid synes os dog, at hiin Kunst er saa støn og saa nyttig, at den vel fortjente paa en eller anden Maade at oplives. De optiske Instrumentmagere slibe jo dog en Deel af deres

Glas, om end ikke alle. Det vilde altsaa vist ikke være vanskeligt at udfinde et Par Lærlinge, der med offentlig Understøttelse kunde foretage en Reise til en saadan fremmed Stad, hvor Steensliberiet endnu er i Flor, for imod Betaling at oplæres i dette Fag. Det er dog troligt, at et Par Steenslibere her maatte finde godt Udfomme. Guldsmedene nødes jo hyppigen til at forandre Stene efter Modens Fordringer; men her er Ingen, som kan paatage sig at aflibe, eller tilslibe. Har man f. Ex. et Smykke af en vis Størrelse og ønsker en Steen indfattet i samme, maa man søge iblandt en Masse Agater eller Edelstene, for at finde en som netop passer; paa at tilpasse, hvad man allerede har, er i Almindelighed ikke at tænke. Daguerreotypister o. A. bruge ogsaa tilslibet Glas, og der er mangfoldige andre Leiligheder, saavel ved kunstige som ved simple Arbejder, hvorved man vilde ty til et Glas- og Steensliber-Værksted, naar et saadant var etableret.

I saa Henseende at kunne concurrere med Ublandet, kan her ikke være Talen om. Men det er heller ikke Hensigten, der kun gaar ud paa at afhjælpe et Savn, der undertiden maaskee kan være føleligt nok, og dog ikke ganske lade denne Kunst forsvinde hertillands.

Vi ønske, at en kyndigere Pen, end vor, vilde ytre sig om denne Gjenstand; men for vort Vedkommende maa det være Nok med dette Bink og disse Antydninger, hvormed vi paa bedste Maade ville have Steensliberiet bragt i Grindring.

Forskrivninger til Landen.

(Fortsat).

Uden Betænkning suldsførte jeg nu mit Navns Underkrift. Den lille Mand vilde strax tage Documentet; men jeg holdt det tilbage — endnu var jo Betingelserne fra hans Side ikke opfyldte. Da han bemærkede min vistnok ikke ubesviede Mistanke, knurrede han; men det hjalp ikke: vilde han have Forskrivningen, saa maatte han først

give mig den tilsigtede Anvisning paa at gjøre Glas seigt. Omfider ryffede han ud med en lille Bog, eller egentlig et Federal, med løse Blade og Opstrifter. Han bladrede deri, ligesom for at fraspøge Noget. Nu tog jeg ham først ret i Diesyn, og jeg saae tydeligt, at han havde en Hestefod og i det Hele taget saa temmelig lignede Djævlens, saaledes som jeg har tænkt mig ham. Det var altsaa dog intet Vidstrups-Lem! I samme Dieblif opstod en uimodstaaelig Lyft hos mig til at narre Fanden, til at spille ham et Puds. Han vilde jo dog — tænkte jeg — fralifte Dig Forstrivningen, uden at hde den Tjeneste, der var nævnt i samme og betingede den. Jeg snappede altsaa Bogen fra ham, beholdt mit Revers i Haanden, spændte Been for ham saa han tumlede baglænds over en Smørkjerner og løb, det bedste jeg kunde, ud af Rotunden og ind til Orgelet, hvor et Instinct sagde mig vilde være det bedste Aflyl imod Djævlens og alt Djævelskab.“

Med Opmærksomhed havde jeg fulgt den unge Haandværkers sære Beretning. Ligesom han havde holdt Fanden for en stakkels vanvittig Flygtning, saaledes var jeg nu tilbøielig til at antage, at han selv havde en Rem af Hudens, saa at han enten, hvad han dog ikke lod til, havde en lille Skrueløs, eller havde drømt den hele Historie. En tredie Mulighed var vel ogsaa tænkelig, nemlig: at Mennesket var blevet forledet til at gaae over til Mormonerne. Da jeg ikke kjender disses Læresætninger, uden i alt Fald af Maryats „Monsieur Biotets Reiser og Eventyr“, 2den Deel, saa vidste jeg heller ikke, hvorvidt Fanden havde nogen Hovedrolle i samme. Paa onde Vænder troe de rigtignok, og Joe Smith kunde see alle Ting i og under Jorden, vinde store Guldstænger og Sølvplader, — alt Dette havde jeg læst; men det var endnu ikke den virkelige Fanden. Da imidlertid Religionsværmeri i mere eller mindre Grad er Galsskab, saa var det i Grunden ligegyldigt, om en af hine Emisfaires, der kalde sig Stor-Commandeur, Prinds af Zion, Greve af Jerusalem, Directeur for det hellige Collegium &c. havde gjort

ham forrykt, eller han paa anden Maade havde hentet sig sin Raptus. Gal var han altsaa, og var han det ikke, havde han idetmindste drømt. Saaledes sluttede jeg, og var netop ifærd med at overveie, hvorledes jeg bedst skulde tage Sagen, for om mulig at komme til nogen Bished, da det unge Menneske atter begyndte saaledes:

„Man siger for et gammelt Ord: Hvad med Synd man saarer, med Sorg bortgaaer. Saaledes gif det omtrent ogsaa mig. Jeg negter ei, at det ikke var saa ganske honnet, at snappe Bogen og Papiret fra Fanden, det var ikke stort bedre end Vold og Herværk; men jeg gif da ogsaa Glip af Frugterne kan jeg troe. Neppe befandt jeg mig i Sikkerhed og havde været saa heldig at finde Amalie, førend jeg fremtog den omtalte Bog, der skulde lære mig at gjøre Glas, som ikke kunde slaaes itu — Glarmesterne til liden Vaade. Forhuppet figede jeg lidt ind i den, tog et af de første løse Blade ud og gav Amalie det Dvrige i Forvaring. Hvorledes det er gaaet til, begriber jeg ikke. Hun gjemte Sagerne, som jeg med mine egne Dine saae, i sin Tasse; men da vi skulde stilles, var det Altsammen borte — jeg havde nær sagt Fanden i Vold.“

Ugerlig over denne trivielle Oplosning, hvilken jeg følte mig fristet til at betragte som et Fjif, bemærkede jeg ironisk, at det Blad, han havde udtaget, formodentlig ogsaa var forsvundet, pulveriseret til Millioner Atomier formedelst Fandens usynlige Kraft.

„Nei,“ svarede han rolig, og fremtog en Strimmel Pergament, hvorpaa med smaa gothiske Bogstaver var sammengnidret Noget, jeg aldeles ikke kunde læse. „Her er det; og det er netop denne Opstrift, der bringer mig til Dem. Maaskee staaer her Noget paa, som kan være os Begge til Gavn. Jeg har Tillid til Dem. Vi kunne godt være To om Hemmeligheden, og hvad Sjælen angaaer, saa har jeg jo, efter hvad jeg har fortalt Dem, kjøbt Fanden en Pibe. Vil De derfor behage at læse.“

„Det lader jeg nok være,“ sagde jeg, stirrende paa Pergamentet, uden at kunne finde anden

Mening, end at Bogstaverne vare gothifte og ikke engang saadanne som i vore Dage nu og da bruges.

„Det var rigtignok slem. Men skulde det ikke være et Slags Speilskrift? Saadanne gamle Alchymister — og med en Saadan havde Fanden ikke lidet tilfælles — skrev gjerne forkeert, for at ikke Alle og Enhver strax skulde kunne læse deres Recepter.“

Følge dette Bink betragtede jeg Strimlen nøiagtigere og holdt den for Speilet. Manden havde Ret, det var virkelig skrevet paa den nævnte Maade. Ved Hjælp af et godt Forstørrelsesglas og Speilet udfandt jeg da Indholdet, og da jeg efterhaanden nedskrev Linie for Linie, eftersom jeg fik den dechiffret, saa seer jeg mig istand til at meddele, hvad der stod paa Pergamentet, og tager heller ikke i Betænkning, saa noie som muligt at publicere det her. Foreløbigen skal jeg kun bemærke, at den største Deel var et Slags Chronologisk Tabel, Glasmageriet vedkommende, den nok kunde være skrevet eller diceret af Fandens, og heraf vil jeg kun anføre nogle enkelte Data, som forekommer mig vigtigst; men at den øvrige, mindre Deel bestod af Aphorismer og Sentenser, som neppe have den omhandlede Person til Forfatter. Slutteligen fandtes en Anvisning til den Kunst, som den mig besøgende Haandværker saa gjerne vilde lære; men jeg maa beklage, at det er det Sted af Sedlen, jeg mindst seer mig istand til at udtyde.

(Fortsættes.)

Notitser.

De danske Byers Baaben. (Sluttet).

Slesvig. Haderslev: en hvi Bro over et rindende Vand; Broen hviler paa tre Hvalvinger. Aabenraa: tre Nakreler under hverandre og en Figur, der ligner Neptun med Treforken. Tøndern: et seilende Skib. Sytt (Den) to overforslagde kronede Sild, ogsaa en enkelt Sild uden Krone. Flensborg:

to ud af et rødt Taarn springende blaae Løver (saaledes findes det allerede i Documentet fra 1350). Freskjøbing (paa Trø) et Trø og Aarstallet 1629. Slesvig: har et meget gammelt Baaben (Documenter fra 1299), der forestiller en over et brusende Vand opmuret Befæstning med et høit Taarn i Midten, paa høire Side en Halomaane paa venstre en Stjerne med sex Straaler. 3 Løbet af forskellige Aarhundreder er dog Baabnet blevet noget forandret. Stapelholm: en Morterstøber. Frederiksstadt: det hofstensschauenborgiske Rældeblad ovenover to Strømme. Ekersørde: en Muur med Stakværk, hvorpaa staaer 3 Taarne; fra det venstre Taarns Spidse springer et Eger ud imod det mellemste Taarn. Husum: et blaat Plankværk i gult Felt, i hvis Portal sees de to blaae slesvigiske Løver over hinanden. Eidersted (Landskabet): 3 Skibe. Tønningen: en Tønde. Gardingen en Kirke med et lidet Taarn paa hver Ende.

(Lilleg og Kettelser). Hillerød (Frederiksborg) har vel, som tidligere anført, intet Baaben; dog har Byen en Fane med et Lindetræ. Rjøges Baaben har Aarstallet 1574. Korsør har i 1742 faaet en Krone over sit Kors. Skjelskør har tre forskellige Indsegl. Et fra 1592 er en oval Bro, foruden Kirker og Bygninger, som findes paa det fra 1647. Restved har efter A. 1481 faaet 3 Kroner. Nyborgs Byes Baaben er ogsaa 3 Taarne. Rudkjøbings 3 Fisk i Byens Baaben, ere Rudskaller.

Paa Industriudstillingen

findes

Prøver af Værktøi for al Slags Haandværk,
 — af Hakkelsemaskinknive, Leer og Skjæreknive,
 — af finere Knivsmedarbejde,
 — af Bæveritter til al Slags Bøvning samt Patent Brodknive, hvorpaa jeg tillader mig at henvende den almindelige Opmærksomhed, idet Enhver her vil finde Nødvendighedsartikler, for hvis Godhed jeg tør indestaae. Theodor Marsstrand,
 fiore Kongensgade 57—58.

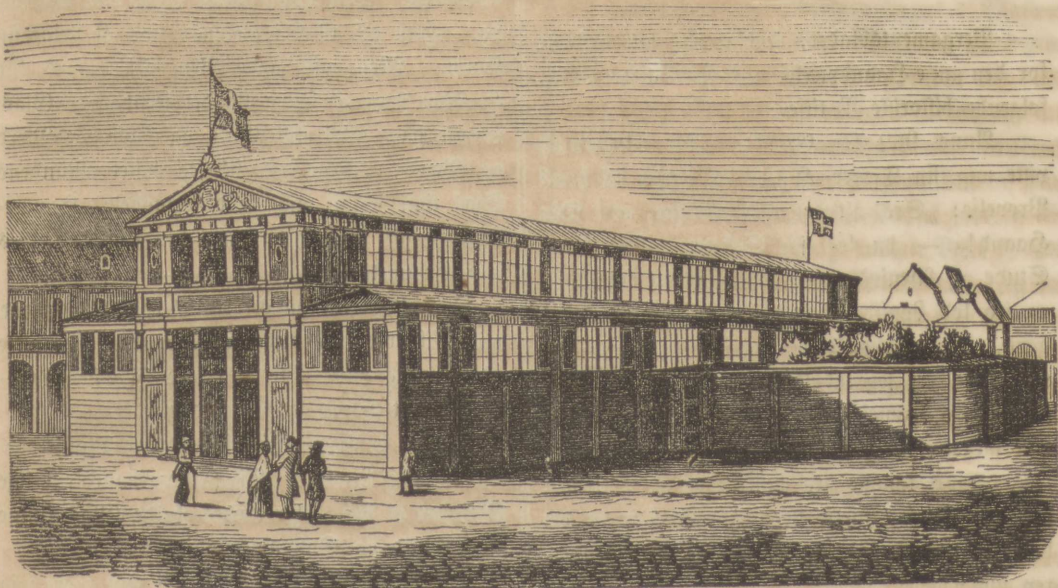
Notitser og Bink dette Blad angaaende ville være Red. velkomne, og modtages hos Forlæggeren, Gøthersgade Nr. 333.

Kjøbenhavn. — S. Triers Tryk og Forlag.

Industriudstillings= Tidende.

1852.

Mr. 15.

Redigeret af Claudius Rosenhoff.

4 Sk.

Et Frieri.

Han havde lidt Mere end Perler og Guld
Den gamle særfindede Fatter:
Af Obligationer han Skuffen har fuld
Dg saa — kun en eneste Datter.

Hvad Under, at Friere strømmede til
Som finde Elise elskværdig?
Men Ingen af Herrerne eie hun vil,
Dg Kurven til Alle er færdig.

Dog elsked' hun længe en Yngling i Løn,
Sam Hjertet hun ene har givet;
Nu kommer, som Veiler, han frem med sin Bøn:
„Dr. Fader! Du skænke mig Livet!

Du skænke Elise mig! Længe vi To
Har enige været om Tingen;
Dg nu har mit Hjerte ei Rist eller No,
Før Myrthen hun bærer, som Ringen.“

„Ja Søn, i Din Alder det ikke er sært,
At Giftermaalstykker regere;
Men først Du fortælle mig: hvad har Du lært?
Et Haandværk skal hende ernære.

Selv har jeg arbejdet med Dre og Saug,
Bed Fyrretræ tjent mig hver Stilling;
Min Svigersøn han maa tilhøre et Laug,
Da først mig behager hans Stilling.“

„Paa Dre og Saug jeg kun lidt mig forstaaer,
Men Alle ei Tomrer kan være;
Det Huus, som Du bygger, jeg maae formaer,
Dit Bord kan jeg kunstigt laere.

Dit Fyr til Mahogny forvandler jeg nemt,
Jeg „aadrer“ hvad Træ Du forlanger;
Dg faaer jeg Elise ei, doer jeg bestemt,
Dg Du gaaer bag efter af Anger...“

„Naa, naa! ei saa hidfig! — Saa tag hende kun!
Alt skal dog Mahogny nu være.
Lidt nytter mit Nei vel, naar Ja siger hun —
Men hold dog mit Fyr smukt i Værel!“

Forskrivninger til Ganden.

(Sluttet.)

Pergamentsbladet, hvilket jeg nu oplæste for den unge Haandværker, indeholdt altså bl. A. følgende historiske Notitser:

Anno 969 før Chr.*). Da Jehovah viste mig sin Tjener Job og sagde til hans Prøvelse: „See, alt det, som han har, er i Din Haand!“ — da lod jeg Sabæerne slaae hans Stude og Aseninder, og han vømmede sig saare, og jeg lod Lynilden fortære hans Faar og Drenge, som vogtede dem, og han gav sig end ynkeligere; og jeg lod Chaldæerne ligeledes overfalde hans Kameler og deres Bogtere, og han blev meget elendig tilmode; og endelig lod jeg en heftig Vind komme fra hiin Side af Ørkenen, der tog fat i Husets fire Hjørner saa at det begrov hans Sønnere og Døtre, og Job sønderrev sine Klæder. Men da jeg selv udstrakte min Haand og knuste hans Glas og spredte det som Avner for Vinden, da vaandede han sig i Støvet og streg: „Jeg er en ruineret Mand. Nogen kom jeg til Verden, nogen gaaer jeg herfra.“ — Glasjet var dyrere end Guld.

A. 30 f. Chr. — Efter Octavians Seir ved Actium blev Ægypten en romersk Provinds, da blev ogsaa de ægyptiske Glasarbejder befsjendte i Italien. Men Cicero, der døde d. 7. Decbr. 43 f. Chr., nævner allerede disse Varer, medens Plinius d. Æ., f. 23 A. f. Ch., bevidner, at Glasmagerkunsten allerede dreves i Gallien og Hispanien — de Hedninger gad jeg ikke have Noget at bestille med; de vare mig sikre nok alligevel.

A. 16 efter Chr. — Tiberius (Claudius Nero), den anden romerske Keiser, var en Mand, jeg kunde bruge. Han holdt meget af Glas, især carfunkelrødt; thi det lignede Blod. Paa sædvanlige Betingelser folgte jeg til en Glasmager

den Kunst, at gjøre Glas saa haardt, at man end ikke med en Hammer kunde slaae det itu paa Ambolten. Den Tølse havde ingen Aar betinget sig. Han gik til Tiberius, for at sælge sin Kunst. Men min gode Ven Tiberius lod Hovedet slaae af ham; thi det jernhaarde Glas, meente han, vilde stille Guld og Sølv ved Værd og Værdi. Saaledes fik jeg halet Mandens Sjæl tidligere til mig, end formodet; Hemmeligheden gik tabt med ham, kunde atter sælges som Hemmelighed og — — —

„Holdt, for Guds Skyld! Holdt!“ afbrød min Tilhører mig bleg og skjælvende. „Læs ikke videre! Jeg ønsker ikke at erfare Glashemmeligheden; mit Hoved er mig kjærere.“

„Der er ingen Tiberius i vore Dage,“ bemærkede jeg leende. „Tilmed var hans keiserlige Majestæt et Fæ. Hvorledes skulde Glas kunne gjøre Guld og Sølv overflødig?“

„Ja, ja, vilde ikke en Keiser just gjøre mig et Hoved kortere, kunde dog en eller anden Glas-hytte udsende sine Spioner paa mig og stoppe mig Munden til med Muld. — Men læs dog lidt endnu!“

Jeg vedblev:

A. 238 havde man brogede Ruder. Kloge Folk bilde sig rigtignok ind, at have fundet Glasvinduer i Gruset af Pompeii; men det Glas er smeltet i min Døn og falder meget i det svedblaae.

A. 526. Da Frankerne toge Gallien til Pyrenæerne fra Vestgotherne, var der Glas i Frankerigetets Kirker; men i de saa Huse, hvor det fandtes, havde jeg Prioritet.

A. 674. Da Abbed Benedict lod bygge Weremouths nye Abbedie, lod man komme en Glasmager fra Frankerige; men da vi ikke kunde blive enige om Betingelserne, lod jeg heller ikke Anlægget lykkes. Derimod et Aarhundrede derefter, nemlig

A. 774, da Carl den Store erobrede Rom, blev der sat farvet Glas i Italiens Kirkeruder, og jeg tog Romertogene til Indtægt.

A. 1180. Til Kirker, Kloostere og Abbedier har jeg altid haft et godt Die. Derfor lod jeg

*) For Tidsregning var rigtignok brugt, dog stod der ikke før eller efter „Chr.“, men en underlig Figur, omtrent som et Spørgsmaalstegn; thi: „Ganden flyer for Korset.“

ogsaa Abbediet St. Denys faae Vinduer med indbrændt Glas, Alt imod lovlige Renter. Samme Aar, da Philip August var Konge i Frankrige, fik man i England Glasvinduer, naturligtvis først i de Fornemmes Huse. — Silvigere har jeg faaet Vinduer gjort til en passende Gjenstand for Skat — man kalder det en Mærkets Gjering, i den barnagtige Mening, at jeg ikke kan taale Lyset.

A. 1291 da Acre erobrede, da Korstogene endtes, havde jeg en ret artig Transaction i den gode Stad Venedig. En af mine Kunder havde sat sig i Hovedet at ville have et Glasværk udenfor den svømmende Stad. Jeg hjalp ham. Jeg lod blot en rød Hane gale paa en Glashyttes Tag i Byen, de vise Fædre befalede da alle saadanne farlige Gæfers Flytning, og nu blev Murano en berømt Fabrik. Men da man ikke vilde give mig, hvad der tilkom mig, lod jeg den silvigere geraade i Forsald.

A. 1458 fik jeg efter Venas Sylvius' Sjæl. Han blev mere forbausset over Wiens Pragt, fordi de fleste Huse havde Glasvinduer, end en vis Mand, som jeg ikke har Lyft at nævne, da jeg viste ham Jerusalems Pragt og bød ham falde ned for at tilbede mig.

A. 1557 da der var Krig imellem Frankrige og Spanien, og da Sebastian var Konge i Portugal, anlagde nogle saakaldte stikkelige Folk de Glashytter, der endnu findes i Londons City. Det var ikke efter min Røgebog; jeg havde indrulleret nogle bohimske Glasmagere. Disse kaldtes til England og anlagde Newcastle Hytterne.

A. 1673. Hertug Buckingham lod sig sende en Portehaise fra Paris til London. I Paris har jeg altid gjort gode Affairer. En af mine Belyndere magede det saa, at der var Vinduer i Portehaisen. Nu blev der gjort Tafelglas til Spille og Karether, og 10 Aar derefter, nemlig

A. 1683 havde man ved allehaande Kneb og Rænker, selvsølgelig ved min Bistand, afluret Venetianerne Kunsten at gjøre det finere Glas.

A. 1676 havde en forløbet Italiener halvt om halvt forskrevet sig til mig. Vi stode endnu

i Handel, da han ved Hjælp af en Glasmager fra Brabant og en tydsk Apotheker, paa hvilke jeg havde Fordringer, vilde anlægge et Glasværk i Sverrig, hvor der siden 1641 var gjort grønt Glas. De Hemmeligheder, jeg endnu ikke havde lært ham, vilde han afhændige i Hannover; men det lykkedes ham ikke, og jeg havde den Trost, midt i min Uergelse over at gaae Glip af ham, at see ham døe i Fængsel i Casfel som en Bedrager. Af det i Sverrig anlagte Værk er siden opstaaet de Kongsholmske Glashytter — jeg formoder, de blive aldrig ret til Noget.

„Men — sagde min Gæst, den unge Haandværker — af denne Optegnelse synes at fremgaae, at Fanden har en ikke liden Indflydelse paa det hele Glasvæsen.“

„Ja,“ indrømmede jeg, „det er tydeligt nok. Og nu bliver det da ogsaa begribeligt, at Fanden staaer bag ved dem, der speile sig til usædvanlige Tider, ligesom der neppe slaaes en Rude itu, uden at Fanden paakaldes — det er saa klart som Crownglas, at Fanden er Glasmager af Profession.“

„Hvad staaer der saa Bibere paa Papiret?“

„Det er skrevet, som det lader til, med en anden Haand; der staaer ellers:

„Har Du lært en Profession eller en Kunst, da dyrk den med Flid, med Alvor, med Nærighed! Betragt den kun med Stolthed, som den bedste af alle! Dyrk den, gjør Dig suldkommen i den! Men spild ikke Din Tid, Din Arbejdslyst og Din Rattero ved at gruble over Opfindelser iblinde. Kun den i Videnskaben Indviende, eller et lykkeligt Tilfælde, hvorover Du dog ikke er Herre og som ikke just kommer, naar Du kalder, kan nu og da, naar Tiden er moden og har Brug derfor, fremdrage en ny Opfindelse. At bortkaste det mindre Viise for det større Uviise, er en Taabelighed og leder til et endeløst Maal.“

„Det skal nok være Moralens?“ sagde den unge Mand lidt stødt.

„Føromodentlig,“ svarede jeg. „Men bi lidt, nu troer jeg at kunne finde Rede i Opkriften til det stærke Glas:

Lacrimae vitreae, vitrum stillaticium bragtes

i Aaret 1661 til England af Prinds Ruprecht — — —

„Hvad siger De? Knegt Robert? — Jeg vil ikke høre Mere.“

„Lad os dog læse Resten:

Prinds Ruprecht. — Paul Baptista Valbus viste de første phiolae bononienses —

„Det kan jeg ikke forstaae.“

„Derved er meent Glasdraaberne og Bologneser-Glaster eller Springkolber. Kjender De ikke de smaa Glaster eller Glasdraaber, paa hvilke man kan hamre temmelig haardt uden at de springe i Stykker; men saasnart man afbrækker det yderste af Stilkene, falde de hen i Pulver?“

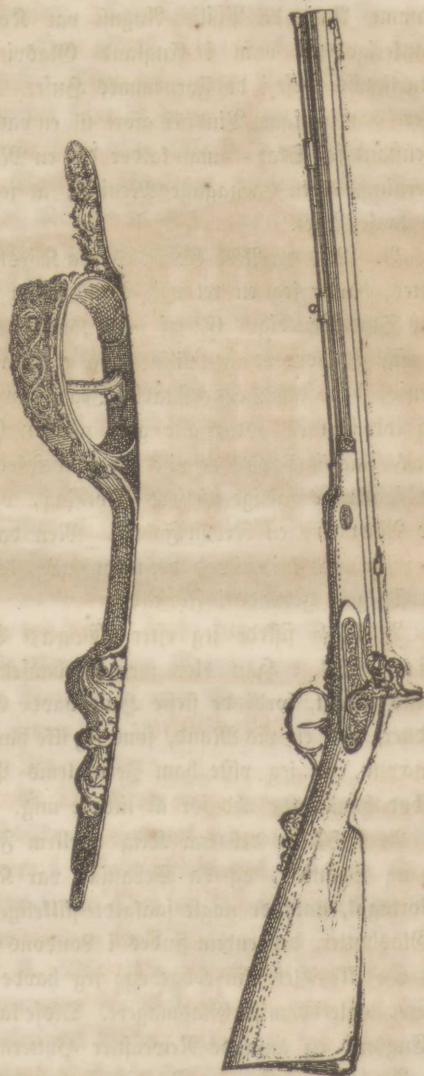
„At jo! — Fanden har Fanden ikke været Fanden; men En, der har villet havt mig til Bedste.“

„Meget muligt!“

Vi meddele her en Afbildning af et af de forskjellige smukke Jagtgeværer, som Hr. Bøssmager G. Christensen har udstillet (under Nr. 851) til en Priis fra 10 til 200 Rbd. Nærværende er det kostbareste, nemlig til 200 Rbd. Den ene Tegning forestiller selve Bøssen, den anden derimod Boilen, for at give en Idee om dens smagfulde Forjiring. Alle Kjendere ere enige i, at det er et udmærket Stykke, hvis Forfærdigelse vidner om en ualmindelig Dygtighed i dette Fag, og hvis Accuratesse i de mindste Enkeltheder lader formode, at en ikke ringe Tid maa være anvendt paa Udførelsen. — Vi finde maaskee længere hen Leilighed til nærmere at omtale dette fortjenstlige Arbeide.

(Ved Tegningen er opstaaet en Speilvending, der opdagedes for seent til retvel at lade sig ændre. Hanen er naturligvis ikke paa venstre Side af Ekspættet.)

Notitser.

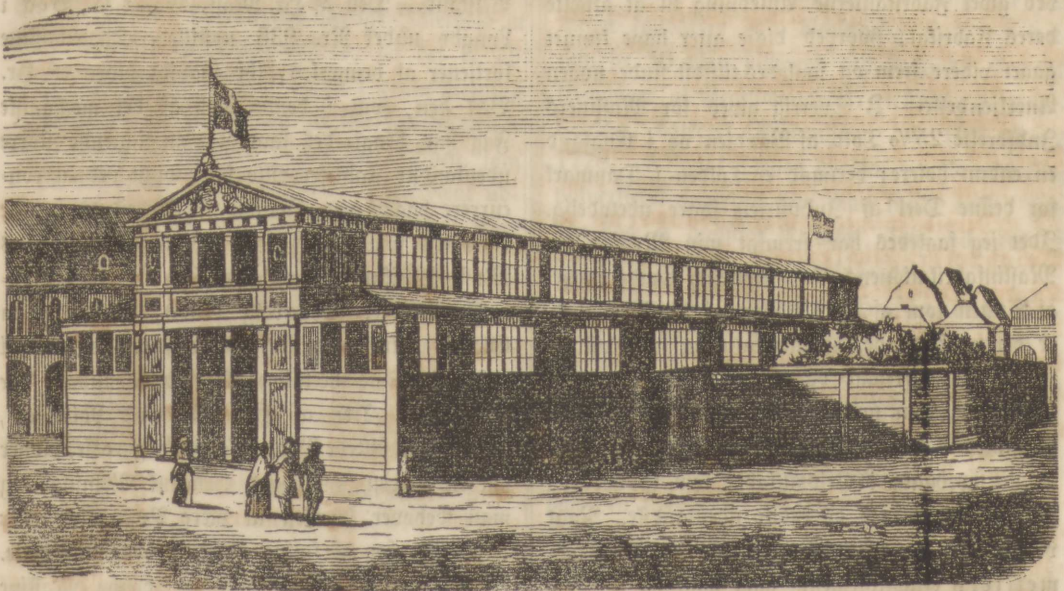
Industri-Udstillingen har fra den 30te f. M. til den 5te Septbr. været besøgt af 10,469 Pers. eller siden dens Aabning den 5. Aug. af ialt 40,609 Personer, foruden Abonnenter.

Kjøbenhavn. — S. Friers Tryk og Forlag.

Industriudstillings = Tidende.

1852.

Nr. 16.

Redigeret af Claudius Rosenhoff.

4 Sk.

Skilsmisescene.

En „Deeltager“ stod med sit „Afgangskort“
Dg Konen sin ved Portalen,
Da viste man ham til Krogen bort,
Dg skilt traadte Parret i Salen.

De havde nu delt baade Dndt og Godt
Dg hængte sammen som Burrer;
Bed Seperationen sukker hun blot,
Men han mod Bestyrelsen knurre.

„Saa skulle vi — sagde den fridige Knart —
Gaae ind, som forskjellige Stykker;
Dg det er nu bare den lumpne Markt
Dg disse engelske Rykker.“

Bed Mandens Arbeid samlede de;
Hun mellem alt Andet det kjendte;
Her var saa meget Deiligt at see,
Mod Mandens hun altid sig vendte.

Ei Noget herinde saa herligt hun fandt, —
Dg Uret hun havde vist ikke, —
Misundelsen seer jo dog aldrig grant,
Men klart sue Kjærligheds Blifke. —

Da Parret omsider fra Bygningen gif,
De skiltes vel kun ved hin Snurre,
Dg det sandt Konen en morsom Must,
Mens Manden blev ved at knurre.

Noget om de udsillede Gjenstande i det mechaniske Fag.

Der er vist neppe noget Land, hvor Ma-
skinsfabrikationen saa lidet understottes, som just
her i Danmark, og dog er denne Industrigren
gaaet frem uden at være beskyttet ved nogen Told,
af en saadan Natur som f. Ex. Klædefabrikationen.
Den er gaaet frem, uagtet de større Forbrugere
i Danmark i Reglen have forstrevet deres Ma-
skiner, og disse vare først gode, — naar de kom
fra Udlandet. Forbrugerne have derved lagt for
Dagen, hvor lidet den danske Industri var an-
seet i deres Dine, og Maskinsfabrikationen vilde
endnu den Dag i Dag have staaet meget langt

tillbage, dersom dog ikke abstillige Forbrugere havde interesseret sig for den danske Industri og derved givet Fabrikkerne Anledning til at affætte deres Fabrikat, hvorved disse atter have kunnet gaaet videre frem og saaledes tilsidst finde nogen Anerkjendelse. I Sverrig gives for Maskiners Indførelse 25% Told af Værdien og i England en endnu højere; derimod er Tolden i Danmark for denne Deel af Industrien saare ubetydelig. Idet jeg saaledes har fremsat min Mening om Maskinfabrikationens Understøttelse, baade saavel af Staten som af dens Borgere i Almindelighed, er det paafaldende, at Fabrikationen af Maskiner dog er gaaet fremad og det ikke i een eller nogle Retninger, men næsten i Alt hvad som omfatter Maskiner til de forskjelligste Industrier, og disse maale sig baade i Prisbillighed som Godhed og smuk Udførelse med de bedste udenlandske. Naar vi nu betragte dHr. Baumgarten & Burmeisters Etablisement, maa man da ikke forbauses over deres utrolige hurtige Fremstridt, isærdeleshed naar man seer tilbage for 8te Aars siden; og er den af disse Herrer under 934 udfillede Dampmaskine af 10 Hestes Kraft ikke et slaaende Bevis for, til hvilken Grad af Fuldkommenhed de have bragt det. Skjøndt Maskinen ikke er i Gang, ville Kjendere dog ikke kunne negte, at den baade med Hensyn til Construction som Udførelse finder en værdig Plads i Udstillingslocalet. Gamst & Lund, som er et meget ældre Etablisement og i Besiddelse af ligesaa gode Værktøier som Baumgarten & Burmeister, have ligeledes repræsenteret dem paa den danske Udstilling, og enhver Industridrivende ventede med Begjærighed og ikke uden Grund at see noget ganske Overordentlig fra dette Etablisement for at kunne sammenligne det med Baumgarten & Burmeister. Men Ingen kan dog retvel negte, at de fra Gamst & Lund udfillede Dampmaskiner, Nr. 949, 950, staae tilbage baade med Hensyn til Construction som Tegning og Udførelse for B. & B., som er saameget mere paafaldende, da Capitalen er i deres Hænder; og medens yngre Etablisementer have maattet konkurrere dem frem, have Gamst & Lund glædet

dem ved Besiddelsen af en stor Del kongeligt Arbejde, som paa de Tider vare en Kilde til Velstand. Den af Hr. Maskinbygger C. Beck i Lyngby under Nr. 936 udfillede Kartemaskine fortjener at bemærkes, thi saavidt vides er Hr. Beck den, som i denne Del af det mekaniske Fag har bragt det saavidt, at lignende større udenlandske Fabrikker ville have ondt ved at konkurrere baade med Hensyn til Arbejdets smukke Udførelse som og i Pris. Blandt Kjøbenhavn's Maskinfabrikker fortjene de som arbejde i Bogtrykker-Presser en værdig Plads, og det er en Glæde at kunne meddele, at den danske Industri ogsaa i denne Retning ikke staaer tilbage for Udlandet. Den af Hr. Eduard Riisen, Nr. 963, udfillede Bogtrykker Hurtigpresse, vidner om en sjelden Dygtighed i denne Retning, og man behøver hverken at være Bogtrykker eller Mekaniker for at kunne indsee og bedømme dette. Af de udfillede Gjenstande er denne Maskine den, der isærdeleshed tiltrækker sig Publicums Opmærksomhed og viser hvor hjært det havde været, dersom Comiteen havde erholdt Tilladelse til saavidt muligt at sætte alle Maskinerne i Gang. Eichoffs udfillede Accidentspresse, Nr. 942, tilligemed H. Linds Haandpresse, Nr. 960, tilkjendegiver flere Concurrenter ogsaa i dette Fag; kun Etade, at disse Herrer ikke have fremsat Gjenstande af større Betydning, idet man ved denne Leilighed lettest havde kunnet bedømme deres Maskiners Godhed og Udførelse, ved Siden af den alt udfillede og i Gang satte Hurtigpresse. Brødrene Berg, st. Kjøbmagergade Nr. 5, fortjene vistnok al mulig Paaskjænnelse for deres udfillede Vægte og Pengestabe. Hvad Vægtene angaaer, ere de, af dem fabrikerede, uengetlig de bedste, og uagtet Udlandet ogsaa i denne Retning har foraarsaget dem meget Afbræk, have de dog vidst at forskaffe dem Anerkjendelse og Afsetning. Pengestabene og Kasserne ere ogsaa gode og vise, at Fabrikkerne arbejde med Smag i Forbindelse med solid Arbejde. Fra Mechanicus N. Lundbergs Etablisement see vi en mekanisk Dreiebænk, og skjøndt der her i Landet findes flere saadanne, maa man nofsom undre sig, at ikke

flere ere repræsenterede. Den udstilte Dreierbænk udviser et godt udført Stykke Arbejde, dog havde det vist været i Udstillerens særlige Interesse at have fremstilt en Dampmaskine, da det er almindeligt bekendt, at han ogsaa i denne Retning fortjener Anerkjendelse, og at ikke saa Maskiner ere i stadig Virksomhed saavel her i Byen, som i Provindserne. Den udstillede Dreierbænk udmærker sig tillige ved sin billige Pris i Forbindelse med en god Udførelse.

(Fortsættes.)

Om det bornholmske Cement.

Bed Cement forstaaes saadant Muurværk, som er vandtæt og haardner under Vand. Et Cements fornemste Egenskaber er Haardhed og Styrke tilsammentagne, hvilke tvende vidne om den stærkeste Cohæsjon. — Paa Udstillingen sees forskellige Prøver af Cement, saasom fra Amager, fra Frederiksberg og navnlig fra adskillige Fabrikker paa Bornholm. Det er naturligt vanskeligt for Publicum i Almindelighed at dømme efter deslige udstillede Prøver; det maa være forbeholdt vedkommende Forbrugere i Særdeleshed at anstille nærmere Undersøgelser og andre Prøver end det blotte Syns.

I Aaret 1793 førtes Klage over, at det bornholmske Cement hidtil alene var bekendt af Navnet, og deraf, at det (eller „den“) findes anført i Turas Beskrivelse over Bornholm, som et Cement 10 pCt. bedre end det hollandske; ligesom at Bergraad Blichfelds og Statsraad Martfelds Beretning til det kgl. Landhuusholdnings Selskab af 25de Oct. 1775 kun i Forbigaaende og paa en utilstrækkelig Maade berører dette Product. Cementets Nytte og Brug — siges der fremdeles — er hidtil ikke forsøgt eller bekendt, hvorfor ogsaa til alle saavel kongelige og offentlige som til private Bygninger det hollandske forskrives.

At man imidlertid dog har anstillet Prøver med bornholmsk Cement, der dengang ikke var meget kostbarere end almindelig Kalk og idetmindste 50 pCt. billigere end hollandsk Cement, fremgaaer af Brandmajor Brandemanns Erklæring, dateret: Kjøbenhavn den 12te Marts 1778. Skjøndt Stenen hverken var brændt eller pulveriseret saaledes som man kunde ønske, gav den dog et gunstigt Resultat, som vil sees af den nævnte Erklæring, saalydende:

„Paa Hr. Assessor Hofgaard's Forlangende har jeg Underseerne ladet brænde 1 Td. bornholmsk Cementsteen i en dertil af mig oprettet Ilden Brændeovn, og derefter ladet samme efter Velb. Assessorens Ordination støde og sigte; derefter har jeg med denne Cement gjort Forsøg paa den sædvanlige Maade, og ladet samme til Brug saaledes tilberede, nemlig:

Nr. 1.	4	Dele	bornh. Cem.	og	4	Dele	Kalk
— 2.	5	—	—	—	og	3	—
— 3.	4	—	hollandsk	—	med	4	—
— 4.	5	—	—	—	—	3	—
— 5.	Cement tilberedet af brændt Teglskeens Meel, sammensat af 5 Dele Cement og 3 Dele Kalk.						

Bed ethvert af disse 5 Slags Cementværk lod jeg hver for sig et Stykke Muur af hollandske Klinker sammenmure, og derpaa strax nedsette i en i min Kjelder dertil opmuret Bassin, som er fyldt med Vand. Lid efter anden har jeg da observeret dets samtlige Forhold, som er saaledes: Nr. 1 og 2 af det bornholmske Cement vistes under Vand mangfoldige Procent bedre, samt blev hastigere haardere, end Nr. 3 og 4 af det hollandske. Nr. 5 viste sig kun lidet til at haardne, og efter 5 Ugers Forløb, som det samtligen har staaet under Vandet, findes Nr. 1 og 2 endnu at være haardere og fastere end Nr. 3 og 4; hvoraf tydelig erfares, at det bornholmske Cement viser sig bedre og vel saa godt at mure med under Vandet, end som det hollandske; hvilket jeg paa meerbemeldte Hr. Assessor Hofgaard's Begjæring hermed bevidner og attesterer.

H. Brandemann.“

Blandinger.

Naalemageriet vedkommende. — Stampen var endnu ikke bekendt i Aaret 1568. De første Knappenaale bleve slagne paa fri Haand med en Hammer. I Nürnberg blev den bekendt imellem 1680 og 1690. Hidtil havde en Arbejder daglig slott funnet levere 4000 Naale; ved Hjælp af Vippen bragte han det til 10,000, og en Virtuos skal i Augsburg daglig have leveret 14,000 Stykker.

Papirmageriet. — I Aaret 1663 erholdt England fra Frankrig for 100,000 Pd. Sterk. Papir, og tog desuden en stor Mængde fra Holland. Ved et Forbud imod at begrave de Døde i Linned, sparede England aarlig idetmindste 200,000 Pd. Klude til Papirfabricationen. Tilladelsen til at samle Klude blev i Bremen først betalt med en Ducat, derefter med 10 Daler, derpaa med 65 Daler og endelig med 230 Daler. — Spanien overlod tidligere Genua sine Klude og indførte derfra i Aaret 1720 for 500,000 Piafter Papir.

De tydske Papirmagere undskyldte ofte deres slette Varer med Vandets slette Beskaffenhed, ligesom Tufferne iblandt Bryggerne og Farverne. Hollænderne levere i Reglen det bedste Papir, og have dog det sletteste Vand; men det ledes saaledes igjennem Rør, at alle Ureenligheder afsætte sig og filtreres.

Strømpestrikkeri. I Aaret 1778 lærte i Hannover en Schweizer, ved Navn Dubois, en af ham opfunden Methode at strikke med Naale. For enhver Times Underviisning tog han en Daler, og i Løbet af 12 Timer kunde forskjellige Personer paa engang lære Kunsten. Forbedringen bestod især deri, at enhver Strikkepind havde en lille Hage paa Enden, hvormed Massen, saasnart den var strikket, drog ned, hvorved Arbeidet lettedes og paafyndtes. En Geheimeraad Bremer lod endeel Piger paa sin Bekostning lære at strikke paa denne Maade.

Strikningen menes at være opfunden i Skot-

land 1527. Englænderne paaftaae Spanierne have opfundet denne Kunst, der blev bekendt i England 1564. I Berlin strikkede man Strømper 1590. De første strikkede Strømper (af Silke) bar i Frankrig Henrik II. ved sin Datters Formaling, og i England Dronning Elisabeth.

Notitser.

Paa Udstillingen sees adskillige ægte Perler, navnlig er Hr. Juveler Dahls Damesyffe prydet med saadanne. Vi vide ikke, om Perlers Pris nuomstunder bestemmes paa samme Maade, som i gamle Dage; men for et hundrede Aar siden var Beregningen saaledes:

1 Gran	1 Krone
2 —	4 —
3 —	9 —
1 Karat	16 —
2 —	64 —
3 —	144 —
4 —	256 —
5 —	400 —
6 —	576 —
7 —	784 —
8 —	1024 —

Det vil heraf sees, at naar en Perle, der veiede 2 Gran, kostede 4 Kroner, kostede en, der veiede det Dobbelte eller 4 Gr., ikke blot det Dobbelte eller 8 Kroner, men 16 Kroner. Progressionen var nemlig: Grannenes Dvadrattal. Veiede f. Ex. Perlen 2 Kar. 2 Gr. (o: 10 Gr.) kostede den 10 Gange 10 Kroner, altsaa 100 Kroner; veiede den 7 Kar. 3 Gr. var Prisen 31 Gange 31 = 961 Kroner. En noget lignende Beregning finder Sted med Hensyn til Diamanter.

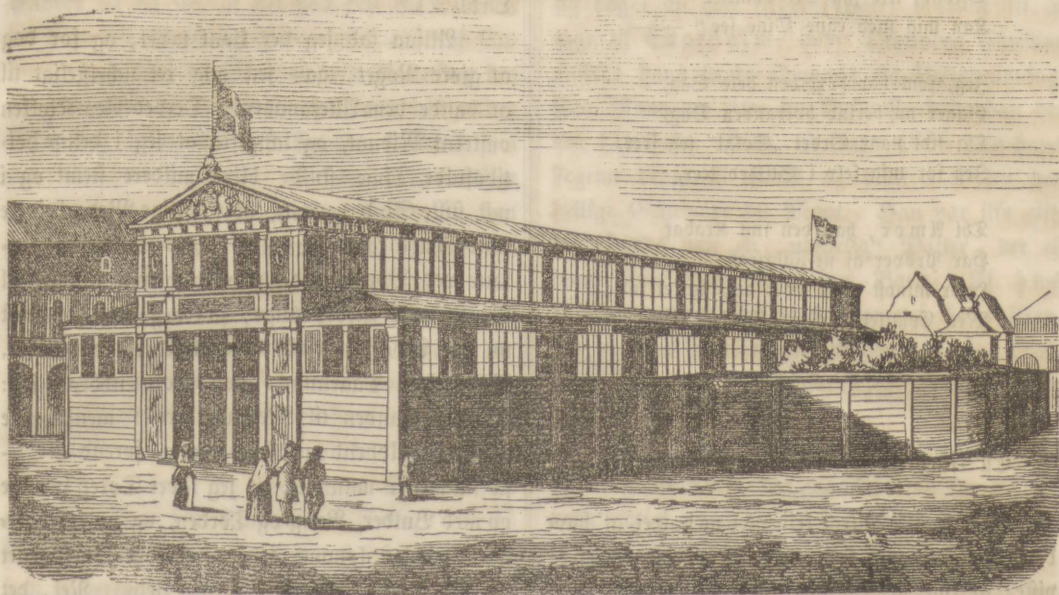
 Notitser og Bink dette Blad angaaende ville være Red. velkomne, og modtages hos Forlaggeren, Gothersgade Nr. 333.

Kjøbenhavn. — S. Eriers Tryk og Forlag.

Industriudstillings= Tidende.

1852.

Mr. 17.

Redigeret af Claudius Rosenhoff.

4 Sk.

Amor og Comiteen.

Høifæredede Hr. Comitee!

Jeg spørger Dem, tillader De,
At jeg i Deres smukke Slot
Udfiller nogle Prøver blot?"

"De kommer noget seent, især
Da De dog et Par Binger bær. —
Er, hvad De ønsker her opsat,
Af Deres eget Fabricat?"

"Naturligvis! med Revl og Krat.
Jeg finder ei i Orden, at
Man indforskriver Stykkevis
Dg tager selv den hele Priis."

"Er det en Epidise? lille Ven!
Dog ei vi ville ændse den;
Det gjør dog Ingen nogen Gavn...
Til Sagen altsaa! — Deres Navn?"

"Jeg hedder Amor, som De veed;
Min Fader var en dygtig Smed
(Jeg mener kun min Moders Mand) —
Dg jeg er lidt af samme Stand."

"Hvor boer De?" — "Der og overalt,
Som Tid og Leilighed nu faldt;
For Diebliffet selv jeg troer,
At jeg i Fressers Kugle boer." —

"I Fressers Kugle! Er De gal?"...
"Jeg mig derop en Aften stjal;
Der var saa høit, saa ugenert —
Der har jeg Alting fabricert." —

"Det er da et Slags Juskert,
Som med den danske Industri
Ei godt kan søbe Kaal af Fod;
Men lad os høre først dog: Hvad?"

"Jeg laver Diets søde Smil
Dg dernæst Hjertets sære Pil,
Saa Duer, Roser, Sang og Dands
Dg endelig en Myrthekrans." —

"Net pent! Men Folk ad saadant Nips
For Diebliffet her slaae Knips,
Dg her er Nok af Legetoi..."
Bed disse Ord han vred bortfloi.

Men høit og helligt svor han dog:

„Jeg finder vel en Hjertekrog,
Eftjændt ikke just Hr. Comité
Kan mig med egne Dine see.“ — —

Jeg, som har hørt den hele Sag,
Gaaer nu herind hveranden Dag,
Og tidt naar Ordet „Solgt“ jeg seer,
Jeg for mig selv i Stilhed leer.

Ehi Amor, han den snu Krabat
Har Prover af sit Fabricat,
Hvor mindst man troer det, stultet ind;
Men Comitéen er jo blind!

En lillebitte Djævel som Medarbejder.

Det er ikke alle Skribenter medgivet at have den Resignation, som Dr. Martin Luther viste: at kyle den Mand, som er nærmest naar man taler om ham, et Blækhorn i Hovedet, ifald han melder sig som Medarbejder. Jeg tilstaaer oprigtig, at jeg ikke har denne Aandsstyrke, men at jeg meget mere paa en Maade har engageret forbemeldte sorte Ubenævnte i berorte Egenskab.

Som jeg forleden Aften sad og speculerede paa en Artikel til nærværende Blad, faldt det mig ind, at Skomagerm. A. havde lovet at give mig en kritisk Udsats, „som jeg selv kunde sætte i Stil“ om Udstillingens Skomagerarbejde; ligeledes erindrede jeg, at Smedferm. B. havde givet mig Lofte om at gennemhøre Smedferarbejdet, naar jeg kun selv vilde lime hans løse Bemærkninger sammen og give det Hele en anstændig Politur; fremdeles randt det mig i Hu, at Tapetserer C. bestemt vilde indfinde sig med en Recension over Sadelmagerarbejdet, — fortsagt: jeg havde et heelt Alphabet fuldt af Løfter; men saasom ingensomhelst dødelig Sætter, om han end formaaer at sætte Chinesisk og at tyde Manuscript, der er mere ulæseligt end de fornemme Doctores Recepter have været og maaskee tildels endnu ere, vil være istand til at bringe Linier, Spalter, Eider og Numre ud af Løfter, — saa var jeg lige nær, da hverken Tapetseren, eller

Smedferen, eller Skomageren eller nogen af de andre Herrer Løstegivere havde behaget at holde Ord.

Altsaa sad jeg der kjønt i det, og for dog at gjøre Noget, gav jeg mig ret uchristeligt til at bande dem Allesammen. Derved blev Klokken omtrent Midnat, og langtfra at jeg i denne høitidsfulde Time skulde blive mildere stemt og i mit stille Sind betænkt, at saantlige Medarbejdere kunde have faaet Forsald, s. Ex. (da de ere ansatte ved Borgergården) være blevne tilfagte til Bagtjeneste eller deslige, saa begyndte jeg først nu for Alvor at ønske dem alt Andet end Godt. Netop som Taarnuhret slog Tolv udbrod jeg: „Det er Fanden til Medarbejdere!“ men neppe var dette Udbrud undsluppet mig, førend — — ja nu mener man vel, at jeg lader Døren springe op med Bulder, Brag og Torden, og at et frygteligt Gespenst kommer ind og holder Blækhornet for mig, eller vel endog skriver selv. Nei, det havde været en altfor forslidt Historie; men ikke destomindre tog Fanden mig dog paa Ordet, som man ret strax skal høre, og hvad jeg her fortæller er Sandhed, kan godtgjøres med troværdige Vidner og med corpus delicti.

Neppe var hint Udbrud undsluppet mig — siger jeg —, førend det begynder at krable og frable i Nærheden af mig. Jeg lytter efter, hvor Lyden kom fra, og bemærker snart, at den strev sig fra en liden Uffe, som stod paa mit Bord. Jeg aabner Laaget, og see! en Djævel med hvide Dine, to Horn, lang Tunge, endnu længere Hale og sæle Klør rasler mig imøde — —

Atter her maa jeg afbryde mig selv, for at ikke Læseren skal gjøre det. Jeg indseer fuldtvel, at i vore oplyste Tider, i det fornuftige 19de Aarhundrede, hvor der er megen Vantro, liden Overtro og slet ingen Tro, er det en Anachronisme at tale om Fanden. Man vil fortredelig kaste Bladet og sige: „Der kommer han igjen med en Røverhistorie!“

Og ikke destomindre havde jeg dog Fanden i Uffen, og Fanden har saa at sige indblæst mig, hvad jeg om lidt skal have den Uffe at meddele. Jeg kunde være ondskabsfuld og fortie den „natur-

lige Forklaring", men det vil jeg af forskjellige Grunde ikke; jeg vil opløse det Mystiske, og Enhver vil da see, at det paa den ene Side ikke er Phantasi, Boesi og Hjernesvind (hvoraf Enhver, men især en Skribent ved Nattetider kan have et uskyldigt Anfald), men paa den anden Side dog heller ikke just Fanden saaledes som man seer ham i „Faust" eller paa de sædvanlige Afbildninger — egentlig var det heller ikke den store Fanden, men en ganske lillebitte Djævel. Men — til Forklaringen!

Den 31te Marts 1596 fødtes i la Haye i Touraine en lille Fyr: René Descartes. Man maa nu sige om Jesuiterne, hvad man vil, saa kan man ikke negte, at de have været dygtige Skolemestere og at der ere gaaede lige saa udmærkede Disciple ud fra deres Opdragelsesanstalter, som fra Academiet i Sorø. René blev sat i en saadan Jesuistskole i La Flèche, hvor han studerede Philologi, Mathematik og Astronomi. Da han havde Lytt til Krigstjenesten, traadte han ind i Hæren som Frivillig, var med ved Rochelles Beleiring og segede da under Prinds Morits i Holland. Her fandt han en Dag i Staden Breda en mathematisk Opgave opslaaet paa Gadehjørnet — det var nu den Tids Ekki, i vore Dage opslaaer man saaledes kun Comedieplacater, Bekjendtgjørelser fra Politiet o. dsl. — Da han var uhyndig i det hollandske Sprog, hvilket nok overhoved er vanskeligt for de fleste Folk og dobbelt for en Franskmænd, bad han en Mand, der stod ved Siden af ham, om at forklare ham, hvad der stod. Denne Mand var Problemets Fremsetter, Professor Beerman; han smilte over den unge Officier og blev meget overrasket, da denne den næste Morgen havde løst Opgaven. Fra Holland gif René Descartes til Tydskland og traadte i baiersk Tjeneste under General Tilly. Men nu blev han fjed af Soldaterstanden og tog 1621 sin Afsted. Efter forskellige Rejser vendte han tilbage til Holland, udarbejdede der en Mængde Skrifter, havde mange Disciple, men blev snart indviklet i endeel lærde Stridigheder, især med de Herrer Theologer, der dengang vare glubskere end nu,

naar man ikke er altfor nærgaaende. Sjøndt Descartes elskede Uafhængigheden, lod han sig dog i sin høie Alder (1649) overtale til at tage til Stockholm, hvor Dronning Christine onskede hans lærde Omgang og Underviisning. Saa Naaneder efter sin Ankomst, døde han der den 11te Febr. 1650. I Aaret 1666 blev hans Legeme bragt til Paris og bisat i Kirken den hellige Geneviève du Mont. Han var ikke gift, dog havde han en „naturlig" Datter, der til hans store Sorg døde som Barn. Af hans Skrifter nævnes blot hans Geometri, hans Dioptrik og hans Philosophi. Bekjendt er hans Sætning: „Jeg tænker, altsaa er jeg" (cogito, ergo sum) — —

Men er De da reent ravrussende gal? Hvad har dog alt Dette, der maaskee i og for sig kan være rigtigt og godt nok, med Fanden eller deres lillebitte Djævel at bestille?

Taalmodighed, hoistarede Læser! Nu er jeg, hvor jeg vil være.

Denne René Descartes eller, som han sædvanlig kaldes fordi studerede Folk i forrige Tider vare et Slags Gjendøbere: Renatus Cartesius, har opfundet nogle smaa Glasmand, der efter ham kaldes cartesianske Djævle. De ere hule og have en liden Abning i Halen. Ved første Diefast see de ud blot som et Spilleværk, et Stykke sjørt Legetøj; men ved nøiere Betragtning vil man finde, at de tjene til at vise et ret interessant fysisk Experiment, hvorved Luftens Sammentrykning godtgøres, idet disse Djævle, der fyldes halvt med Vand, synke i et Glas Vand, naar man trykker paa den over Glasjet strammede Blære; dette Tryk forplanter sig igjennem hele Vandmassen til den i den overblevne Huulhed af Figurene indesluttede Luft; Luftens bliver da sammentrykket i et mindre Rum, og der trænger Vand ind i Huulheden, hvorved de blive tungere og synke. Naar Trykket ophører, stige de igjen.

En saadan Djævel fik jeg Die paa i Rotunden til Udstillingsbygningen Dagen før den her omhandlede Nat. Da man havde flere Exemplarer end eet, erholdt jeg letteligen mit

Disse opfyldt om at maatte medtage mit Kjøbmandskab som et Slags Prøve. Jeg puttede den lille Djævel i en Øste, som jeg fik laant derinde, og denne Djævel var ganske saaledes, som jeg allerede har beskrevet ham, kun har jeg ikke anført, at Fødderne ere ledede eller lænede til Kroppen, saa at de dingle, hvilket giver Figuren et noget pudserligere Udseende, naar den dykker. — Denne Øste havde jeg sat hen for mig paa mit Skrivebord, og da jeg nu begyndte at tordne løs paa mine uordholdende Medarbejdere, saa gif det ganske naturligt til, at Glasdjørven rystedes i Østen efter som jeg i min velbesejede Trivsel gesticularerede og puffede til Bordet, som om det havde været Skomager A., Snekker B., Tapetserer C. o. s. v. o. s. v. Den lille Satan kradsede med Negle og Klør, og en mindre modig Nattefryder, end jeg, vilde sagtens have fastet Pennen og være krøbet under Dynen. Men jeg gif, som ogsaa allerede bemærket, veblikkelig paa Spor efter Spøgeriet, aabnede Østen og satte den hornede Krabat for mig.

Da forekom det mig, som om den sagde: „Skriv om mig!“ og det har jeg her gjort og saaledes er den lillebitte Djævel bleven min Medarbejder, trods dHr. A., B., C. o. s. v., som ikke have holdt Ord.

Men nu kommer det practiske Resultat, Hensynet til de materielle Interesser, som Historiens Moral.

I Rotunden sees iblandt forskjellige andre Glasvarer ogsaa et Assortiment udstillet af dHr. Nathmann & Rissmeyer paa Conradsminde pr. Hobro. Det er ikke af Erfendtlighed imod min lille diaboliske Medarbejders Hjemstavn, at jeg her henleder Publicums Opmærksomhed paa disse Glasfabricata; men fordi det er min oprigtige Mening, at de ere gode og prisbillige, hvad Pris-Couranten, der faaes paa Stedet (Fortegnelsen Nr. 315), godtgjør. At jeg ikke er den Gæste, der finder dette, viser noksom de behagelige røde Deviser „Solgt“, og de mange Efterspørgsler navnlig med Hensyn til de blaae

Vandkasser med Glas til 3 Mark pr. Stk. — Det bemærkes, at man ikke behøver at reise til Conradsminde pr. Hobro, for at erholde efter Udstillingsprøven, men kan henvende sig til Agent N. F. Topp i Dvæsthussgaden 40 & 41.

Forøvrigt er det os saare kjært at have bragt i Erfaring, at vore Glaspuistere nu saa smaat begynde at producere andre Sager end Øflaster og Snapseglass, saa at forskjellige smaa physiske og kemiske Apparater nu ogsaa gjøres her og ikke i dyre Domme behøve at forskrives.

Jernsenge.

Hvis vi ei tage meget feil, seer man i Udstillingen ikke nogen Prøve af Jernsenge, og dog ere disse en saare hensigtsmæssig Gjenstand, hvis Nytte mere og mere indsees. De flyttes lettere, indtage mindre Rum og ere med Hensyn til Keenlighed langt at foretrække for simple Træsenge. Hr. Hofstølemagermester Hansen har i nogen Tid — saavidt vides i Comission — havt Jernsenge til Forhandling af en særdeles god Construction og hvilke sælges til en forholdsvis billig Pris.

Det har undret os — og vistnok flere end os, at fornævnte Hr. Hansen ikke har bærret Udstillingen — den danske Industriudstilling — med Prøver af sine smukke og anerkjendte Arbejder; men — Mennesket er jo et frit Væsen! og vi ere ikke beføiede til at gaae i Rette med Hr. H. formedelst denne Undladelse. Man havde da maastee ogsaa ved denne Leilighed seet de ommeldte Jernsenge, ihvorvel de jo rigtig nok ikke ere af det Slags Gjenstande som brillere og falde i Øinene. Men da dette nu, som sagt, ikke er skeet, saa troe vi herved, at burde indhente det Forsømte, saavidt det staaer til os, idet vi henlede Publicums Opmærksomhed paa et Stykke Meubel, der i flere end een Henseende fortjener at komme i almindeligere Brug end hidtil.

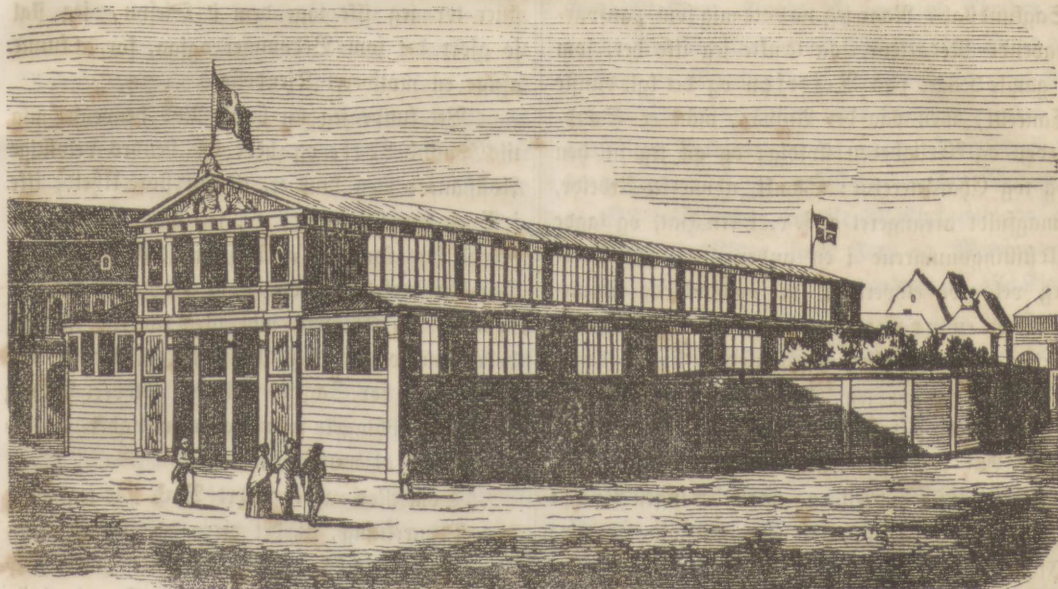
(NB. I Navne-Fortegnelsen, som følger Hovedfortegnelsens første Tillæg, staaer S. 90: „Hansen, Chr. 24.“ Men staaer man nu op Pagina 24, vil man forgjæves paa denne Side søge efter nogen Hansen. Det maa da altsaa vel være en Trykfeil).

Kjøbenhavn. — S. Triers Tryk og Forlag.

Industriudstillings= Tidende.

1852.

Nr. 18.

Redigeret af Claudius Rosenhoff.

4 Sk.

Nr. 838. „Konstige Lemmer.“

„Enhver, som sund og glad til denne Kilde træder,“
Hvor Liv og Virksomhed udgyder Held og Hæder,
Han glemme ikke ham, som Saga ei forglemmer,
Som „Heelstat“ købte os for sine hele Lemmer! —
Ak! kun en Smule Krudt, lidt Bly og saa en Fjende
Har taget Gæt af dem, hvoraf Gud gav os Tvende . .
Hist mangler En en Haand, en Anden mangler Foden,
En Tredie en Arm. — Karst Stammen er i Roden;
Men Grenen, som bar Frugt, den har man aarle

fappet,

Dg med Pension og Kors er Bunden halvt kun
lappet. — —

Hil Den, som tænker paa, hvad Folket Smag har
givet,

Paa Smykker, Speile — kort: hvad os forskønner
Livet!

Hil Den, som tænker paa, hvad Menigmand beskæfter,
Dg ved Maskiners Brug ham sparer Tid og Kræfter! —

Men dobbelt hil den Mand, som i sit Værksted tænkte:
En Balplads knuser let, hvad heelt Naturen skænkte,

Dg som gav Tanken Liv, som skabte disse Lemmer,
Hvis Jern kan holde fast, hvis Træ som Fingre

flemmer!

Ja, dobbelt hil den Mand, som Arm og Fod
erstatte! —

Dg bliver Invalid end ei som forhen atter,
Han skal dog hjælpeløs ei gennem Livet vandre:
En Haand har Nyr op her, og — Penge har vel
Andre!

Damearbeider.

Det er ikke uden en vis Forlegenhed, at
dette Blads ansvarhavende Redacteur nærmer
sig de broderede, strikkede, vællede, filerede ic.
Arbeider, som Udstillingen er prydet med, og
som skyldes Damehænder. Ikke blot Høflighed
og almindelig Pligt som Søn, Broder og Ægte-
mand, men ogsaa Vigtigheden af qvindelig In-
dustri byder: ei at lade disse smukke Sager —
fra de kunstige og dyre Haarbeider, til Hr.

Krarrups Prøver af syet dagligt Linned — forblive uomtalte. Men — hvorfra faaer man Sagskundskab? Naar jeg nævnte mig som „ansvarhavende“ Redacteur, saa tænkte jeg ikke her, som i gamle Dage, paa Keiersen og det kgl. danske Cancelli, men paa det Ansvar, man er Sandheden og Ærligheden skyldig; og gik jeg nu hen og tog Charactererne: Smukt, udmærket Arbejde, smagsfuldt arrangeret o. s. v. i een Hat, og lagde Udstillingsnumrene i en anden Hat, saa kunde jeg vel give ethvert af de omhandlede Damerarbejder en upartisk Character; men ganske ærligt var det ikke, og saaledes kunde denne Methode, mener jeg, hvor nem den var, ikke bestaae med mit Ansvar. — Naar jeg i mine yngre Aar bivaandede en Examen i et Pigeinstitut, hændte det sig underiiden, naar der ingen Præst var tilstede, at jeg blev anmodet om at give Eleverne Characterer imedens de overhøretes i en eller anden almindelig Skolegjensstand. Min Føielighed i saa Henseende fremkaldte da stundom en hyderligere Opfordring til mig, at jeg ogsaa skulde give Characterer for de fremlagde Haandarbejder, saasom Navneklude, Perlepunge, strikkede Seler o. s. v. Hvad gjorde jeg saa? Jeg tog en Lærerinde med hen til Pyntebordet, indvilligede hende i en gemyttig Passtare om Silke og Perler, og forstod saa snildt at manoevrere med hende, at det egentlig var hende og ikke mig, der gav Characteren, ihvorvel jeg gik af med Æren, og blev anset for et Bidunder af Kjender i alle Retninger, saameget mere, som jeg gav lutter gode Characterer, og med tilsyneladende streng Samvittighedsfuldhed gjorde en subtil Forskjel imellem mig? og ug? — Men naar jeg saa kom hjem, saa skrev jeg vlieblikkeligen en Artikel til „Politikvennen“ eller et andet saadant Datidens Oppositionsblad, hvori jeg som „Indsender“ ankede over, at der ikke var Damer i Skolecommissionen, forat kunne bedømme Pigernes Haandarbejde.

Hjint Tilf med Lærerinden kan jeg nu ikke retvel anvende i Udstillingsbygningen, og Redactionen har — desværre! ingen qvindelige Medarbejdere. Derfor er jeg, som sagt, forlegen

med mig selv, naar jeg ligesom ved en Magne hendrages til Damerarbejderne; thi som blot Bestuer tør jeg ikke tage dem i Diesyn, jeg skal jo gjøre det som Bedømmer ogsaa, for at kunne affige en motiveret Kjendelse.

Vel kunde jeg nu i min Nød henvende mig til Cousine Lotte og bede om hendes velvillige Assistance; men hun er, til mit store Uheld, ikke i Byen for Diebliffet, og jeg maa befrygte, at førend hun kommer, er Udstillingstiden forbi. — Jeg har derfor kun den sidste Udvei tilbage, den nemlig: at adressere mig til Damerne selv og bede dem komme mig til Hjælp, om ikke for min Skyld, saa for Sagens Skyld. Ethvert Bidrag vil blive modtaget med Taknemmelighed og benyttet med al mulig Discretion.

Som Red. af et andet Blad har jeg gjort den Bemærkning, at det gjerne er Damer, som bære fremsatte Gaader og Character med Oplosning. At bedømme et qvindeligt Haandarbejde koster vel ikke mere Hovedbrud, end at opløse en Gaade. Skulde der da ikke iblandt de mange Tusinde Besøgerinder, men navnlig iblandt Industriudstillingens „Deeltagerinder“ findes en Gæst, som vil indlade sig paa en mild Bedømmelse af Søstrenes Arbejder?

Født om Modehandlere.

Ved en meget naturlig Idesforbindelse kom jeg, ved nylig at omtale Damerpynt, til at tænke paa en eiendommelig Art af Næringsdrift, nemlig paa Modehandlerne. Disse have, saavidt jeg veed, intet Laug, og jeg troer, de kunne benyttes til at bevise, at Laugsindretningen foranlediger dyrere Arbejder m. fl. Ulemper.

Mange Damer kunne uden Tvivl forsærdige deres Stads lige saa jirligt som nogen Modehandler er i Stand til at levere det; men de købe det ikke bestomindte dog af Modehandlerne, fordi, som de meget rigtig sige, de selv ikke vare i Stand til at gjøre det billigere, og altsaa intet havde for deres Arbejde. Saa underligt, som

det ved første Biefast synes, at Modehandlerne sælge deres Vare lige saa billigt, som hine kunne have dem, naar de selv forfærdige dem, — saa begribeligt er det dog, naar man betænker, at Modehandlerne forskrive eller indkjøbe deres Materialier i Quantitet, og derved naturligviis vinde saare Meget, imedens Damerne i dyre Domme maae kjøbe deres i Boutikerne, hvorved den Fordeel, deres Arbeide skulde forskaffe dem, tabes. Modehandlerne kunne desuden benytte deres Materialier indtil den sidste Strimmel, medens Damerne ikke kunne kjøbe saa accurat, at jo en Ottendedeel eller Sertendedeel skulde gaae tilspilde eller overskudig benyttes, hvor mindre Stof gjorde samme Nytte eller Effect. Ogsaa have Modehandlerne den betydelige Fordeel, at de faae det meste Arbeide i Reglen gjort omsonst, da saa mange unge Piger sye for dem uden Betaling (give maastee undertiden Penge til) blot for at lære Modepynnt. Men nu er det heraf klart, at baade Kjøbere og Sælgere her finde deres gode Regning paa begge Sider. Og saaledes vilde og maatte det sikkert forholde sig ved enhver Profession, hvis ingen Laug vare. Betænker man fremdeles, hvor mange Fruentimmer der nu fortjene deres Underholdning ved Modepynnt eller ved at hjælpe Modehandlerne, saa er det indlysende, at Ingen, der ønsker Medborgeres Vel, kunde ønske at faae et Laug af Modehandlere oprettet. — Denne Antydning vil være tilstrækkelig — Enhver kan selv udbrage Consequenserne.

Noget om de udstillede Gjenstande i det mekaniske Sag.

(Fortsat — see Nr. 161)

Maschinmester J. Knudstrup i Viborg har udstillet en Hæftemaskine af egen Construction og Prøver af dens Fabricat, Nr. 956. — Ekjendte meget kunde være bedre paa denne Maskine, viser Fabricatet sig dog tilfredsstillende og er det at paaskjønne, at saadanne nye Constructioner fremstilles, hvorved Leilighed gives til mulige For-

bringelser. J. C. Philipsen, ligeledes fra Viborg, har under Nr. 968 udstillet en Overskjære-Maskine; kjendte ei særdeles kjender af denne Art Maskiner, troer jeg mig dog istand til, at have en Mening, og antager derfor, at der endnu ved denne kunde være meget at erindre og betydelige Forbedringer at gjøre, derimod finde de af samme Herre udstillede, under Nr. 969 til 972 beliggende, smukke Maskinkarteblade og dito-Baand, Ritter, samt Jern og Messingtvist al mulig Paaskjønne og beundres af alle Kjendere, baade formedelst Udførelsen, som for deres særdeles billige Pris. — I Agerdykningsredskaber er vor Industriudstilling stærkest repræsenteret, og interessant er det uegtelig at see Maskiner fra forskjellige Industridrivende — som føre til eet og samme Resultat — være saa betydelig forandrede eller afvigende fra hinanden i Henseende til deres Constructioner. Udstillingen giver derfor Anledning til mange Betragtninger over disse Gjenstande, som ere saa nyttige for vort Fædreland, og som virkelig fortjene en mere nøiagtig Sammenligning, end jeg her seer mig istand til at give paa denne min Spadseretour i Udstillingslocalet. Af Tærskemaskinerne fortjener den af Hr. Jernstøber D. Lowener under Nr. 1116 *) udstillede, og i hans Etablissement forfærdigede Maskine, med Rette vist den første Plads; thi Constructionen, Tegningen og Udførelsen ere i enhver Henseende tilfredsstillende. Det formindrer imidlertid Indsenderen, at Hr. D. Lowener ikke tillige har udstillet en Dampmaskine, da det er Mange bekendt, at han ogsaa i denne Retning er staaet ind. Ved Industrimødet's Medlemmers Besøg i Hr. L's. Etablissement saaes en Dampmaskine, som i Tegning og Udførelse vistnok i enhver Henseende kan maale sig med de i Bygningen udstillede, men formodentlig har Hr. Lowener ikke kunnet disponere over sine Maskiner i saa lang en Tid som Udstillingen varer. Heri søger jeg og Grunden, hvorfor Ingen saadan Maskine er bleven udstillet. Af Hæftemaskiner

*) S. 94 i Tillæget staaer Hr. Lowener henviist til S. 82, men skal være S. 83.

findes ligeledes forskjellige Constructioner, men da det for mig er vanskeligt at sige, hvilken af disse der er den bedste, saa vil jeg forbigaae dem, tilligemed Saaemaskinerne med Taushed. Den Interesse, som fra Hertugdømmerne er bleven vist den danske Udstilling, kan ikke være andet end glædelig, og det er at formode, at denne Leilighed er søgt, deels for at knytte tabte Forbindelser, deels for at træde i et mere venstabeligt Forhold til de forskjellige Industridrivende, som ere forenede under eet og samme Scepter og hvortil Comiteen for Industrimoderne saa væsentlig har bidraget. D'Hr. H. W. Köbner & Lehmkuhl i Altona have under Nr. 958 udstillet en større og en mindre Papirskjæremaskine af forbedret Construction. Disse Maskiner ere i Hovedprincippet særdeles gode og ikke tidligere udførte paa denne Maade i Danmark. Det Gnefte, hvad der vilde være at erindre ved disse Maskiner er — om Knivene have en god Hærdning og — om det ikke vilde være for langsomt at benytte dem. Den fra samme Firma udstillede Bogtrykkerpresse er en Mellemting af dette Slags Presser og en lithographisk Presse eller for nærmere at forklare sig, kan den bruges til begge Dele, — som den for nærværende Tid, staaer, med Cylinderen i sit Lager, forestiller den Bogtrykkerpressen, men — efter mine Begreber, — i en meget bedrøvelig Skikkelse. D'Hr. Schwefel & Howaldt i Kiel have udstillet Nr. 975, 2 Stk. Drainsmaskiner, som udmærke sig ved en god Construction og staae ikke tilbage for de af Allerup i Odense og H. Haller & Comp. i Carlshytte udstillede ligeartede Maskiner.

(Fortsættes.)

Notitser.

Iblandt de nyligen tilkomne Sager maae vi gjøre opmærksom paa et meget stort Speil, hvis Billed-

skjærerarbejde, af Hr. Brinkhoff, er særdeles smagfuldt. Forgyldningen er af Hr. Damborg og Sneiderarbejdet af Hr. P. L. Wolff. — Speilet selv skal nok tilhøre Hds. Maj. Entedronningen.

— Ogsaa det store gothiske Egetræs Bogskab af Sneider P. L. Wolff — et udmærket Stykke Arbejde — bærer Vidne om Hr. Brinkhoffs Dygtighed som Billedskjærer.

— Fra Prof. Smiths Etablissement er nu udstillet en temmelig stor Riffert til den forholdsvis billige Pris 160 Rbd. Om Instrumentets Virkning kan man naturligvis ingen Mening have; men svarer denne til det ydre Arbejde, da er den vistnok god. Da Deularet ikke er beskjærmet — idetmindste ikke da vi saae Rifferten — vilde det være ønskeligt, om Instrumentet erholdt en anden Plads, hvor det var mindre udsat for Berøring. Endeel af det besøgende Publicum har for Skik at tage fat paa Alt som om det var Kraftprovere, de havde med at bestille.

— Et Tegnebestik af Hr. Hoffmann jun. — ligeover for nævnte Riffert — til 36 Rbd. er ogsaa nok værd at tage i Diesyn som fortrinligt Arbejde. Der findes ogsaa billigere Bestikker udstillet af samme Instrumentmager.

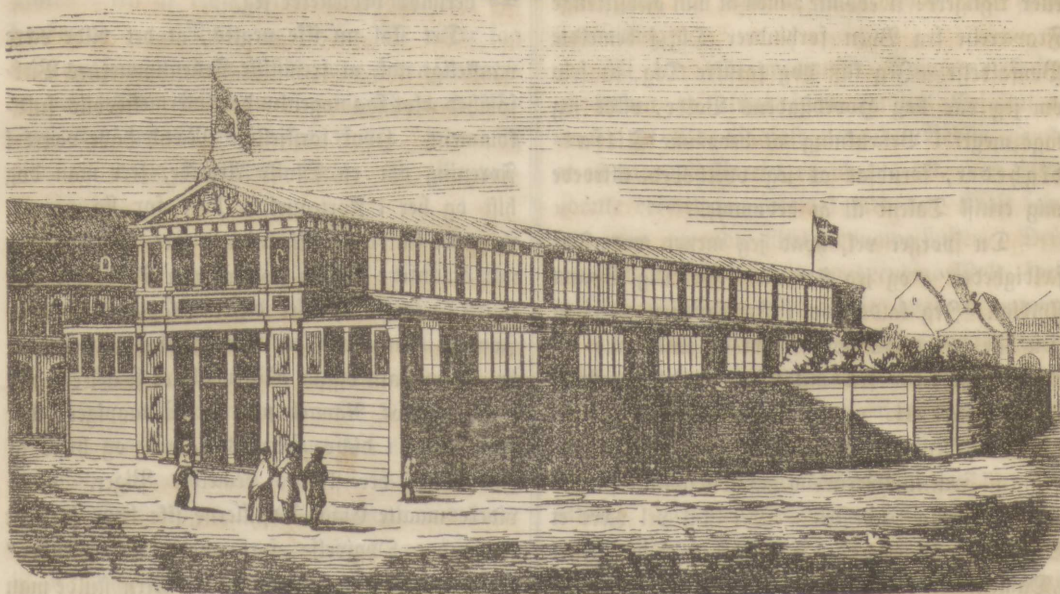
— „Kjøbenhavnsposten“ har nu ogsaa begyndt at meddele en Beretning om Udstillingen. Vi ere fuldkommen enige med bemeldte Blad deri, at det er et rigtig Princip, mange Udstillere synes at have fulgt, at man kun burde udstille Gjenstande, som ere hele eller halve Kunstsager; ogsaa have vi ved forskjellige Leiligheder udtalt os i samme Retning, og navnlig beklaget, at denne Anskuelse om en Kunstudstilling betydeligt har desorienteret Publicum, der — enkelte Undtagelser naturligtvis fraregnet — kommer med overdrevne Forventninger om at finde lutter Kunstværker, og søler sig stufet ved ogsaa at maatte see paa Hverdagsgjenstande. Men paa den anden Side maa man dog, især med Hensyn til Rummet, ikke undre sig over, at enkelte Etablissementer have undladt at udstille det ganske Almindelige. Som saadanne anfører Kjøbnybst. Porcellainsfabriken. At denne ikke har udstillet sine — i grunden smagløse — „nationale“ blaamalerede Kopper, hvorover meerbemeldte Blad anker, finde vi i sin Orden; thi hine Kopper ere saa udbredt bekjendte, at det ikke er let at indsee, Hvem af de Besøgende det skulde interessere at tage dem i yderligere Diesyn.

Kjøbenhavn. — S. Triers Tryk og Forlag.

Industriudstillings- Tidende.

1852.

Nr. 19.

Redigeret af Claudius Rosenhoff.

4 Sk.

Industriens A D C.

Arbeid ei med Haanden blot;
Dhi skal Været lykkes godt,
Armen lebes maa af Aanden,
Tankens Flugt bevinge Haanden.

Brug det Gamle, hvor det duer;
Men med en chinessk Muur
Bør alt Nyt Du ei afslukke
Dg for Fædres Afgud bukke.

Capitalen ei foragt!
Troe dog ei: kun den har Magt!
Crosus selv før Livets Ende
Maatte større Magt erkende.

Dampens Kraft gav Fart til Seent;
Brodlos gjør den, har man meent;
Driftighed den har gjenvækket,
Om end enkelt Sover skrækket.

Enkelt Mand ei Alt formaaer,
Selv om høit han stilleet staaer;
Enighed og sælles Jver
Kun den sande Styrke giver.

Flyvegrisser, Flygtighed,
Uden Maal og uden Meed,
Flidens Frugt vel ofte tager —
Men Gnd veed, hvordan den smager!

Glimmer, uden sandt Gehalt,
Hoben vel i Die faldt;
Godt og Grundigt i sin Kjerne
Seirer ligesuldt dog gjerne.

Haandværk er den Capital,
Som Din Son Du sikre skal;
Hæderligt, selv om hans Noie
Maa for Andres Læde pleie.
(Fortætttes.)

Fra Cousine Lotte.

Hr. Fætter!
I Nr. 18 af „Industriudstillings-Tidende“
ytter Du, at Du kunde henvende Dig til mig
med Bøn om „velvillig Assistance“ i Henseende

til at bedømme Udsfilingens Damearbejder, hvilke Du mener ikke at turde lade forblive uomtalte, eller rigtigere: ubedømte; men at min øieblikkelige Fraværelse fra Byen forhindrer Dig i bemeldte Bønfaeldelse. Jeg kan dog forsikre Dig, at selv om jeg var bag Hovedstadens Volde, vilde jeg tage meget i Betænkning at bedømme Tilfældigheder, forudsat at jeg overhoved tiltroede mig critisk Talent til at bedømme.

Du spørger vel, hvad jeg mener med „Tilfældigheder“, og jeg skal ikke blive Dig Svaret skyldigt. Jeg kalder de i Fortegnelsen — som Du har været saa opmærksom at sende mig — anførte Arbejder fra mit Kjøb saaledes, fordi jeg ikke har set, og jeg følger dog saa nogenlunde Begivenhedernes Gang, nogen bestemt Opfordring til Fruentimmerne om ogsaa at udstille Prover paa qvindelig Industri. Det skal vel være et Slags Galanteri, at Du kalder Din Artikel „Damearbejder“, men det forekommer mig, at deri ligesom paa en satirisk Maade er givet en Antydning til den Omstændighed, at det i Virkeligheden kun kan være Damer, hvis Haandsfærdighed er udstillet. Men forholder det sig saa, da mener jeg ogsaa, at mit Kjøb kun meget ufuldkomment kan være repræsenteret, og at de udstillede Sager maae betragtes som Tilfældigheder, som Noget, der er udgaaet fra enkelte med Forholdene bekendte Fruentimmer, men ikke fra Fruentimmerne, de danste, i Almindelighed.

Dette seer nu rigtignok ud som en halv Protest; men det faaer ikke at hjælpe. Naar jeg protesterer imod, at de udstillede Arbejder betragtes som Repræsentation af qvindelig Industri hertillands i sin Heelhed taget, da steer det naturligtvis ikke af Misfornoielse med Arbejderne, enten med Hensyn til Valget af Gjenstande eller Udførelsen; thi derom kan jeg aldeles ingen Mening have, da jeg jo ikke har havt den Fornoielse at tage dem i Omsyn. Men jeg veed kun altfor vel, at der i den gode Stad gives adskillige Talryttere, som gjerne drage Industriindstillingens Fortegnelse ind i det statistiske Tabelværk, og af Toilet-puder, Haararbejder og kunstige Blomster faae et Resultat paa Papiret, der kun slet svarer

til Virkeligheden, og giver et aldeles feilt Begreb om Qvindens Stilling og Virksomhed her i Landet, — derimod protesterer jeg.

Det skal nu ikke negtes, at det vilde være vanskeligt nok, at fremstille Fruentimmernes Virksomhed blot saa nogenlunde tilnærmelsesviis fuldkomment. Hvor forskjellige Mænd have været i Forening om et Stykke Arbejde, seer man dog hist og her i Fortegnelsen hver for sig nævnt; men det kunde vel ikke falde d'Hr. Hattemagere ind at anføre hvilken Jomfru eller Kone, der har kantet deres Hatte, eller d'Hr. Skomagere, hvilken Jomfru eller Kone der har naadlet deres Støvler. Da maatte ogsaa Rohmell & Schuerer*) smukt opgive Navnet paa de Smaa piger, der have virket i disse Herrers Fabrik, og hvad af Fabricatet, der skyldes bemeldte Piger. Endvidere maatte Cigar-Udstillerne ikke have forsomt en saadan Opgivelse, forsaavidt „Damehænder“ have rullet deres Tobaksblade. Men skulde man saaledes see sig rigtig om derinde, vilde man maaskee neppe finde noget Arbejde, hvorved ikke Fruentimmer have meer eller mindre Deelagtighed, det skulde da være med Undtagelse af Smedearbejde og Maskiner.

Paa den Maade er Kjønnen vistnok tilstrækkelig indirecte repræsenteret; men den directe Repræsentation, samt Qvinden som Qvinde, har man neppe havt klart for Die ved Indbydelsen. Derfor mener jeg ogsaa, at en Recension over Kunstudstillingen, som saadan, er for Qvindernes Bedkommende oversflødig. Din o. s. v.

Er den sammenpresede Luft med Fordeel anvendelig til at sætte Maskiner i Gang?

(Af Dr. Størke.)

Paa Grund af de Ulykkestilfælde, som Dampmaskinens Kjedel hist og her har anrettet ved

*) Disse Herrer ere vel nævnte S. 31 i Fortegnelsen under Nr. 387; men i „Navne = Fortegnelsen“ har man glemt dem.

Sprængning, er det meget naturligt, at man seer sig om efter andre Kræfter til at drive Maskiner. En af disse Kræfter, hvoraf man har haabet at drage Nytte, og hvilken ikke virker saa voldsomt som ophedede Vanddampe, er den sammenpressede Luft. Efter en af mine Venners Mening, der maaskee deles af Andre, lader sig gjøre en nyttig Anvendelse deraf. Vi ville prøve Sagen.

Luften kan enten mechanisk sammentrykkes, saaledes som i Vindbøssens Kolbe, eller fysisk ved Hebe i et tilsluttet Kar. Tænker man sig en huul Metalkugle, der lader sig pumpe fuld af Luft, saa vil Luften befinde sig deri i en mere eller mindre sammenpresset Tilstand, alt eftersom man indpumper meget eller lidet. Abner man derpaa Hanen, saa vil Luften, i Forhold til Spændingen, igjen udstømme med større eller ringere Kraft, og derved vistnok være i Stand til at sætte Et eller Andet i Bevægelse. Vil man imidlertid gjøre Brug af denne Kraft til at drive Maskiner, saa vil man dog snart blive overbevist om, at man har forregnet sig. Den udstømmende Luft kan nemlig kun give netop saa megen Kraft, som man har anvendt for at sammenpresse den, dersom Luften ellers ikke ved en anbragt Hebe er bleven opvarmet og derved gjort mere elastisk. Havde man f. Ex. behøvet 50 Pd. Kraft for at sammentrykke Luften, saa afgiver Kuglen atter disse 50 Pd., naar Hanen aabnes, men heller ikke et Lod mere. Skal nu Maskinen ved en særskilt fra den udstømmende Luft i Bevægelse sætte Mechanisme igjen fylde sig selv med Luft og tillige endnu have Kraft nok at afgive til en anden Function, saa vil den efter nogle Dieblis's Forløb strax staa stille, især da nu ogsaa Frictionen, der i Almindelighed medtager $\frac{1}{3}$ Deel af Kraften, kommer til og gjør sin Ret gjældende.

En Maskine, der er construeret efter denne Grundsætning, kalder man et Perpetuum mobile, og det er theoretisk ved mathematiske Sandheder og practisk ved tallose Forsøg beviist, at deslige Constructioner ikke engang kunne holde sig selv i Bevægelse, altsaa endnu mindre for-

maae at drive Noget. Folk, som rose sig af deslige Opfindelser, ere enten selv blevne stufede, eller gaae ud paa at stufte Andre ved falske Forestillinger.

Af den blot mechaniske Sammenpressning af Luften er altsaa intet gunstigt Resultat at vente; det vilde isaafald være det Bedste, ganske at udelade Maskineriet og udrette det, man vilde udrette dermed, umiddelbar med den Kraft selv, som man anvendte til at indpumpe Luften. Derved undgik man jo den unødvendige Møie, først at sætte Maskinen i Bevægelse, hvorved omtrent $\frac{1}{3}$ af Kraften spildes. Vi maae altsaa see, hvad der er at haabe af den opvarmede Lufts Spændkraft.

Den atmosfæriske Luft er c. 800 Gange tyndere end Vandet, den ophedes derfor som en slet Barmeleder meget langsomt. Antager den endelig, naar man opvarmer den fra 0° , kogende Vands Temperatur, saa udvider den sig ved denne Ophedning dog kun $\frac{1}{3}$ Deel af dens Rum. Er dette Tilfældet f. Ex. i en tilluftet Kugle, saa strømmer ved Abningen af Hanen rigtignok den udvidede Luft ud, men dog kun med en Kraft af $4\frac{2}{3}$ Pd. Tryk paa en Quadratomme, og som hurtigt tager af og bliver til 0 naar Luften har ophørt at udvide sig. En Maskine, indrettet efter dette Princip, vilde derfor bruge megen Brændsel, gaae særdeles langsomt, og — hvad der er Hovedsagen, ikke være til at anvende formedelst Kraftens Svaghed. Vanddampe derimod udvide sig ved Opvarmning efter ganske andre Love og levere, naar Heden forøges, en fast utrolig Kraft. Maa man dog anvende Ild, saa vil og kan ingen Sagkyndig falde paa at tage opvarmet Luft, istedetfor Vanddampe.

Ved Englenderen Bellinghams Opfindelse: formedelst Damp og comprimeret Luft at sætte et Rjoretvi i Bevægelse, der med forbausende Hastighed skal kunne fare afsted, spiller sikkert den comprimerede Luft et Nul's Rolle, dersom den har anden Bestemmelse, end i en Sproite. Den egentlig drivende Kraft maa nødvendigviis hidrøre fra Dampene, ligesom ved Sproiten Menneftenes Arme afgive Kraften. Den com-

primærede Luft modtager vel kun denne Kraft og fordeles den ligeformigen paa Hjulene, for at de ikke skulle have en støbende Bevægelse. Kun tilstaaer jeg, at det ikke er mig ganske indlysende, hvorfor man vil anbringe en saadan Mechanisme ved et Kjøretøi.

* * *

Bed at omtale kunstige Bevægelsestræfter til at fremskyde Vogne, henledes vore Tanker paa den af en Hr. Rundin — om vi ikke huske feil — her konstruerede Mechanisme, hvorved Magnetkraft sætter Vogne i Bevægelse. Vi have leilighedsviis hørt, at paa den seneste Tid skal man nære gode Haab om et gunstigt Resultat; men da Inventionen formodentlig, efter Omstændighederne, skal holdes hemmelig, kunne vi ikke nærmere omtale Sagen, men maae, som andre Uindviede, oppebie Tiden.

Mr. 664. Prøver af maskinslettede Snore,

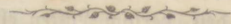
(udstillet af Madam Baagøe.)

Bed at betragte disse Snore komme vi til at erindre os en lille Begivenhed, som vi her finde passende at meddele.

En Enke med adskillige Børn var udsat for ublide Naar. En herværende Mechanikus ønskede at hjælpe Familien, men det overgik hans Evner og var imod hans Princip at „føre“ den; han foretraa, at sætte den i Virksomhed, skaffe den Selverhverv og en uafhængig Stilling. I saa Henseende konstruerede han en Maskine, der slettede Snore, gav Enken samme og gjorde Udlæg til de første Materialier. Det gik godt, Snorene kunde leveres til en Pris, som var langt under den almindelige, Barerne vare derhos bedre, og Familien havde endda en ret god Fortjeneste. Men nu indfandt sig vedkommende Laug, og skjøndt det bevistes, at Laugets Snore ikke gjordes hertillands, men at Enken med sin Maskine

kunde flette dem, blev det hende dog negtet at befatte sig med Sligt. Hun flyttede fra Byen, for om muligen at illudere de urimelige Lovbestemmelser; men heller ikke i Forstæderne lykkedes det hende at opnaae Tilladelse. Omfider maa hun have fundet den rigtige Ve; thi hun satte dog Sagen, efter adskillige kummerlige Naars Forløb, igjennem, saa at hun forundtes at fabricere maskinslettede Snore; ja forundtes det paa en Maade saaledes, at hun blev eneberettiget. Nu kunde hun have gjort Gjengjeld og formeent vedkommende Laug at falsholde, hvad man hidtil havde forbudt hende at producere; men vi troe dog nok, at hun renoncerede paa at tage denne let undskydelige Hævn.

Hvad enten nu denne sandsærdige Historie staaer i Forbindelse med Mr. Baagøes under Nr. 664 udstillede maskinslettede Snore eller ei, saa opmuntre vi Publicum til at tage Fabricatet i Diebyn, og vi beklage kun, at Maskinen, paa hvilken Snorene flettes, ikke tillige sees udstillet og er i Virksomhed, hvilket er et overmaade interessant Skue.

Notitser.

Et Hs. Maj. Kongen tilhørende Sølvbord, af Rudolphi forfærdiget i Paris, er i denne Tid at see i Udstillingsalen. Da Metallet er oxyderet, udmærker Bordet sig vel ikke ved første Diekast ved synderlig Pragt; men tager man det lidt nærmere i Diebyn, vil man finde Arbeidet saa kunstigt og saa fuldendt indtil den mindste Smaating, at man maa forbauses over Kunstnerens uførtroedne Udholdenhed, der har kunnet realisere en saa indviklet Idee.

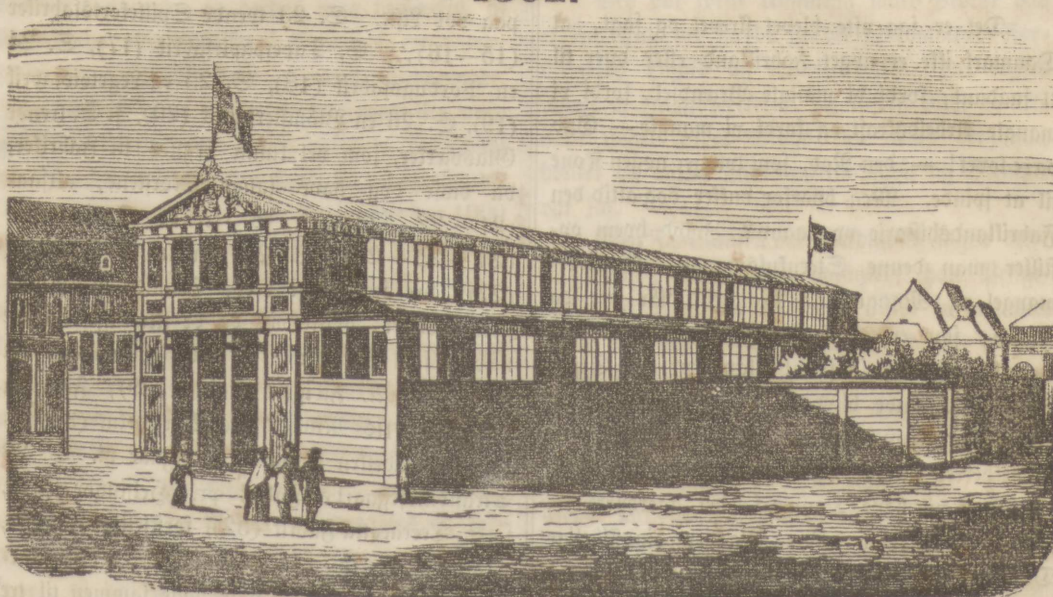
 Notitser og Bink dette Blad angaaende ville vare Red. velkomne, og modtages hos Forlaggeren, Gothersgade Nr. 333.

Kjøbenhavn. — S. Eriers Tryk og Forlag.

Industriudstillings- Tidende.

1852.

Mr. 20.

Redigeret af Claudius Rosenhoff.

4 Sk.

Industriens A B C.

Indufiri — et fremmed Ord —

Er dog hjemligt her i Nord!

Indenlandst bør altid vælges,

Kan det godt og billigt sælges.

Knyt Forbindelse med Hver,

Som har Drift og Virken hjer!

Kunst og Haandværk vandre sammen,

Dele Alvor, dele Gammen!

Lær saalænge Du er til!

Naar Du udlært tro Dig vil,

Lærling Nytt til Gammelt føier

Dg med Dine Dyrer ploier.

Mismod i sin Virksomhed

Drager mange Misgreb ned;

Muntert Sind og opromt Mine

Er Jdeernes Maffine.

Nytt hver Ting, som nyttes kan!

Har Du tidt ei seet, hvordan

Næste Dieblit kan bringe

Virkning stor af Aarsag-ringe?

Dparbeid Dig i Dit Sag,

Gjør det til en Hæderssag!

Ombyt ei Din Frimands Stilling

Før en Dalers „faste Stilling“!

Planløs Virken duer ei stort;

Men har Du Dit Udkaft gjort,

Paakald alle gode Gyver,

Saa Du kjæft mod Maalet stævner!

[Dval Dig ei med Hjernespind!

Nyd Din Løb med nøisomt Sind!

Dvalteri med Laug og Stikke

Sarme kun, men gavne ikke.]

(Fortsattes.)

Danmark er jo et Fabrikland.

Det er saa ofte blevet skrevet og sagt, at Danmark ikke er noget Fabrikland eller duer til et saadant, fordi vi mangle Brændsel, fordi vi mangle Arbeidskraft og fordi vi mangle — Gud være lovet! — den Nød, som tvinger nogen Kone til at spinde. Men hvorfor dukker dog altid den Fabriklandshistorie op paany? Imod hvem opfiller man denne Steenkulsmangel, Arbeidermangel og Mangel paa Mangel? Er der da Nogen, som enten af Hensyn til Landets formeentlige Hæder, saafremt Elangerup eller Skjeller f. Ex. kunde blive et Lyon, Birmingham, Leeds eller Manchester, — eller for at vinde en Fabrikherres mulige Ære og Fordele, med Bold og Magt vil have Danmark, det agerdyrkende, søfarende og paa andre Maader vindstibelige Danmark gjort til et Fabrikland? — Det synes at være bleven til en fix Idee hos visse Folk, at ville modbevise, hvad Ingen for Alvor paa-staaer, at segte imod en indbildt Grobrer, en stor Ubekjendt, som ved hver givne Leilighed trækker Danmark efter Haarene, for at faae det ind i Fabriklandenes Række.

Men, det falder os ind: om dog Danmark ikke ligesuldt, trods alle hine væsentlige Betingelsers Mangel, saa smaat allerede skulde være et Fabrikland. Tæge vi Industriudstillingens Fortegnelse for os, støde vi paa ikke ganske saa Fabrikker endda. Vi springe „Etablissementer“ over og holde os til de virkelige Fabrikker — naturligviis behøve de ikke at have en lang Dampstovsteen, Administrator og andre deslige Utenstiler —, vi træffe da S. 5 paa en Stoffefabrik (1) S. 8 paa tvende Bogfabrikker (2—3), S. 9 paa en Fortepianofabrik (4), S. 10 paa en Peltsværfabrik (5), S. 11 en Læder- og Saffiansfabrik (6), S. 12 nok en Dito (7), S. 13 en Handstefabrik (8), f. S. en Dito (9), S. 14 endnu en Dito (10), S. 18 en Bidsstefabrik (11), f. S. tvende Bordsværfabrikker (12—13), f. S. Naadvaddams Børster og Kofte Fabrik (14), S. 20 have vi Søstrehuset i Christiansfeld, men da det ikke udtryffeligt er nævnt som Fabrik, regne

vi det ikke med; ligeledes forekomme paa S. 21 adskillige „Anstalter“, hvilke vi heller ikke opføre paa vor Liste. S. 23 tvende Spillefortsfabrikker (15—16), f. S. Tapetpapirfabrik (17), S. 24 en Bordsværfabrik (18), S. 25 en Legetøjsfabrik (19), S. 26 en Blomstefabrik (20), f. S. trende Glasværker, som vel kunne regnes til Fabrikker, da disse dog have lange Stovstene, altsaa: (21—22—23), f. S. trende Speilfabrikker (24—25—26), S. 27: endnu et Glasværk (27), fire forskjellige Leer, Drains og Muurstensfabrikker, hvilke vi, da de ikke ligesom ere nævnte som Fabrikker, kun ville opsummere som een (28), A. Fritgers Fabrik (29), Fabrikken „Frederik VIII Minde“ paa Bornholm (30) — Indepottesfabrikken i Varde forbigaae vi. S. 28 Strandmosegaard's Fabrik pr. Helsingør (31), f. S. Terracotta Fabrik (32), forskellige Fajance, Tegisteer, Leertøi ic. (33—34), S. 29 fem forskellige Dito, hvilke vi ville slaae sammen til tre (35—36—37), f. S. den tgl. Porcellainfabrik (38), f. S. Fabrikken „Phoenix“ ved Rønne (39), S. 30 Fredens Molles Fabrikker paa Amager, hvilke vi blot ville ansætte til to (40—41), S. 31 Fyrsilkefabrik (42), der er vel et Par Dito endnu paa f. S., men vi ville ikke være nærgaaende. S. S. Frederiksværk (43), f. S. Deichmann's Fabrik (44), S. 32 tvende Asphaltp og Kultjærefabrikker (45—46), S. 33 tvende Sæbefabrikker (47—48), f. S. endnu tvende Dito (49—50), S. 34 forskellige mindre Fabrikker (51), S. 35 tvende Linnfabrikker (52—53), f. S. Chokoladefabrik (54), S. 36 trende Chokoladefabrikker (55—56—57) — Sulferraffinaderier og Cichorietilvirkninger ere ikke nævnte som Fabrikker f. S. — S. 37 tvende Stivelsesfabrikker (58—59), S. 38 trende Tobaksf. (60—61—62), S. 39 trende Papirfabrikker (63—64—65), f. S. fire Hattfabrikker (66—67—68—69), S. 40 en Dito (70) f. S. Seidelins Fabr. (71) — — og nu komme alle Klædefabrikkerne: Lugt-, Rasp- og Forbedringshusets og Usserøds incl., Shawlsfabrikker, Tøisfabr., Seildugsdito, Kjøngsdito, Hørdito, Kniplingsdito, hvilke vi ville lavt anslaae til 29, da vi saa have Tallet 100 fuldt,

Kjendt vi kun ere naaede til S. 40 i Hovedfortegnelsen; men denne har 75 Sider, og saa kommer Tillæget, og derhos maa bemærkes, at ingenlunde alle Fabrikker i Danmark ere repræsenterede, heller ikke have vi været nøieregnende. Resultatet af disse dybtgaaende, men ikke nærgaaende Undersøgelser bliver altsaa — forsaavidt man fra det Bekjendte kan slutte til det Ubekjendte — at vort hjære Fædreland idetmindste har 1000 Fabrikker, selgelig ret vel kan kaldes et Fabrikland.

Rigtignok kan indvendes, at det ikke ere saadanne Fabrikker, man mener; men uden at ville indlade os dybere paa Definitionen af Begrebet „Fabrik“, er det dog klart, at ethvert Etablissement, med dertil indrettede Bygninger, hvor meer eller mindre raa Stoffer, Varer og Materialer, ved Hjælp af Menneskehænder — fornemmelig af begge Kjøn og Børn — forvandles og foræbles, og forskjellige Gjenstande deraf forfærdiges, svarer til den almindelige Forestilling om en Fabrik. Sees nu hen til, hvor mange saadanne Menneskehænder blot en Tobaksfabrik, navnlig enkelte større Cigarfabrikker, sysselsætter, saa kan man vel ikke frakjende denne og saadanne lignende Characteren: Fabrik.

Det er naturligt, at saadanne Etablissementer som en Sømfabrik eller en Filefabrik vilde kunne drives efter en langt større Maalestok, dersom Danmark var saa stort f. Ex. som Rusland; men da vi nu engang kun ere Beboere af en lille Plet i Nord, saa bør ogsaa den formindskede Maalestok anvendes paa Forholdene.

Men det er nu vistnok allerede store Ting, at vi i mange Henseender kunne forsyne os selv, og uden kunstige Midler (som f. Ex. den fameuse Kludetold med Hensyn til Papiret) kunne have egne Fabricata lige saa gode og lige saa billige som fra de egentlige Fabrikstæder. Hvorvidt vi nogensinde ville blive satte istand til at concurrere med Andre paa de store Verdensmarkeder, og hvorvidt det overhoved er af nogen afgjørende Bigtighed at søge Opiaand for vore Frembringelser, derom maae klogere Folk ytre sig.

Et Spørgsmaal.

Bed vor første Udstilling saaes Prøver paa et Fabricat, der havde fundet vedkommende Forbrugeres Bifald og Anerkjendelse. Det søgtes meget af Haandværkerne, og tilsidt vilde de ikke have noget andet Slags end netop det, paa hvilket da ogsaa Fabrikantens Navn og Stempel var sat.

Men Fabrikanten var uheldigvis ingen driftig Mand, eller ogsaa manglede han Penge midler til at udvide sin Drift. Nok er det, han kunde ikke tilfredsstille Kjøberne, d. v. s. han kunde ikke faae saa meget af det omhandlede Fabricat færdigt, som man havde Brug for. Kom en Haandværker hos en Handlende og begjærede Artiklen, da stak man ham et fremmed, indforstrevet Product i Hænderne; men dermed vilde han ikke lade sig affpidsse, og gik brummende bort, da han ikke kunde erholde det Fabricat, han ønskede, og hvorpaa Fabrikantens Navn og Stempel, som sagt, var anbragt. Hvad havde nu de Handlende at gjøre? De sendte en Prøve af Mandens Fabricat til Ulandet, og lod derefter forfærdige et lignende Fabricat med hans Navn og Stempel. Om den saaledes indforstrevne Vare var lige saa god i Boniteten, som den danske, der ikke var at erholde, vide vi ikke; men den gik dog, da Forbrugerne saae Navn og Stempel.

At denne Trafik ikke var stort bedre end et Bedrageri, derom ere vel Alle enige; men vi ville et Dieblit affee fra den moralske og juridiske Domstol, og stille Spørgsmaalet til Afgjørelse fra Handelens og Omsetningens Standpunkt. Er fra dette betragtet hiin Fremgangsmaade forsvarlig eller ikke?

Da vi ikke ville fuste Laugs- eller Politispyoner i Haandværket, have vi ikke nævnt Fabricatet; men det gjør Intet til Sagen. Det er en Kjendsgjerning ligesuldt, og Spørgsmaalets Besvarelse er ikke afhængigt af nogen directe Angivelse.

Honnetetet i Industriien.

Ved Patent og „Eneberettiget“ kan man vistnok sikre sig Frugterne af sin Opfindelse saa nogenlunde. Men ikke desto mindre gives der en vis borgerlig Honnetetet, som vanskelig lader sig beskrive eller retvel tør fremstilles ved Exempler, men som enhver ærefjær Mand burde være i Besiddelse af ligesom ved et naturligt Instinkt. Naar A. — for at holde os til Handelstanden og nævne Noget, der er saa fjernt fra Virkeligheden, at al Tanke om bestemt personlig Hentydning maa forsvinde — naar A. sigte vi, finder sin Regning ved at opslaae en Bod med varme Pandekager, kan B. gjerne opslaae en Bod ved Eiden med Umonade, men han skal være saa honnet ikke ogsaa at handle med Pandekager, fordi han seer det svarer Regning for A. — En saadan magelig Benyttelse af Andres Idee, kan vor Tid ikke sigte sig ganske fri for. Nogen større borgerlig Etolthed ogsaa i denne Retning kunde man nok ønske. Vistnok maae der altid være Nogle, der tænke for Andre, og vistnok kunne Opsnapperne af usuldfomne Ideer stundom realisere dem heldigere end den egentlige Udsfanger; men — ligemeget! Etolthed og Uresfølelse maae tilsiige Enhver, hvorledes han skal holde over sin Honnetetet.

Et nærsomt Etrog.

Det er godt nok, at den gode Viin ikke behøve nogen Krands, at Dygtigheden nok bryder sig en Bane, og Andet deslige. Men — mens Græsset groer dør Koen. En Mand kan ikke være tjent med, at sidde hen med sin Dygtighed i en Aftrog indtil en eller anden Tilfældighed trækker hans Bys frem fra Skjeppen, under hvilken det desuden kan være gaaet ud, hvis det varer for længe. Enhver er derfor i vore Dage betænkt paa at komme til at boe paa et nærsomt

Etrog og midt i Byen. Men Huusleien er dyr paa saadanne gode Etrog, og det er ikke usandsynligt, at megen Haandverksdygtighed gaaer tabt ved at boe en dyr Leilighed.

Thi hvad er den nærmeste Følge? Manden maa udvide sin Drist; hans egen Virksomhed er ikke tilstrækkelig til at udstaffere en dyr Boutik paa et nærsomt Etrog og midt i Byen. Han maa altsaa forsyne sig fra Andre og i Reglen fra Udlandet. Nu kommer Berler og alle de øvrige Historier, Driften maa end yderligere utvrides, dersom den skal svare Regning; thi nu har han foruden den dyre Boutik, ogsaa disjehersens Discontoer at dække. Han maa hvert Dieblis ud, saa paa Børsen, saa paa Toldboden, og saa til Pengemandene; førend han veed af det, er han Haandverksmand, item Speculant; med Haandværkeren er det forbi, i alt Fald reduceres det til de fornødne Reparationer, som udføres ved hans Kolk. Dette kan stundom være til Held, men ikke sjældent ogsaa til Uheld, for en dygtig Arbejder; for Haandværket selv er det derimod altid til Uheld. Paa den Maade gaae tilsiidst Instrumentmagere, Uhrmagere, Guldsmede, Kunstdreiere og fl. tilgrunde som saadanne og blive gode eller slette Handlende med Instrumenter, Uhre o. s. v. Alt efter Omstændighederne.

For at raade Bod paa dette og alle de deraf følgende Conseqventer med Hensyn til Brodbløshed for Evende og andre Medarbejdere i de respectieve Fag, var vel den bedste Udvei: en stor Bazar, som indbefattede alle nærsomme Etrog inden sine Haller. Men til at udføre en saadan Plan synes Tiden desværre ikke moden.

Notitser.

Industriudstillingen har fra den 20de til den 26de September været besøgt af 8694 Personer, eller siden dens Aabning den 5te August af ialt 67,203 Personer foruden Abonnenterne.

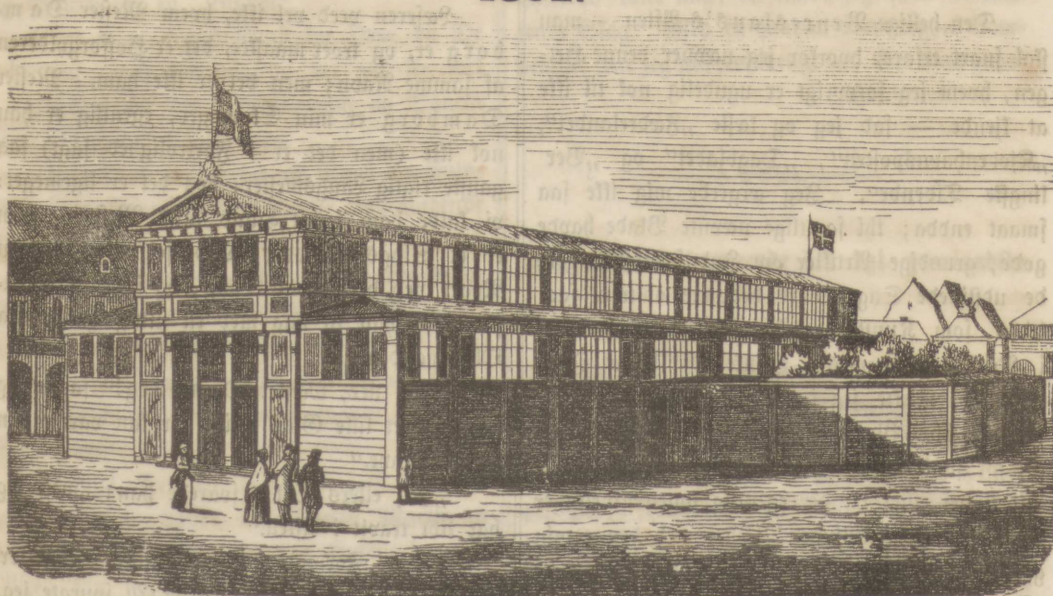
☞ Notitser og Vink dette Blad angaaende ville være velkomne, og modtages hos Forlaggeren, Gothersgade Nr. 333.

Kjøbenhavn. — S. Triers Tryk og Forlag.

Industriudstillings= Tidende.

1852.

Nr. 21.

Redigeret af Claudius Rosenhoff.

4 Sk.

Industriens A B C.

(Sluttet. — See Nr. 19—20!)

Regn, som Gnier, ved Din Færd
Tiden, der har Penges Værd;
Ringagt de Midler ikke,
Som kan Gjenvei Dig affikke!

Stjæl med Diet, hvor Du kan,
Du forstaaer mig vel, hvordan!
Smag med Styrke Du forbinde,
At Dit Arbeid Pris kan vinde.

Lænt ved Alt! Læl ei om Alt,
Som just i Dit Fag ei faldt! —
Trolig virk i Vaar og Sommer,
Da Din Høst med Frugter kommer!

Undersølg Din Broder ei,
Hvis han gaaer en ærlig Vej;
Uvis Bindig Dig ei friste
Til en mindre, vis at miste!

Bind og alt Trompeteri
Hjælt lad gaae Din Dør forbi;
Bov dog ei en Kamp mod Tiden,
Læt Du tabe vil i Striden!

X er noget Ubekendt;
Dagen er Dit Element;
X for U man læt Dig sætter,
Gjør til Dag Du Dine Nætter.

Ydmyg Dig ei ynkelig
For en Kunde, som er rig;
Yndest ved Strabad erhvervet,
Har et Arbeid halvt fordærvet.

Zifre tør Du ei forsmæae:
Læring skal hos Næring staa;
Zero — Nul — kan lidet nytte,
Men for Minus Du Dig hytte!

Ærlighed, som Hvermand veed,
Bærer længst. Hold, som en Fed,
Æresordet! og undvære
Kan Du Værestegn at bære.

Døst Dig ei i bedre Stand,
Stræb i den, Du er, som Mand!
Overst kan i den Du komme,
I en anden under — Somme!

Oldermændenes Gjenfærd.

Den hellige Venceslaus's Aften — man skal snart erfare, hvorfor jeg nævner denne Helgen, hvem jeg forøvrigt er ugudeligt nok til ikke at kjende — sad jeg og læste „Fædrelandet“, „Kjøbenhavnsposten“, „Dagbladet“ og „Berlingske Tidende“. Jeg ærgrede mig ikke saa smaat endda; thi samtlige nævnte Blade havde gode, grundige Artikler om Industristillingen, de udfillede Eager vare bedømte omtrent saaledes, som Kunstacademiets Arbejder hvert Aar i Reglen bedømmes. Hvilken Fylde af Indsigter — tænkte jeg i mit stille Sind — maae dog ikke hine Blades Referenter være i Besiddelse af, for saaledes at kunne recensere de forskjellige Afdelinger, naar da der egentlig ingen Afdelinger ere i Industristillingen! Men med denne min glødende Beundring blandede sig en god Deel aftenraa Misundelse og brantguul Ugreelse og violet Eklisshyge; det tilstaaer jeg oprigtig. Dog hvo vil kaste den første Steen paa mig? Man sætte sig ind i min Situation! Jeg har en „Industriindstillings-Tidende“, og er dog ikke capabel for at forstaae mig en Medarbejder, der er i Besiddelse af den altsidige Fagkundskab, som hine ærede Blades Inferater om ikke just bugne under, saa dog vidne om. Jeg har henvendt mig til kyndige Folk i næsten ethvert af de repræsenterede Fag med Bøn om velvillig Assistance; jeg har, som Spændet, endog vovet at frie til Damerne; men jeg har faaet Kurven af disse og uopfyldte Løfter af hine. Maae det da ikke ærgre mig, at see de ommielde grundige Artikler ligesom regne ned over nævnte lykkelige Blade, uden at et Dryp kan falde af til mig? Kan jeg forsvare for Gud og Menneskene — og for min egen blye Muse, — at jeg selv haandterer med Jydepotter, Støbegods, Uldvare og Kultjære, uden at komme til Ende dermed, uden kritisk og Stykke for Stykke at gennemgaae den hele Blomst af den danske Industri, fra Luft til den afbladede Stil?

I disse traurige, ærgerlige, ja hartad stam-

fulde Selvbetragtninger blev jeg afbrudt ved Mester Damborg.

Læseren veed vel ikke, hvem Mester Damborg er, og troer maaskee, det er Hofforgylderen af samme Navn; men det er ikke ham. Mester Damborg er min Ekomagere, egentlig er han nok ikke (men det er i Fortrolighed sagt) saa ganske rigtig Laugsmester; dog det er ligemeget: vi kalde ham i mit Huus altid Mester. Han er et Slags Bisidder, Oldgesel eller saadant Noget ved det nævnte Laug, og i denne Egenskab kom han til mig med en slittig Hilsen fra Oldermændene.

„Sid ned, Mester Damborg!“ sagde jeg „og drik et lille Glas Biin, der kan varme den gamle Mave.“

„Ja, ellers Tak!“ svarede han; „men jeg har lidt travlt i Aften.“

„Saa! Formodentlig en Bunte Tilsigelser, Refancer for Tidpenge etcetera?“ spurgte jeg.

„Nei, ikke endda. Men jeg iler efter at komme hjem; thi fordetforste er det Guldmaane i Aften, fordettandede er det Sancta Venceslaus og fordettredie er det jo Michelsaften.“

„Ja den sidste Grund er den vægigste,“ bemærkede jeg smilende og klinkede med ham.

„Belgaende! — Uf! hvor Deres Biin var stærk,“ udbød han med en betydelig Høfte.

„De har Ret,“ indrømmede jeg, da jeg ligeledes havde tømt mit Glas, og nu, til min ikke ringe Forstræffelse, først bemærkede, at jeg havde taget feil og skænket af en Flaske gammel Rom, paa hvilken jeg havde sat Solbær for en Morbroder, der lider af Gigt.

„Det kunde nok hænds sig,“ meente han, „at vi En for Begge og Begge for En, som de sige deroppe i Retten, formedelst denne Feiltagelse fik, hvad man kalder en Blyhat. Jeg taler nu ikke om Dem — Vorherre bevare os! — Jeg mener kun mig selv, og Enhver maa svare for sig. Men med alt Det, var det dog en Guds Lykke, at det ikke var Blækflasken, De hældte af.“

„Dens Indhold havde vel neppe heller

gledet saa let ned," tillod jeg mig at ytre, og solte en Hæde i Hovedet, som med Oru gav mig Begreb om en "Blyhat".

"Det er nu ingen Kunst for Dem, da De er hjemme; men for mig vil det nok see sort ud, allerhelst da det er Fuldmaane og Sancta Venceslaus," klagede han.

"Men hvad er det for en Snak om Fuldmaanen og Venceslaus?" spurgte jeg, gubende mig paa Panden.

"Naa, det veed De ikke! Den første Fuldmaane efter Jevnbøgn, saa huserer alle Spøgelsjer og alt Djævelskab paa Korsveiene — —"

"Overtro, Overtro, min gode Mand! Eaadant eksisterer slet ikke. Det forsvandt med Reformationen."

"Jovist! Nei da kom det først. Hvor mange Djævole havde ikke Doctor Martin at slaas med? Alle Tagstene paa Husene i — ja i Aften kan jeg ikke komme paa Byens Navn — var jo bare Djævole. Og paa Sancta Venceslaus har det Toieri ganske besynderlig Magt; det er nok deres Krodag. — Men hvorom Alting er, saa har Deres forferte Wiin givet mig Courage. Og derfor vil jeg see at liste hjem til Mutter —"

"Og til Gaafestegen", tilspøiede jeg, idet jeg tog Lyset for at lyse ham ned.

Da han var borte, faldt det mig ind, om jeg ikke kunde bruge hans Oidermænd. Funtus! jeg har det: det er en udmærket Idee! Hvilken Acquisition for Bladet! Jeg tager hele Skomagerafdelingen paa min Samvittighed; samtlige femten Herrer Udstillere høre mig til; jeg har deres Oidermænd i min Lomme. Han skal recensere mig Stykke for Stykke; det er en competent Dommer — det drømmer I ikke om, I Herrer Blade! I speculere nok neppe i Blantlæders Støvler, Gamascher og Patentgaloscher!

Jeg smed mig paa Sophaen. Den usalige gamle Solbærrom! Dog, hvorfor bande den? Uden den, var hin glimrende Idee neppe udfanget. — Jeg pønsede paa at udvide den. Som det gjerne gaaer, den ene Idee udvifler sig af den anden, naar først Isen er brudt.

Jeg fik den dristige Tanke, at bemægtige mig samtlige Oidermænd for de respective Lauge. Lykkedes dette mig, da kunde jeg slaae et knusende Slag. Med en saadan Samling af Competance var jeg uovervindelig. — Det maa gaae!
(Fortætttes.)

Otteguælsjer vedkommende den kgl. grønlandske Handel.

Den kongelige grønlandske Handel er, som bekendt, ogsaa repræsenteret paa Industri-Udstillingen. Vi see saaledes Prøver af Sælspek, af Tran og af raa Blyant (det sidste til 6 Rbd. pr. Pd.); fremdeles Hvalbarder, Hvalrostænder, Enhjørnstænder, samt en Kobberem, og endelig, foruden forskellige rensede og urensede Fuglesjer, Bjørnestind, Sælskind, Rensdyrstind, hvide og blaae Rævestind, og et Sæt Vandstindsklæder. — Nogle paalidelige, tildels officielle Optegnelser, bemeldte Handel betræffende, kunne maaskee ved denne Leilighed have Interesse.

Præsten Hans Egede formaadede adskillige Personer til at gjøre Sammenstud til en Expedition, for at gjenopdage "Landet fundet og forsvundet". 1721 blev det første grønlandske Compagni oprettet i Bergen med en Fond af c. 12,000 Rbd., hvilken octroieredes under 5 Febr. 1723 paa 25 Aar. To Skibe udsendes det første Aar; deraf kom kun det ene til Landet, hvor Egede strax lagde den første Grund til en Coloni. Compagniet sendte nu aarlig 2 å 3 Skibe dertil, dels for at fiske, dels for at handle med Indbyggerne. Men det havde ingen Fremgang, skjøndt Frederik IV havde understøttet Foretagendet, navnlig ved at tillade et Lotteri og ved at paalægge begge Riger (Danmark og Norge) en Skat, som blev kaldet "den grønlandske Skat" (Forordn. 16 Marts 1725). Man klagede over, at Pengene ikke bleve hensigtsmæssig anvendte af Directionen, men benyttede til egen Fordeel, hvisaarsag Kon-

gen, igjennem det danske Cancelli, ophævede det hidtil betalte Paabud (1727). For Resten af Pengene besejledes Grønland fra Bergen af for kongelig Regning endnu i 1727 og 1728; men Uenighed imellem Bogholderen og Directionen bewirkede, at Grønlands Besejling i 1729 forlagtes til Kjøbenhavn og besørgetes fra Sv-Statens Commissariats Collegium, hvorhos Kongen bestemte 2,000 Rd. aarlig dertil.

Nu indtræde vi i et mærkeligt Stadium. I Aaret 1734 blev Besejlingen overdraget til en Borger i Kbhvn. ved Navn Jacob Severin, der meddeltes Octroi paa 6 Aar, hvori — foruden andre Benaadninger — lovedes ham en kongelig Gave af 5000 Rd. aarlig, hvorimod han forpligtedes til at underholde Missionairerne. Denne Octroi blev (4. Marts 1740) fornyet paa andre 4 Aar, og tillige bestemtes, at han alene skulde nyde Handlen 15 Mile paa begge Sider af hver Coloni. Efter disse 4 Aars Udløb fornyedes Octroien for Hr. Severin i 16 fulde Aar. Han holdt i hele denne Tid, med en Estildsens Haardnakenhed, over sine monopolistiske Rettigheder, saa at han ibl. A. adskillige Gange lod opbringe hollandske Skibe, som bleve „mistænkte“ for Handel med Grønlænderne. Ved Res. af 7. Marts 1749 blev den næsten udløbne Tid forlænget, indtil Handlen, ult. Juni 1750, blev overgivet til det under 4. Sptbr. 1747 oprettede almindelige Handelscompagnie. Severin havde bestandig udsendt 3 Skibe, og for de ved denne Handel samlede, sikkert ikke utydelige, Penge tilkjøbte han sig siden adskillige Herregaarde.

Compagniet — bestaaende af 1000 Actier, hver paa 500 Rd. —, der førte en vidt strakt Handel imellem Østersøen og det middellandske Hav (samt med Neger-slaver fra Guinea) erholdt Handlen, for det første paa 2—3 Aar, paa samme Bilskaar, som Severin havde nydt den. De aarlige Udgifter ansloges dengang til c. 16,000 Rd. Der udsendtes aarlig 4 til 5

Skibe paa Fiskefangst. Coloniernes Antal var 8; de forsynedes af Compagniet med alle Fornødenheder, og leverede igjen Tran, Hvalfiskebarder og Skind til dets Handel, der ikke maa have været ufordeelig, saasom det allerede i 1751 blev Engländerne og Hollænderne strengeligen forbrudt at drive Snighandel under Opbringelse af Skib og Gods. Forbudet blev indskærpet under 22. April 1758 og udvidet derhen, at Ingen, enten af Kongens egne Underfaatter eller af Fremmede, paa 4 Mile nær Grønland maatte drive nogen Handel m. V. med Grønlænderne, alt under ovennævnte Straf. Ved Resolution af 13. Juni 1763 tilstodtes Compagniet, istedet for 5000 Rd., en aarlig Understøttelse af 7000 Rd. af den kgl. Kasse paa 20 Aar fra 1764. Compagniet erholdt ved samme Res. tillige Rettighed til alene at besejle Island og Finmarken, ligeledes paa 20 Aar.

Imidlertid vare dog Interessenterne ikke fornøiede med den grønlandske Handel. I en Generalforsamling den 9. April 1772 udnævntes trende Commissarier til at undersøge, om det ikke var bedst at realisere Compagniets Skibe. Under 27. Octbr. s. A. kom disse Herrer til det Resultat, at da Compagniets 10 Skibe i fire Aar havde seilet 15,051 Rd. 54 ø overstyr, foruden Elittagen, der idetmindste maatte anslaaes til 3,285 Rd., saa var det rigtigst at sælge dem og befragte fremmede Skibe. Om den grønlandske Handel selv ytrede Commissariatet sig ret naabt saaledes: „Landet var nok værd at besejles, idetmindste saalænge den kongelige Gave vedvarede.“ Det viste sig da ogsaa af Bøgerne, at i de 10 Aar, fra 1761 indtil 1770, var der ved denne Handel avanceret 2,513 Rd. 3 ø om Aaret, foruden c. 1500 Rd. Renter af den indstudte Capital. Den kgl. Gave var forresten saaledes fordeelt, at Handlen havde 4,666 Rd. 4 Mk. deraf, hvorimod der kun afgik 2,333 Rd. 2 Mk. til Missionsvæsenet.

(Fortsættes.)

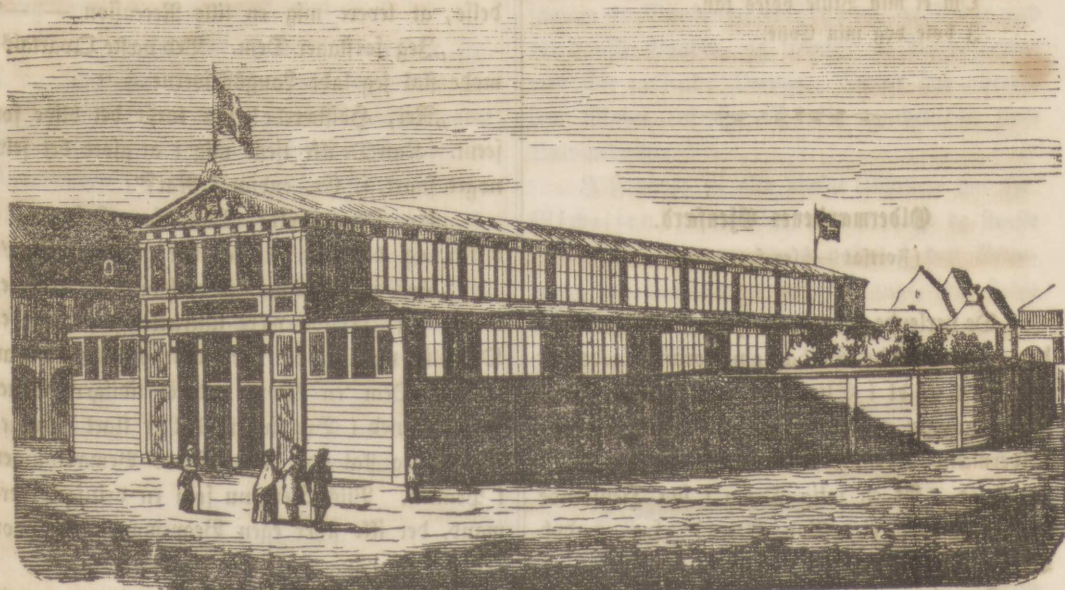
 Notitser og Brev dette Blad angaaende ville være Red. velkomne, og modtages hos Forlæggeren, Gøttersgade Nr. 333.

Kjøbenhavn. — S. Triers Tryk og Forlag.

Industriudstillings= Tidende.

1852.

Mr. 22.

Redigeret af Claudius Rosenhoff.

4 Sk.

Ilden taler.

I kalde mig en grim Tyran,
Fordi — hvad skundom hænder —
Jeg i en brusende Orkan
En gammel Mølle brænder.

At nei! for Eder er jeg Træl,
Det veed jeg, desto værre!
I drukne mig dog strax ihjel,
Vil jeg agere Herre.

Men ingen Tjener mere tro
I viselig kan finde;
I kalde blot, og Ilden jo
For Eder staaer paa Vinde.

I Sten og Staal jeg sover sødt,
Trods al min vilde Lue;
Men knap jeg bliver voldsomt stødt,
Før jeg mig lader skue.

Ja, for at faae det ret beqvemt,
Man fandt en Phosphor-Kloffe,
Hvorned hvert Børn kan ganske nemt
Mig af min Slummer losse.

Man gnider blot en lille Pind,
Da har han mig ihænde —
Naar jeg i Straaatag kastes ind,
Nu ja — da maa jeg tænde.

Som I jeg kan ei dømme klart,
Om jeg skal moderere,
Om jeg skal blusse med en Fart,
Hvad eller lade være.

Vær ei uakkonfom, lunefulds!
Jeg er en lydlig Slave,
Der smelter Jern, men ogsaa Guld,
Saaftrent I det vil have.

Jeg tager vigtig Andeel i
Maskiner, smaa og store;
Ja selv jeg som Hjørværkeri
Maa Eder skundom mere.

Dg har jeg brændt en Mølle — vel!
Bed mig byg Snefe bedre; —
Thi haan da ei den stærke Træl,
Hvem høit I burde hædre!

Dg det er Haan, naar nu Tyrann
 Mig mine Herrer nævne, —
 Om ei min Villie bøies kan,
 I bøie dog min Evne.

Oldermændenes Gjenfærd.

(Fortsat — see forr. Nr.)

De verlente Eindsbevægelser, muligens ogsaa den gigtcurerende Solbærrum, foranledigede, at jeg snart faldt i Slummer midt i mine stolte Speculationer om, ved Hjælp af samtlige Herrer Oldermænd at knuse mine høistærede Anmeldersantidige. Af en salig Drøm i saa Henseende vaskes jeg ved et „God Aften!“ fra en dyb Basstemme.

Jeg sprang op og udstødte formedelst en ganske naturlig Ideeforbindelse og endnu halvt isovne et: „God Aften, Hr. Napoleone Torre!“

„Om Forlæbelse!“ svarede den Fremmede, en værdig Borger, „jeg hedder ikke Torre, men er Oldermænd for Skomagerlauget.“

„Naa, saaledes! Vær mig inderlig velkommen, Høistærede! Behag at tage Plads! De har da vel været i Udstillingen?“

„Saamænd har jeg saa.“

„Dg hvorledes finder De Arbejdet?“

„De ciseleerede Sølvplader ere ret vakre, dog tage de pressede Guldsager fra Altona — —“

„Undskyld, jeg falder Dem i Talen! Jeg mener ikke de udfillede Gjenstande overhoved, men Skomagerarbejdet i særdeleshed.“

„Naa saaledes,“ svarede han lidt stødt. „Nu ja, der er noget ret forsvareligt Arbejde og noget middelmaadigt. Randen — —“

„Ja tilgiv, jeg atter afbryder Dem; jeg tør ikke indlade mig paa Detaillen, thi oprigtigt talt, forstaaer jeg mig aldeles ikke paa at bedømme Skotøi, uden i al Fald mine egne Støvler, naar jeg har dem paa, og neppe nok det. — Mit Ønske er, om De ikke vilde have den God-

hed, da De jo dog ved Bedømmelse af Messerstykker er vant til at afgive en motiveret Kjendelse, at levere mig en lille Recension — —“

„Jeg forstaaer Dem. Ved næste Dvartalsmøde skal jeg lade Laugsfriverne — —“

„Nei, Høistærede! saa turde det blive for seent. Kan De ikke tjene mig i at gjøre det selv noget snart, s. Er. endnu i Nat?“

„Er De fornytt? Man har Lysegilde i Aften, og desuden seer jeg ikke godt ved Lys.“

„For at bedømme det omhandlede Arbejde, mener jeg, det vil være tilstrækkeligt at faae et Overblik paaany, da De sagtens allerede har dannet Dem en Dom ved et tidligere Stue. Vi gaae ned i Bygningen, det er klart Maaneskin og jeg skal nok sætte Deres Bemærkninger i Pennen. Vilis Dem nu som en dristig Oldermænd, der ikke styer egen Bequemmelighed, hvor det gjælder Laugets Hæder og Glor!“

„Ja naar det kunde skee i en Nu“, meente han, vilde han endda nok gaae ind paa Ideen.

Jeg forstrebte, det var et Døbtøis Sæg, og vilde allerede tage Hat og Stof, da en ny Herre træder paa Scenen.

„Er det ikke her, hvor Industribladet bliver lavet?“ spurgte han med en Røst, der ikke gav min første Gæstes en Tone efter i Dybdens Omfang.

„Jo,“ svarede jeg. „Med hvem har jeg den Ære at tale?“

„Jeg er Oldermænd for Smedelauget,“ brummede han.

„Vær velkommen!“ udbrød jeg med en Hververofficiers usromtede Glæde og Overraskelse over saa uventet at have faaet Fingre i endnu en Oldermænd, trykkede med Varme hans Haand og dæmpede et Smertenssfrig, da den velvillige Mand til Gjengjæld omfattede begge mine just ikke smaa Hænder med sine — ja jeg kan ikke kalde dem andet end Ekruestikker.

„Jeg vil bare lade Dem vide,“ sagde han, „at naar De faaer istinde at rose Kæretterne derude i Rundingen, saa stulde De dog ikke smøre for tykt paa; for seer De, Hæderne ere s'gu ikke dansk Arbejde.“

„Iffe det?“

„Na! kansee De veed det bedre? Ja saa er jeg færdig.“

Han var kort for Hovedet, mærkede jeg. Netop som jeg speculerede paa, hvorledes jeg skulde formaae ham til at gjøre Ekomagerlaugets OIdermand og mig Selskab ved Maanefkins-Promenaden i Industribygningen som den anden kompetente Dommer, modtager jeg en tredje Gjaest, der tilkjendegav sig som OIdermand for Smederlauget. Da Smeden kjendte ham og han igjen EkomageroIdermanden, saa bicomplimenterede disse Herrer hverandre paa det Venstabeligste, og der udspandt sig vieblikkelig en gemyslig Samtale i Kloverbladet, hvilken jeg tog til Indtægt for min Plan.

(Kortfattedes).

Thorvaldsens Solitaire.

Vi havde nylig en lille Notits om et fransk Stykke Guldsmedarbejde. Det glæder os, idag at kunne anmeldte et nyt tilkommet Juvelsmykke, saa meget mere som dette er fuldkommen dansk. Det er nemlig en i hei Grad smagsfuld Bouquet, forfærdiget af puur Guld, med den skjønneste Emaille, Lillieconvallerne af Brillanter og Rosens Støvknopper indfattende den berømte Thorvaldsens Solitaire, som af Kjendere forsikres at være af overordentlig Ekjønhed. At denne Ejelendhed er udstillet af Hr. Hofjuveler Michelsen, behøver neppe at tilføies, da man er saa vant til i denne Juvelers Ekab at see Ejelendheder. — Vi troe saaledes ogsaa ved samme Leilighed at burde omtale de forskjelligte Pretiosa, som findes i dette Ekab, hvoraf den indiske rosa Perle i den Grad er sjelden, at en lignende i fugelrund Form neppe eksisterer i hele Verden. Den brasilianske Topas skal ligeledes i Ekjønhed søge sin Lige, og Brystmaalen: en Falk af lutter Brillanter, er særdeles smuk. — Foruden disse Ejelendheder udmærke næsten alle Hr. Michelsens Juvel- og Guldarbejder sig ved smagsfuld Elegance;

og iblandt Sølvarbejdet findes Gjenstande, som i lige Grad repræsenterer Kunst og Haandværk, saasom en Binkande, et Skrivetui, en Daase med det danske Vaaben, og fremfor alt Bordopsatsen med sine smilende Dreng. Denne har allerede som Model (af Hr. Drif) vundet den store Sølvmedaille.

I Forhold til alle øvrige Udstillere har Hr. Michelsen, saa at sige, vistnok bragt de største Ofre; men Lønnen høves ogsaa i den Beundring, der daglig ydes af de Mange, som stedse dvæle ved Ekabet.

I Industrien gjælder intet Axiom.

Ligesom man i Politiken har maattet opgive at troe paa Umuligheden, saaledes synes ogsaa i Industrien Alt at kunne blive muligt. Vi have hert Docenter vaastaae, at Dette eller Hiint Iffe vilde kunne trives, fordi det stred mod disse eller hine Principer, og dog har det formeentlige Ufordeelagtige, ved at falde i de rette Hænder, affa et anstændige Ferdele. Hvad der imidlertid skader saa mangt et lovende Anlag, er Mangelen paa Driftscapital. Men selv denne Mangel, imod hvilken man jo lidt efter lidt, om end noget langsomt, søger at raade Bod, selv denne er ingenlunde tilstrækkelig til at stemple et Foretagende som umuligt.

Optegnelser vedkommende den grønlandske Handel.

(Kortfat.)

I 1774 overtog Kongen den grønlandske Handel, tilligemed nogle til Hvalfangsten bestemte Ekibe, under eet med de til forrige almindelige Handelscompagni hørende Effecter for den Sum

128,177 Rd. 32 §. efter Compagniets Ballance til ult. December 1773. Skjøndt der i 1774 blev affrevet paa disse Effecter som Tab 42,305 Rd., hvorefter de ikke kunne skjønnes at være mere værd end c. 86,000 Rd., saa blev dog den til Grønlands Besejling bestemte Fond igjen forøget saameget, at den ved Separationen imellem den grøndlandste og islandste og finmarkste Handel bestod af 122,688 Rd.

Denne Separation stete i Aaret 1775, da det forrige almindelige Handels-Compagnies Effecter imidlertid vare realiserede. Fra samme Tid er den grøndlandste Handel bestandig fort for kongelig Regning, om end som en særskilt Entreprise. Den grøndlandste Handel blev nu drevet med større Iver end nogensinde; imod alle Indgreb i den nu kaldte kongelige grøndlandste Handels monopoliste Rettigheder, som enten Fremmede eller Indfødte kunde foretage, udfom fornyede Forordninger og Forbud. Hvalfangsten med Handelens egne, herfra udrustede Skibe udvidedes betydeligt, idet Kongen i 1776 bestemte en Sum af over 200,000 Rd. til at bygge og istandsætte Skibe til saadan Fangst.

1781 var Handelens Fond saa stor, at dens Effecter stode til Bogs for 756,948 Rd.

Imidlertid viste det sig dog snart, at Handelen kun sparede slet Regning. Det gik med den, som næsten med alle for kongelig Regning førte Instituter: de bebydes med saamange Udgifter, at næsten ingen Fordeel kan være tilstrækkelig til at bestride samme.

Denne Sandhed, som man først syntes at blive overbevist om ved et Tab af mere end Tre Millioner for den kongelige Kasse paa en Tid af 16 Aar, bekræftede ogsaa den kongelige grøndlandste Handel. — Fra den anmeldte Separation indtil 1788, eller i en Tid af 13 Aar, tabtes aarligen i Gjennemsnit 71,500 Rd., uagtet Conjuncturerne i dette Tidsrum i mange Henseender vare fordelagtige, da den høie Priis, man fik for Handelens Retourladninger, langt

oversteg det, som betaltes i Fragt og for Skibenes Fornødenheder.

Under 5te April 1784 resolverede Kongen: „at Allerhøiøstamme var naadigst fundet at approbere de forelagte Evaluationer, og forunde Handelerne de 300,000 Rd., (man havde forlangt) og i 10 Aar at estergive den aarlige Afgift af 5,500 Rd; dog skulde Directionen først correspondere derom med den extra ordinære Commission, og siden gjøre nærmere Forestilling desangaaende.“

Med denne Statsraadsbeslutning lader det ikke til at Finants-Collegiet har været ganske enig, saa at der nu blev nedsat Commission paa Commission, for at udfinde Aarsagen til den ved disse „Handeler“ befundne betydelige Penge-mangel

I 1787 indkom til Finants-Collegiet et ikke ganske ueffent Forslag, hvor beynnderligt det end kan klinge, nemlig et Andragende om en Forening af den kongelige grøndlandste Handel og Eilde-Institutet i Altona, under Navn af det kongelige forenede grøndlandste Handels- og Fiskeri-Institut, som under en Overdirecteur i Kjøbenhavn skulde bestyres af tvende administrerende Directioner i Kjøbenhavn og i Altona. Fonden skulde bestaae af 800,000 Rd. (Canal-Compagniets Effecter i Altona evalueredes til 260,000 Rd.) og Institutet skulde anskaffe 25 Hval- og Robbefanger-Skibe med deres Fleth, samt 31 Eildbugser og Jagere med deres Fleth. Men da Finants-Collegiet skulde til denne Plans Realisation gjøre et Pengeforstud af c. 90,000 Rd., fandt man det ikke tilraadeligt at anbefale et saadant Institut. (Fortsattes.)

Notitser.

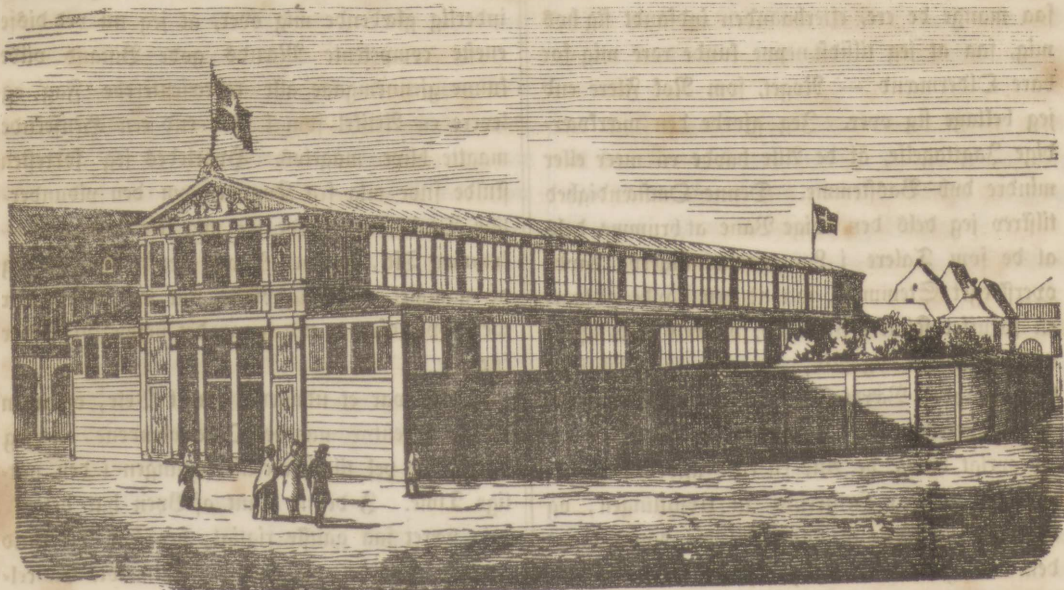
Industriudstillingen har fra den 27de Septbr. til den 3die Dennes været besøgt af 7,088 Personer eller ialt siden dens Åbning af 74,391 Personer foruden Abonnenter.

Kjøbenhavn. — S. Friers Tryk og Forlag.

Industriudstillings = Tidende.

1852.

Nr. 23.

Redigeret af Claudius Rosenhoff.

4 Sk.

Oprykningens Forvarler.

A! hvor snart den stærke Hede
Kjøltes af ved Regn og Slud —
Nylig her vi kunde svede,
Dg nu har Man — „Gaafehud“.

A! hvor kort har denne Halle
(Hvor hos Guld man Jernet traf)
Aabnet Døren huldt for Alle,
Som en Mark var Eier af.

Snart, ret snart Man Døren stænger,
At den hyide Vintermark
Ikke gratis sig indtrænger
Uden denne ene Mark.

Ja, hvad værre er, den hele
Dyre Bygning, Bræt for Bræt,
Stilles skal i sine Dele,
Levne os en øde Plet. — —

Hvorfor klage, hvorfor klynke?
Er Bestemmelsen opnaaet,
Lad da kun i Jorden synke
Hvad der dog for Høst blev saaret!

Er kun Frøet frisk i Rimen,
Spirer det i Jorden gjemt,
Bringes Frugter nok med Timen,
Som til Modning er bestemt.

Spred da kun til alle Kanter
Denne Samling stykvedtis,
Jørend Himlen Diamanter
Lavet har af Rudens Iis!

Lad hvert Stykke gavne, glæde —
Er det lidet eller stort —,
Hvor det practifst skal indtræde;
Her har det sin Rytte gjort!

Oldermændenes Gjenfærd.

(Sluttet.)

Det vilde være at trætte Læserens Opmærksomhed, hvis jeg vilde beskrive ethvert Besøg, jeg modtog den nævnte hellige Venceslaus's

Aften. Jeg maa noies med at berette, at samtlige Herrer Oldermænd for alle Stadens Lauge, saa mange de ere, efterhaanden indfandt sig hos mig, saa at jeg tilsidst neppe kunde røre mig for bare Oldermænd — Noget, som Nok flere end jeg beklage sig over. Jeg gjorde den mærkværdige Sagttagelse, at de Alle havde en meer eller mindre dyb Basstemme. Denne Omstændighed tilskrev jeg dels den evige Vane at brumme, dels at de som Talere i Laugsforsamlingerne havde overskreget Stemmen, saa at den havde antaget en spruffet Kloffes Egenskab, og dels endelig en vis Fornemhed og Air, der vel er uadskillig fra en saadan Værdighed, da det uegtelig hverken er imponerende eller ærverdigt at tale i Tenor. Forøvrigt havde de Alle en eller anden Bemærkning at gjøre i Henseende til Udstillingen, og Hændelsen eller min gode Etjerne havde bragt dem til mig, netop som jeg allerbedst behøvede dem.

For nu at faae dem loffet ned med mig i Udstillingsbygningen brugte jeg følgende Fik.

Jeg fortalte, der var kommen en stor Tønde ind i Dag, paa hvilken en ung Mester af hvert Laug havde arbejdet Noget. Træet dertil var sammenlimet af lutter tynde Fincerspaaner med et Slags vandtæt Lim, Jernbaandene vare hverken nittede eller sammenstruede, — fortsagt denne Tønde var — ifølge min Beskrivelse — Verdens ottende Underværk. Midlet gjorde sin Virkning. De gode Oldermænd modsagde mig paa det Bestemteste. Jeg smurte endnu tykkere paa, opdyngede Umuligheder paa Umuligheder. De bleve hidsigere. „Ja, mine Herrer!“ sagde jeg omfiden: „Intet er lettere, end at faae denne Strid afgjort. Vi behøve kun strax at gaae ned til Industribygningen og i det lyse Maanekkin tage corpus delicti, den omqvæstionerende Feustage, i Diesyn, saa ville de blive overbeviste om, at den svarer til min Beskrivelse, ja i mange Henseender overgaaer min svage Roes.“

De bede paa Krogen. Forslaget blev modtaget, og efterat mangfoldige Complimenter vare verlede imellem de Herrer, om hvem der skulde have den Ære at gaae først ud af min ringe Dør, begave vi os paa Veien til Slotspladsen

— de smaat brumlende over „Fastelavnstønden,“ som de kaldte mit Fasbinderarbejde, jeg derimod inderlig glædende mig over, at jeg nu ved disse eneste competente Mænds gode Bistand vilde kunne gennemgaae alle repræsenterede Sag og levere en Artikel som i flere end een Henseende maatte blive mageløs. Hvorledes jeg forresten skulde snoe mig fra Knappen om den vidunderlige Tønde, bekymrede jeg mig ikke stort om — kommer Tid, kommer Raad! tænkte jeg, da jeg af gammel Erfaring vidste, at jeg aldrig var mere opfindsom, end naar det netop for Alvor fneb.

Det var et udmærket smukt Veir, og uden videre Eventyr naaede Oldermændene og jeg lykkelig og vel til Cancelliebygningen i den naturlige Time. I denne Kant af Byen har det aldrig været saa ganske rigtigt, der har det altid spøget. Ret betænkt, har nok ommeldte Cancelliebygning heller ikke engang faaet et andet Navn endnu, saa at den paa en Maade er det døde Cancellies Gjenfødsel, ligesom Cancelliraarne jo igrunder og saa nu ere Phantomer. Dette randt mig i Hu, og det løb mig iisfordt ned over Ryggen, da jeg vovede at kaste Blikket op paa den store Steenmasse, der paa sine gamle Dage enten skal gaae over til Gjenfødsel, eller leve som daglig Høiforræder imod Grundloven.

Her paa dette uhyggelige Sted torndede et „Holdt!“ os imøde.

Det var en høj Mand med et stort sort Skjæg, der standsede det respectable Selskab.

„Hvor vil I hen, Formastelige!“ udbrød han og strakte Armene ud som en Favnsetter, hvorhos han svingede en mægtig Knortestof.

„Hvad vedkommer det Dem?“ spurgte jeg studs, stolende paa mit mandhaftige Følgeskab, navnlig paa Oldermændene for Emedene, hvis Haandkraft jeg selv havde prøvet.

„Ha, Glendige! recensere ville I, jeg veed det; og saa vove I at forbigaae mig?“ vedblev han.

„Aha!“ tænkte jeg, „der have vi Referenten for et af de store Blade. Han har paa en eller anden Maade bragt i Erfaring, hvorlunde jeg er tilfands at ruinere hans Principal i Bund

og Grund, og nu gjør han et fortvivlet Forsøg paa at trænge sig ind i vor Midte." Jeg besluttede at overantvorde ham til Aldermændenes videre Behandling, idet jeg sagde:

"Denne Person, mine Herrer! vover at kalde Dem Glendige; ja formaster sig til at paastaae, at De ikke kunne bedømme et Arbejde, som om ikke ethvert Laugs Aldermand, den Mand, som hædres med sine Laugsbrødres Tillid og den høie velvise Magistrats Sanction — maa være den første og fornemste Autoritet, fremfor saadan en Enushane."

Aldermændene udstødte et uheldsvarslende Tordenchor. Jeg vilde ikke give 4 Eftilling for den Ubesjendtes Liv, og ventede hvert Dieblif at see ham pulveriseret til Atomer under Laugsrepræsentanternes haardsføre Arme.

Men deraf blev Intet. Han opslug en Efoggerlatter, som Christiansborgslot gjentog i Echo, og sagde, idet han svingede Stoffen over deres Hoveder: „Ned med Eder, I sounde Dages Gjenfærd!"

Dg see! alle Aldermændene sank i Jorden, lige tæt ved det salig kongelig danske Cancelli. — De vare altsaa Gjenfærd, deraf kom deres dybe Gravstemme.

Maa — tænkte jeg — nu kommer Touren til Dig, da jeg stod ene med den Frygtelige. Det er ingen Spøg, saadan at blive manet ned i Jordens Middelpunkt.

Han lod sin Stof synke og støttede sig til den i en stolt malerisk Eftilling.

"Kjender Du Formens evige Magi?" spurgte han.

"Saa nogenlunde, troer jeg," svarede jeg, noget lettet ved Haabet om, at han, som alle plumpe Naturaander, efter den første Kraftanstrengelse nu agtede at slaae sig til Ro og faae sig her i Maanestien en gemyttig Passtiar om Poesi og æsthetiske Regler, siden han gjorde mig hint Spørgsmaal.

"Du kjender altsaa Formens evige Magi," vedblev han „og dog har Du villet vove at dømme uden min Bistand, ene stolende paa disse, kun efter Nytten, Gehaltet og alt Saadant

vruderende Epidsborgeres bornerede Anstuelser —"

"Om Forlædelse, Deres Belbyrdighed!" faldt jeg ham i Ordet: „hine Herrer, hvortil De sigter, vare alle saghjndige Aldermand, og jeg mener —"

"Du mener, som saa mange Andre mene, at jeg er en Overflødighed, skøndt det er mig, som paatrykker ethvert Arbejde Tidens Præg og Stempel, giver det Værd og Evighed."

"Maa jeg da ikke udbede mig Hr. Myntmesterens Navn", bad jeg.

"Kom! jeg skal hviste Dig det", sagde han, og med en Lovestemme brølede han mig i Dret:

„Architect!"

Jeg streg høit og — vaagnede. Nær ved mig stod Mester Damborg.

"Det var dog en forunderlig Drøm!" udbrød jeg, gned mine Øine og var uvis om, hvorvidt det dog ikke var noget Mere, end en Drøm.

"Ja saa maa De have mig meget undskyldt", sagde Mester Damborg, at jeg vækkede Dem. Jeg havde blot glemt min Paraplui og man kan ikke vide, hvordan Veiret bliver; det er en urolig Aarstid."

"Det var dog en forunderlig Drøm", gjentog jeg tankefuld.

"Ja paa Sancta Venceslaus drømmer man ikke anderledes", sagde han poldist leende, med et Sideblif til Solbærromslåsten, og anbefalede sig.

Men min, de andre Blade knusende, Artifel var roget i Lyset for dennesinde.

Et Spørgsmaal.

En Mand fortærede hvert Aar af sine Renter 10,000 Rbd. og derover; men brugte aldrig andre Ting end de, der vare gjorde i Staden, hvori han boede, med Undtagelse af saadanne Colonialvarer, som nu engang ifølge vor Lovemaade ikke kunne undværes. En Morgen-

stund, da han saae i sine Bøger, tænkte han: „Det er dog utilgiveligt, at min den ene Huusholdning behøver 11,788 Rbd. i eet eneste Aar. Jeg kan leve meget godt for 1788 Rbd., da kan jeg give Resten til de Fattige.“

Men strax efter kaldt det ham ind:

„Af disse 10,000 Rbd. leve for endel nogle hundrede Familier, fra Kunstnerne, hvis Malerier pryde mine Sale, indtil Skoflitterne, der lapper Sko og Støvler for alle mine Folk. Jeg vil derfor hellere herefter fortære 15,000 Rbd. om Aaret.“

Dog, snart derefter oprandt en ny Tanke i hans Sjæl; han var nu engang kommen ud paa Reflektionernes vildt omtumlede Hav.

„Hvad hjælper — tænkte han — 15,000 Rbd. i en saa stor Hovedstad, hvor mange Tønder Guld circulere aarlig? Gjorde jeg ikke bedre i at flytte til en eller anden lille Kjøbstad, der ligger behageligt, men er næringsløs? 15,000 Rbd. i Dnsløb der, det vilde mægtig hjælpe, og jeg vinde derved, at jeg ikke har de mange Udspreddelser, mine Børn og mine Folk ikke den megen Leilighed til Udsvævelse, som her.“

Som tænkt, saa gjort. Manden solgte sin store Gaard og sine Baghuse, Sidehuse, Stalde, Boder o. s. v., og fik dem godt betalt; thi han paasjede en Tid, da alt Eligt var i Pris. Han flyttede til en lille Kjøbstad. Indrettede Gaard, Baghuse, Sidehuse o. s. v., hvilkens Forandring omtrent kostede ham 20,000 Rbd.

Hadde denne Mand gjort sig fortjent af Staten, eller var han berettiget til en Kostgjængerplads paa Bidstrup?

Om Legaters Urokkelighed.

Man havde for mange Aar siden engang bemærket at Bildsvin — jeg veed ikke ganske ret hvorledes — vare til overvættets stor Nytte for

en vis Egn, baade med Hensyn til Skovene som til Agrene. Dette bevægede en Herremand, som nu forlængst har fulgt „alle Herremands“ Exempel: at henføre, til at testamentere en ston Sum Penge til at anlægge og underholde en Bildsvincoloni.

Som man kan begribe, varede det ikke længe, førend den Nytte, Bildbasserne antoges at gjøre, langt overveiedes af den Skade, de i Virkeligheden tilføiede. For dette uforudsete Tilfælde havde den salige Herremand ingen Bestemmelse truffet i sit Testamente. Ordene vare tydelige og bestemte: him Sum skulde anvendes til at anlægge og underholde en Bildsvincoloni. Mere eller mindre i beholdt den sidste Villie ikke.

Man besluttede da, at anvende Bildsvinlegatet til at kjøbe Faar og Heste, for hvilke Egnen havde Brug. Men gif det an? Kunde Cancelliet, eller hvem der nu dengang fungerede som Nationens Repræsentant, have Ret til at omstøde en Dvendes sidste og helligste Villie? Maatte man ikke befrygte, at andre gode Mænd ved et saadant Autentat vilde tabe Lysten til i Fremtiden at udsætte Legater? Naar jeg f. Ex. saar iinde at udsætte en halv Tønde Guld til Videnskabsselskabet som Præmie for et episk Digt, til Kunstacademiet for en Statue af Thor, et Maleri af Maleren, eller til Industriforeningen for at vedligeholde en perenerende Udfilling, eller for at kunne holde Foredrag o. s. v., og Industriforeningen, Kunstacademiet og Videnskabernes Selskab gaae samme Vej som f. Ex. Trykkesfrihedsselskabet, — kan jeg da hvile med Fred uden at vende mig i min Grav, hvis man anvendte mine Penge til f. Ex. at fremme Plantagen paa Nicobarøerne eller give Soldaterne paa St. Thomas nye Gæskoer saaledes som de holstenske-danske?

Notitser.

Industri-Udstillingen har fra den 4de til den 10de October været besøgt af 10,318 Pers. eller siden dens Aabning den 5. Aug. af ialt 84,709 Personer, foruden Abonnenter.

Kjøbenhavn. — S. Eriks Tryk og Forlag.

